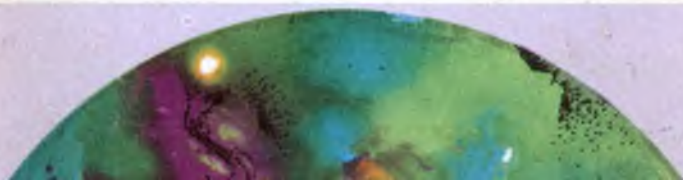


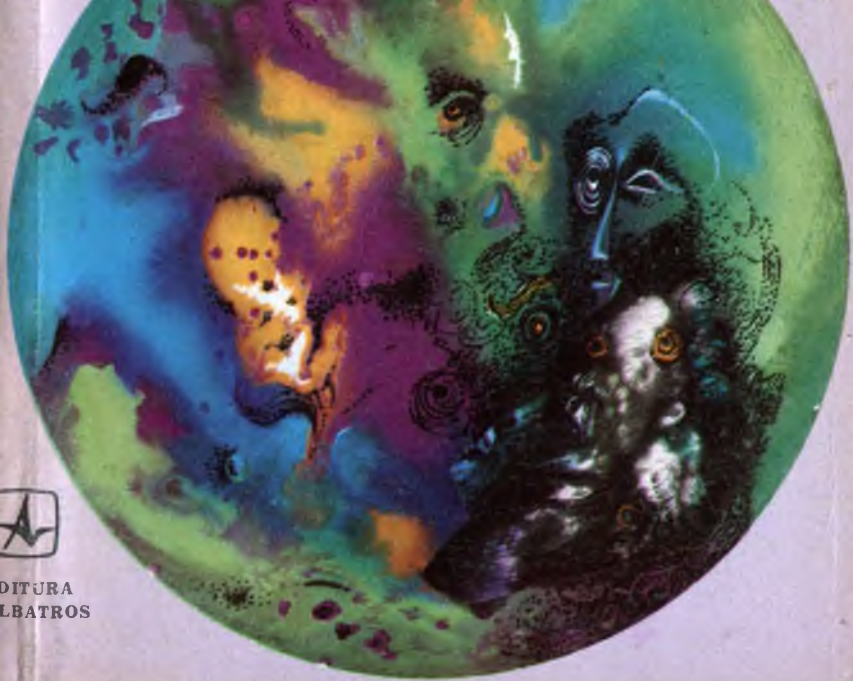
Fantastic
Club



VOICU BUGARIU

SFERA





EDITURA
ALBATROS

VOICU BUGARIU

SFERA

Desenul copertei: CARMEN FLORICA ȚAPU

Lector: VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU

*Apărut: 1973. Tiraaj: 18.500. broșate. Coli de
tipar 9,5.*

Tiparul executat sub comanda nr. 252 la
Întreprinderea poligrafică „Crișana”, Oradea
str. Moscovei nr. 5.

Republica Socialistă România



20

Fantastic
Club



VOICU BUGARIU

SFERA



EDITURA ALBATROS ● 1973

Lui Ion Hobana

PARTEA ÎNTÎI

Închisă într-un recipient sferic, materia multicoloră se zbătea fără zgomot, schimbându-și fulgerător nuanțele.

Sfera avea diametrul de vreo trei metri. În interiorul ei, acel haos multicolor și luminiscent se agita în salturi bruște, ca o respirație aritmică. Nici o legătură vizibilă nu părea a uni sfera cu exteriorul. Era fascinant s-o privești, să urmărești volutele capricioase în care culorile se îngemănau, să suporti cu ochii întredeschiși incandescențele ce se iveau brusc, izbind retina, pentru ca apoi să se stingă încet, după o agonie ce dura minute în șir.

În urmă cu cîtva timp, D., om la patruzeci și cinci de ani, începuse să acționeze febril într-o direcție neobișnuită, dacă e să ne gîndim la viața pe care o dusesese pînă atunci. Făcuse demersuri pe la diferite foruri, cheltuind multă energie. Avusese succes, fiindcă, după exact două săptămîni de la începutul acțiunii, sfera era instalată în camera sa de lucru. Din acea zi D. devenise aproape un claustrat.

Situația îi convenea într-o măsură destul de mare. Configurația lui adîncă era aceea a unui om nesociabil, făcut să se războiască în singurătate cu sine însuși.

Avusese o tinerețe plină de fapte deosebite, toate încadrabile însă într-o singură categorie, aceea a

victoriilor solitare, obținute într-o luptă surdă, tăcută, împotriva limitelor propriilor puteri fizice și intelectuale.

Acum, când era în plină maturitate, putea să recunoască față de sine însuși că își cosumase marea majoritate a zilelor în acțiuni neplăcute. Și aceasta doar pentru a-și dovedi la nesfârșit că este capabil să înfrângă piedicile cele mai neașteptate.

Din niște motive asemănătoare începuse să facă literatură, indeletnicire despre care avusese cindva cuvinte de condescență ironică. Visase să fie om de acțiune, vânător de feline mari, pilot de încercare sau scafandru. Viața fusese încă întrucîtva ironică față de el. Cum se întîmplă adesea cu oamenii capabili de prea multă premeditare, se transformase pe nesimțite într-un producător de ficțiuni. Își abandonase profesia pentru care se pregătise și începuse să scrie. Avusese succes.

Se trezise însă la patruzeci de ani fără să fi trecut prin nici una din marile acțiuni fizice pe care le visase atît de mult în tinerețe și la premeditarea cărora nu renunțase încă. Se pomenise intrat în rolul unui om care trăiește de pe urma ficțiunilor. Cutele acestei măști i se lipiseră pe față pentru totdeauna. Masca devenise el însuși. Continua să fie foarte sportiv, se menținea într-o formă deosebit de bună, surprinzătoare chiar la un intelectual, dar balanța se înclinase decisiv în favoarea lumii fictive a cuvintelor. Literatura, abordată inițial doar pentru susținerea unui nou pariu cu sine, cel mai greu dintre toate, se transformase pe nesimțite într-o condiție de viață. Nu mai putea să nu scrie. Se mai gîndea încă la mari expediții în Africa, le imagina pînă

în cele mai mici amănunte. Dar dorința se transforma în ficțiune, fără ca umbra vreunui regret să mai apară. Uneori mai dorea să facă, realmente, o vînătoare de lei; se consola însă repede, zicîndu-și că oricum cea pe care o imaginase el este mai interesantă.

Se despărțea de tinerețe în felul acesta, trecînd de la visarea faptei la inventarea ei. Instalarea sferei îl găsisese într-o perioadă de împăcare cu sine, de echilibru între dorință și posibilități.

D. se dovedise foarte stăpîn pe sine. Lungii ani pe care și-i petrecuse făcînd tot felul de exerciții chinuitoare îl făcuseră un om incapabil de stupefacție, gata să facă față oricărei situații. Se adaptase cu rapiditate, cu o seninătate de care numai un om care are o mare forță de viață este capabil.

Zilele treceau implacabil. D., instalat ca pentru vecie la masa lui de lucru, privea cu atenție sfera. Nu mai primea pe nimeni; prietenii fuseseră rugați să nu-l mai caute cîtva timp. Întîmpină curiozitatea legitimă a acestora cu fraze convenționale.

Foarte repede, diferite zvonuri începură să circule pe seama sferei. Versiunea adevărată născută din afirmațiile celor care cunoșteau modul în care D. obținuse recipientul și felul cum acesta fusese instalat, se amestecă cu altele, povestite de către D. la telefon amicilor săi și chiar unor necunoscuți, care avuseseră îndrăzneala să-i telefoneze spre a-i cere lămuriri, și în care motivul real al relativei sale claustrări era camuflat sub diferite pretexte.

Una dintre istoriile pe care D. le povestise era aceea că s-a închis în casă pentru a scrie un roman.

fantastic despre o sferă miraculoasă; a cărei proveniență nu putea fi explicată în nici un chip.

Era aproape de miezul nopții. D. adormise cu capul pe birou și cu brațele aruncate în lături, parcă oferindu-se.

Soția sa pătrunse fără zgomot în încăpere. Se opri la câțiva pași de el și îl privi în tăcere. Era o femeie înaltă, de o incontestabilă frumusețe senzuală. Parcă sugestionat, D. se trezi aproape imediat. Începură un fel de ceartă, purtată în modul discret pe care D. îl cultivase întotdeauna.

Era un om foarte politicos, care nu renunța nicio dată la o morgă minimă, socotită strict necesară. Se adresase întotdeauna soției sale într-un mod prevenitor, fără să ridice tonul, reușind chiar să se certe, să parcurgă iminentele dispute ale unei vieți conjugale într-un fel deosebit de civilizat. Când era furios, începea să șoptească articulând cuvintele foarte clar, de parcă ar fi trebuit să se ferească de urechi indiscrete. Doar atât.

Era vorba despre sferă. Ea, ieșind brusc din rolul de femeie decorativă, dar și utilă, îi reproșă că și-a părăsit cu prea mare ușurință vechiul mod de viață, că duce o existență anormală, de adorator ridicol al sferei. D. replică, făcând vagi gesturi teatrale, că este peste puterile lui să ia vreo decizie, că deocamdată tot ce poate să facă este să aștepte.

Așa-zisa ceartă se termină repede.

Materia din sferă se colorase într-un rubiniu intens. Nu se vedea nici o mișcare, doar sclipirea devenea din ce în ce mai violentă. Apoi, treptat, rubiniul se transformă într-un cărămiziu brăzdat de dungi cenușii, abia perceptibile.

Cei doi se așezaseră și priveau în tăcere.

Vinele cenușii se accentuaseră pe nesimțite, transformându-se, lățindu-se. Undeva spre mijloc apăruse o pată întunecată.

La început nu-și dădură seama că, pentru prima dată, materia din sferă începea să-și modifice nu numai culorile, dar și volumul. Într-adevăr, peste puțin timp observară că pata neagră era, de fapt, o nișă rotundă. Nu i se putea aprecia adâncimea. Se vedea doar cum se amplifică în lărgime, cum își pierde treptat forma rotundă, tinzînd să se alungească, zdrențuindu-și apoi marginile, figurînd parcă o caracatiță încet mișcătoare, desenată pe dinăuntru, sculptată, mai bine zis, de către acea materie ce devenea treptat mai deschisă, parcă spre a oferi un contrast mai bun cavității negre.

— Poate vrea să ne comunice ceva, zise ea. Să fie marginile acelea semnele unui alfabet?

D. ridică din umeri.

Deschiderea se mărea din ce în ce mai mult. Părea că motanul acela înform se retrage discret, prin metode numai de el știute, într-o dimensiune necunoscută. Nu peste mult timp, din carnea cenușie nu mai rămase decît o dungă circulară de vreo zece centimetri lățime.

După cîteva minute însă, masa din interiorul imensului recipient începu rapid să devină din nou vizibilă, mai întîi cenușie, străbătută de dungi deschise, apoi căpătînd nuanțe mai calde, vag cărămizii. În puțin timp, materia era din nou vizibilă în toată sfera.

O contemplară cum, din ce în ce mai vioaie, animată de impulsuri misterioase, produce nuanțe tot

mai calde, infinite variațiuni pe tema roșului, cum liniile se încolăcesc rapid și desenează arabescurile unui cod necunoscut de semnalizare, adresându-le mesaje indescifrabile.

După această întâmplare, soția lui D. nu mai dădu nici un semn de irascibilitate în legătură cu sfera. Redeveni, poate chiar mai mult decît înainte, o ființă utilă, decorativă, care nu vorbea decît atunci cînd lucrul acesta era strict necesar, o femeie care pricepea dintr-o simplă privire starea de spirit a soțului său. Cînd intra în camera lui de lucru, și sfera tocmai dădea una dintre reprezentațiile ei cromatice, rămînea în picioare, cu un șold sprijinit de fotoliul lui D., și privea placid ce se petrecea în interiorul marelui recipient, fără ca vreo trăsătură să-i tresară, fără să rostească o singură vorbă.

//

Într-o bună zi, D. fu invitat politicos, dar stăruitor, să dea anumite relații despre sferă.

Prin oraș circulau anumite zvonuri. O legendă se născuse și se propaga cu mare iuțeală. Se vorbea despre o forță malefică, eventual de proveniență extraterestră, invocată sau captată de către el, și capabilă de performanțe extraordinare. Această forță, se spunea, era ostilă oamenilor.

Cel care adusese invitația, scrisă pe o frumoasă hîrtie cu antetul unei importante societăți științifice, refuzase să intre în casă. Pretextase că se grăbește, că misiunea lui era aceea de curier, că trebuia numai să predea invitația respectivă. Faptul era bizar:

cel care adusese hîrtia era un om notoriu. D. îl recunoscuse și îi aduse aminte că făcuseră cunoștință cu puțin timp în urmă, îi spuse pe nume, dovedi că știe ce profesie are (vizitatorul era cibernetician), dar nici argumentele acestea nu-l impresionară pe curier.

Cuprins de veselie și regăsindu-și locvacitatea pe care în ultimul timp părea că a pierdut-o, D. începu să-l tachineze colegial (erau cam de aceeași vîrstă), să-i spună că, de fapt, nu are curaj să intre în casa în care s-a iscălit un pact cu diavolul, un nou pact, și așa mai departe. Ciberneticianul părea însă că și-a pierdut simțul umorului. Se scuza tot timpul, se îndepărta chiar, pentru ca în ultimul moment să se întoarcă spre D., făcînd eforturi vizibile de a fi politicoș. Pînă la urmă plecă; D. își epuizase argumentele fără nici un efect pozitiv. La despărțire, D. declară ritos că nu are de gînd să se prezinte nicăieri. Nici la societatea care-l solicitase și nici în altă parte. „Spuneți-i asta, vă rog, președintelui“ (ciberneticianul vorbise în numele președintelui societății, arătînd că acesta, personal, îl roagă pe D. să-i viziteze spre a da cîteva lămuriri).

Nu trecu o oră de la plecarea fizicianului și D. primi un telefon de la însuși președintele. Acesta începu prin a-i lăuda cărțile, îi vorbi despre ele cu lux de amănunte, îi spuse apoi că el însuși ar fi vrut să devină scriitor, dar că împrejurările, și numai ele, îl obligaseră să ajungă ceea ce era, îi mărturisi că este pe punctul de a începe să-și scrie memoriile. În încheiere îl rugă cu glasul său de bas să vină totuși, spre a participa la ceva asemănător

unei conferințe de presă, la care vor lua parte specialiști, oameni cu care lui D. îi va face mare plăcere să stea de vorbă. Peroră destul de mult. D. abia apucă să plaseze câteva replici și, în cele din urmă, acceptă.

Nu-i venea de fel ușor să iasă din casă. În timp ce se pregătea de plecare îi trecu prin minte că refuzul cu care îl întâmpinase pe ciberneticianul-curier fusese destul de neașteptat. Mai ales din partea lui, om ce dăduse în toate împrejurările dovezile unei solitudini deosebite față de invitațiile din această categorie. Se obișnuise cu întâlnirile cu cititorii și răspundea pozitiv ori de câte ori era solicitat, nu pentru că i-ar fi plăcut în mod deosebit, ci pentru că le socotea un drept al acelor oameni care îi doreau conversația. Și acum se decisese din motive asemănătoare. Deși dacă președintele, acest savant care cunoștea atât de bine literatura, nu ar fi pomenit despre cărțile sale, poate că nu ar fi acceptat.

Orașul i se păru prea zgomotos. Trecuse un timp de cind nu-și părăsise locuința și se simțea de parcă tocmai s-ar fi întors după o lungă ședere la țară. Chiar și strada pe care locuia i se părea ciudat de nouă, și un drum pe jos îl tentă ca o explorare a unei localități necunoscute.

Sediul societății unde fusese invitat era departe, într-un cartier patriarhal, inundat de verdeață, cu case destul de mici, dar care sugerau prosperitatea prin grilajele în sul vag maur, ce le acopereau ferestrele, prin gardurile din fier forjat, complicat alcătuite. Societatea era și ea găzduită de o construcție asemănătoare, cu un etaj, ce avea un

aer net de citadelă familială. Sala în care D. fu condus de către un portar extrem de politic și parcă prea bătrîn se găsea la etaj. Cîndva aici fuseseră probabil două dormitoare, al căror perete despărțitor nu mai exista.

Cei care se constituiseră într-un consiliu ad-hoc pentru a-l asculta nu credeau neapărat în zvonurile ce circulau. Totuși, pe fețele lor se putea citi un soi de curiozitate, ce putea fi considerată o primă etapă a îngrijorării. Erau mai toți oameni trecuți de prima și de a doua tinerețe, cărunți sau purtînd cu distincție chelii socratice.

Discuția urma să se ducă la o masă lungă. Conform unui aranjament pe care D. nu-l pricepu, toți cei prezenți erau așezați de o singură parte a mesei. D. se afla la unul dintre capete pe un fotoliu cu un spătar foarte înalt ca un tron. La celălalt capăt se afla președintele, un bătrîn frumos, cu înfățișare leonină.

Primul vorbi președintele. El expuse pe scurt motivele pentru care se aflau acolo, sintetiză în cîteva fraze starea de spirit ce putea să apară în rîndurile populației datorită existenței sferei, arată că nivelul științific al epocii este incompatibil cu orice situații de felul aceleia care se ivise, sublinie faptul că publicului trebuie neapărat să i se ofere o explicație științifică a fenomenului, că oamenii de știință trebuie neîntîrziat să clarifice lucrurile. Mai spuse că cel care se află printre ei este o personalitate marcantă și că revelațiile sale nu pot fi puse în nici un caz la îndoială.

— Ni se va vorbi, încheie el, despre un fenomen aparent inexplicabil, despre un obiect, ca să zic

aşa, animat, capabil, zice-se, de acţiuni ce depăşesc stadiul actual al cunoaşterii ştiinţifice. Să-l ascultăm deci cu atenţie pe cel care este martorul acestui fenomen atât de tulburător.

Se aşeză cu un gest larg, ce putea să însemne în acelaşi timp şi invitarea la cuvînt a lui D., dar şi un soi de spălare pe mîini pentru cele ce vor urma.

D. se ridică. De îndată se auzi vocea de bas a preşedintelui, care îl invita să stea jos. Şi alţii îl rugară, cu maximă sollicitudine, acelaşi lucru. D. acceptă, deşi nu prea îi convenea. Era un bun orator şi ştia că efectul unui discurs se diminuează, dacă cel ce vorbeşte nu stă în picioare pentru a obţine în felul acesta o poziţie dominatoare.

Îşi roti mai întîi privirile, oarecum sfios, dar cu o sfială jucată. Părea că îşi cere scuze de la aceşti savanţi sobri pentru cele ce le va înşira, pentru factura stranie a întâmplărilor pe care urma să le relateze. Pe o foaie de hîtie aflată în faţa sa desenate ceva, un hăţiş de linii, din care răzbătea vag conturul sferei. Începu să vorbească, parcă mîhnit de faptul că e obligat să-i reţină cu astfel de poveşti. Şi mîhnirea aceasta era însă jucată; în răstimpuri, cite un accent de triumf răzbătea abia sesizabil din glasul lui. Se exprima foarte îngrijit, era un vorbitor cu vocaţie.

— Totul pare imposibil, şi chiar acum, aflîndu-mă aici, într-un mediu atât de străin pînă şi ideii de ficţiune, îmi vine în minte întrebarea dacă nu cumva trăiesc o halucinaţie sau o perioadă de întunecare. Dar nu e aşa. Totul a fost şi este încă aievea. Sfera există şi este mai reală decît toate obiectele pe care le-am văzut pînă acum în viaţa mea.

Dintr-o dată, falsa jenă de a fi nevoit să se refere la o întâmplare neconcordanță sobrietății științifice fu înlocuită cu o expresie de concentrare. Continuă:

— Iată cum a început totul. Într-o bună zi, fără nici un motiv, dar absolut fără nici un motiv, mi-am dat seama că a sosit momentul să fac unele modificări în camera mea de lucru de acasă. Este o încăpere destul de mare și mobilierul ei e sau, mai bine zis, era funcțional. Nu se prea vedea ce s-ar mai fi putut face. Totuși, am socotit că anumite modificări sînt absolut necesare. Nu știam precis ce trebuie să fac, nici soției mele nu am putut să-i dau amănunte asupra acestui plan al meu, a cărui îndeplinire îmi părea o sarcină de primă importanță. Discutînd însă cu ea, mi-am auzit deodată vocea zicînd că ar fi vorba în principal de instalarea unei sfere, destul de mare, dar care nu ar strica prin nimic armonia camerei. Soția mi-a cerut, ascunzîndu-și cum putea mai bine stupefacția, anumite amănunte. Am precizat că ar fi vorba despre o sferă construită dintr-un material translucid. Ea m-a întrebat de unde am s-o procur, cum o s-o instalez și altele de soiul acesta. I-am expus în mod sumar planul meu. Se dovedea că mă pricepeam foarte bine cum să procur o sferă, de unde s-o comand, cu cine să vorbesc pentru transport etc. Nu am să vă ascund că, în timp ce făceam aceste planuri și le împărtășeam soției mele, eram încercat de o mirare cu totul inedită. Mă miram, pur și simplu, de vorbele care îmi ieșeau din gură, asta-i tot. Era un fel de uimire veselă, ceva asemănător sentimentului pe care un matur îl încearcă atunci cînd

se decide să facă o șotie puerilă. Soția mea, care nici nu poate concepe, se pare, că eu pot intra într-o acțiune necugetată, nematură, n-a mai insistat, mulțumindu-se să mă întrebe ce dimensiuni va avea sfera. I-am spus imediat o cifră foarte precisă, aceeași pe care, o zi mai târziu, o comunicam specialiștilor. Atunci o auzeam și eu pentru prima oară, vă rog să mă credeți.

D. se opri. Bău un pahar de apă pe care și-l turnă cu o mână sigură din carafa de cristal ce se afla în fața lui. Apoi continuă, arborînd iarăși un zîmbet de falsă vinovăție:

— Am avut dificultăți. La un moment dat am crezut chiar că nu voi reuși să obțin sfera. Și mai dificilă a fost introducerea ei în casă. Tavanul trebuia dărîmat, urma să obțin un elicopter, sau o macara. Pînă la un moment dat am avut mari greutăți. De la un timp însă totul a mers strună. Nimeni nu mi-a mai cerut amănunte în mod exagerat, nimeni nu mi-a mai pus bețe în roate. Am avut chiar impresia că s-a creat, prin cine știe ce concurs de împrejurări, o conjurație, ce mă ajuta să-mi construiesc și să-mi instalez sfera. Care sînt caracteristicile ei tehnice, mă veți întreba. Totul este neșpus de simplu. E o sferă construită dintr-un banal material translucid. Grosimea pereților este astfel calculată, încît să poată suporta circa două sute de kilograme peste greutatea proprie. Sfera este așezată pe un postament simplu, făcut din lemn de stejar. Inițial, nu era în ea decît aer. De la bun început a fost închisă în mod etanș. Așa se prezenta cînd a fost instalată la mine. Desigur, a trebuit să fac unele modificări în cameră, să renunț la unele

lucruri spre a cîştiga spaţiu. Montarea sferei, refacerea plafonului s-au terminat într-o după-amiază. În dimineaţa următoare sfera era plină cu materia ce o umple şi acum. Acestea sînt faptele.

D. tăcu, zîmbind afabil. Nimic ciudat nu s-a petrecut, părea a spune zîmbetul lui. Totul este aşa cum trebuie să fie, iar eu am venit aici nu pentru a justifica ceva neobişnuit, ci doar pentru că îmi sînteţi simpatici, în frunte cu preşedintele vostru. Un gest larg al mîinilor îi întregi mimica. Apoi continuă:

— Prevăd una dintre întrebările pe care voiţi să mi le puneţi şi prefer să îi răspund înainte de a o auzi. Ea se referă, evident, la relaxarea mea de acum, la faptul că arborez o mină de om mulţumit, deşi situaţia este departe de a fi clarificată din punctul dumneavoastră de vedere şi, evident, din cel al publicului. Trebuie să vă mărturisesc, însă, că nu văd de ce o situaţie ca aceasta trebuie numai-decît să neliniştească, e mai ales cînd ea are, cum să vă spun, o estetică a ei. Acum, cînd vă vorbesc, rememorez culorile fantastice ale sferei, revăd mişcările lor. Nu pot să fiu îngrijorat. Dimpotrivă, sînt foarte fericit că am şansa să urmăresc o asemenea splendoare.

Făcu un gest de disculpare.

Ceilalţi se foiră dintr-o dată, ca la un semn. Îl priviră cu o mirare abia mascată. Nici unul nu părea că ar voi să întrebe ceva. Uimirea lor era însă de un fel de special, parcă pricinuită de un eveniment extrem de agreabil. Privindu-i, D. se simţi încurajat, şi zîmbetul pe care trăsăturile sale îl ascuseseră pînă atunci cu discreţie i se lăţi pe faţă.

Bătrînii se foiau, vizibil bucuroși pe locurile lor, își spuneau nu se știe ce unul altuia, aproape că își dădeau coate. O lungă clipă reuniunea păru că se transformă într-o agapă veselă, ceva în genul unei întâlniri între foști colegi, după scurgerea unei lungi perioade de vreme. S-ar fi zis că, din moment în moment, vor începe cu toții să vocifereze, exteriorizîndu-și satisfacția prin vorbe rostite la întîmplare.

Se ridică însă președintele. Pentru el recomandarea de a vorbi stînd jos nu funcționa. Nimeni, nici cei din imediata lui apropiere, doi bătrîni ce păreau a-i fi adjuncți sau ceva în genul acesta, nu-l sfătui să se menajeze. Părea de la sine înțeles că venerabilul președinte nu este numai o somitate științifică, ci și, poate chiar în primul rînd, o figură foarte decorativă, un magnific bătrîn care trebuie să se pună în evidență cît mai regizat.

— Aș propune, zise el, să nu ne lăsăm angrenați în speculații legate de calitățile estetice ale sferei. Gustăm cu toții frumosul, dar cred că acum e cazul să privim lucrurile din punct de vedere științific.

Privi cu simpatie către D. Apoi continuă, după ce făcuse în prealabil un gest ce putea să semnifice faptul că, în ciuda cuvintelor sale tranșante, opiniile nu îi sînt chiar atît de inflexibile:

— Aș vrea să arăt, totuși, că afirmațiile despre efectul estetic al sferei sînt foarte interesante. Nu am de gînd să încerc să-l împiedic pe invitatul nostru să ne dea amănunte despre activitatea cromatică atît de fascinantă a sferei. Dar am impresia că ar fi mai bine dacă am elucida mai întîi aspec-

tul științific al problemei. Nu credeți că ar fi mai bine așa?

Ultimele cuvinte le rosti parcă dezvinovățindu-se.

Deși nu fusese prea convingătoare, intervenția președintelui avu ecou. Cei din sală nu mai zîmbeau, nu mai șușoteau și, după o perioadă de tranziție, un reputat psiholog luă cuvîntul. Era un bărbat de vreo șaizeci de ani, înalt, corpolent. Părul cenușiu îi izbucnea ca o iarbă brumată în jurul cheliei, subliniind o față puhavă, dar purtînd totuși semne incontestabile de vitalitate. Ceva poetic îi flutura pe trăsăturile mari, un fel de elan juvenil, deplasat, totuși nu antipatic. Din partea lui era de așteptat mai degrabă o cuvîntare exaltată, cu argumente de inimă. Totuși, în clipa în care începu să vorbească, orice impresie de afectivitate exagerată dispăru. Înăsprindu-și brusc expresia, el începu să depene o expunere de motive foarte strînsă. Avea o voce destul de subțire, afectată. Gesticula însă dubitativ. Mîinile îl trădau, jucau fără voia lui o pantomimă a lipsei de convingere. Deși abia schițat, gestul neputinței, îndepărtarea simetrică a brațelor cu palmele deschise, se repeta foarte des.

În esență, el susținea că D. este autorul unei mistificări, sau mai precis al unei automistificări. Că el regizase totul cu intenția de a juca o farsă și că apoi, în mod aparent inexplicabil, căzuse el însuși victimă proprie sale mașinații, uitînd ceea ce făcuse.

— Aș numi această uitare, preciză psihologul, un sindrom al refuzului paternității. Este notoriu faptul că unii creatori din diferite domenii ale artei

și literaturii se dezic de operele lor, prezentându-le ca aparținând unor autori necunoscuți. Vă este desigur cunoscut cazul acelui pictor, aproape celebru, care nu mai voia să semneze nici una dintre pânzele create de el, de la un moment dat, și care susținea, sus și tare, că picturile au fost realizate de către nu se știe cine în timp ce el lipsea din atelier. Nimeni nu i-a dat crezare, firește, gestul fiind socotit un capriciu de artist prea răsfățat de succes.

Rumoarea din sală îl determină să facă o pauză. Respectabilii bătrâni nu prea erau convinși de argumentele pe care le auzeau.

— Tot ceea ce invitatul nostru ne-a relatat, re-luă psihologul, se explică perfect prin uitarea la care m-am referit. Pictorul realiza lucrarea respectivă, se gîndea apoi că ar fi cazul să joace o farsă admiratorilor săi și, în fine, credea în propria sa plăsmuire. Acesta este mecanismul. Și ar mai fi încă multe de spus în apărarea ipotezei mele. Însuși invitatul nostru ar putea să ne povestească cîte ceva în legătură cu anumiți literați, care s-au decis să-și lanseze în lume operele, ascunzînd cu mare grijă faptul că ei au fost aceia care le-au creat. Fiindcă nu e vorba de un simplu fapt psihic, despre un banal fenomen de amnezie. Nici vorbă de așa ceva. Uitarea la care m-am referit eu este de un fel cu totul neobișnuit. Creatorul simte nevoia să uite și își impune să uite. El simte, pe de altă parte, că destinul operei sale este să circule prin lume fără să se știe cine a creat-o, să circule, adică, în chip de emanație a epocii, cu sursa pierdută. Este o incontestabilă sete de anonimitate aici. Iar D., un maestru al literaturii, și vă mărturisesc că admir

creația sa foarte mult, fără nici o exagerare, a trecut la un alt domeniu, la arta cinetică. Și a socotit, a simțit că este mult mai bine dacă secretul operei sale, rețeta, ca să zic așa, se va pierde. De altfel, cel mai important argument, deși mi se va putea reproșa că recurg la el, este una dintre cărțile lui D., aceea de toți cunoscută, unde eroul tinjește după un limbaj care să nu mai utilizeze cuvintele. Sfera utilizează un asemenea limbaj.

Își roti privirile peste cei prezenți. Se întoarse apoi spre D. și îl țintui cu o căutătură amical-mustrătoare.

— Bine ar fi să fie așa, interveni D. aproape vesel. Din păcate, totul s-a petrecut exact așa cum v-am relatat. N-am exagerat cu absolut nimic. Cît privește teoria pe care am auzit-o aici, trebuie să-i recunosc ingeniozitatea, dar numai atât. Nu se potrivește în cazul de față.

Cîteva clipe domni liniștea. Se auzi doar scîrțîitul scaunelor. Apoi se ridică vioi un bărbat scund, corpulent. Era în mod evident cel mai tînăr dintre oamenii de știință prezenți acolo. Să fi tot avut vreo cincizeci și cinci de ani, poate nici atât. Părul îi era complet negru și strălucea uleios. Vîrsta i se putea ghici după fălcile căzute, după pungile violacee de sub ochi.

— Trebuie neapărat să vedem obiectul, zise el. Ca fizician găsesc aproape ridicol, mă scuze ono-ratul meu coleg, să discutăm în chip scolastic despre ceva ce nu se află în cîmpul simțurilor și mai ales al aparatelor noastre. Propun deci să mergem cît mai repede posibil pentru a vedea obiectul.

Se așează brusc, făcînd din mîini un gest de decență exasperare.

— Eu nu neg că totul este posibil, interveni psihologul, pe fața căruia se întinsese o ușoară roșeață. Aș vrea și eu să văd sfera, firește, dar din moment ce ne-am adunat aici cu toții pentru a discuta în prealabil, de ce să nu emitem teorii? E ceva rău în asta?

Curvintele fizicianului stricaseră oarecum atmosfera. Apăru dintr-o dată cu mare claritate că președintele greșise invitîndu-l pe D. la sediul societății, înaintea de a organiza o vizită acasă la acesta pentru a vedea și analiza materia din sferă și comportamentul acesteia.

Murmure aprobatoare se auziră din rîndurile celor prezenți și președintele se grăbi să conchidă că, într-adevăr, este strict necesară o vizită la D. în vederea efectuării unor analize.

D. nu avu nimic împotrivă.

După acest episod reuniunea deveni treptat din ce în ce mai agreabilă. Se cerură cafele și coniacuri, se aprinseră țigări, cu îngăduința spontană a nefumătorilor. Atmosfera era deosebit de caldă, festivă. Sărbătoritul era, firește, D., depărtat cu totul de postura omului chemat să dea anumite explicații. Se discuta despre tot felul de lucruri fără nici o legătură cu sfera, se spuneau anecdote, se rîdea. Lui D. i se făcuse loc în stînga președintelui. Și ceilalți se mutară mai aproape.

Discuțiile, pornite în direcții cu totul întîmplătoare, reveniră într-un tîrziu la sferă. Nu mai fu însă vorba de latura științifică a problemei. Savanții se dovedeau foarte interesați de estetica fenome-

nului și-l rugau pe D. să le dea cît mai multe amănunte despre culori și despre mișcările acestora.

Din vorbă în vorbă, D. ajunsese să povestească episodul dispariției materiei din sferă. Se reveni apoi la sindromul refuzului de paternitate. D. se oferi să le vorbească despre unele situații ce semănau, într-adevăr, cu cele pe care le pomenise psihologul. El aminti despre acel ciudat polemist care nu numai că a scris toată viața fără să apară fizic în vreo redacție sau în vreo editură, dar s-a și autocombătut, tot sub un nume fictiv și, ca un paroxism al dorinței de intrare în anonimitate, a imaginat și un al treilea personaj, eminentamente fictiv și el, care arbitra disputa celor doi, dînd în cele din urmă verdictul că amîndoi sînt niște impostori și niște amatori de succese facile. D. nu mai pomeni nimic despre sferă și toate întîmplările la care se referi fură legate numai de profesia lui, literatura. Era ascultat cu o deosebită atenție. Din cînd în cînd i se punea cîtea o întrebare foarte bine găsită, ce dovedea că cei de față erau, realmente, atenți. În cele din urmă, D., care obosise vorbind, încheie.

— Orice s-ar spune, zise el, sfera este cu totul și cu totul minunată.

Tocmai se ridicau pentru a pleca, încheind astfel destul de neobișnuita lor întîlnire, cînd președintele îi opri printr-un gest. Mai era ceva de spus.

— Va trebui să conchidem într-un fel asupra sferei, zise el. Nu uitați că niște ziariști ne așteaptă pentru a ne pune întrebări în legătură cu concluziile la care am ajuns. Ce le spunem?

Privi întrebător spre D.

— Știu și eu, răspunse acesta nedumerit, dar vesel, ce să le spunem? Probabil că ar trebui să convenim asupra unei versiuni liniștitoare. Să spunem că materia din sferă nu a fost supusă nici unei analize, că tot ce se știe pînă în prezent se datorează observațiilor mele, ca să zic așa, empirice. Să le spunem că, după cîtva timp, după ce experiențele de rigoare vor fi efectuate, le vom împărtăși anumite observații strict științifice.

Președintele fu de acord. Ca și ceilalți, de altfel.

— Da, firește, zise președintele, soluția aceasta este pe deplin aplicabilă. Chiar dumneata ar trebui să le vorbești ziariștilor. Dacă ești de acord bineînțeles.

D. declară că este de acord, dar că ar fi foarte bine dacă toți cei prezenți ar participa la întîlnire.

Acceptară cu toții. Doar fizicianul se scuză. Trebuia să plece neîntîrziat la institutul de cercetări pe care-l conducea.

Trecură într-o încăpere alăturată, cam întunecoasă, unde ziariștii, viori și aferați, dădeau semne de nerăbdare.

Președintele vorbi primul. El relevă personalitatea lui D., invitîndu-i apoi pe ziariști să pună întrebări. Îi preveni însă că nu este cazul să se aștepte la revelații senzaționale, problema fiind încă în studiu. Apoi îi puse la curent în mod succint pe ziariști cu întîmplările pe care D. le relatase mai înainte.

— Mă aflu aici, începu D. pentru a da unele lămuriri. Întrebați-mă, deci, am să vă răspund cu cea mai mare grijă pentru respectarea adevărului.

În rîndurile ziariştilor se produse o scurtă rumoare. Apoi un bărbos, care părea a fi cel mai în vîrstă dintre ei, se ridică și, aruncîndu-și barba înainte, zise cu o voce de bas, ce semăna în mod sensibil cu aceea a președintelui:

— Vă mulțumim pentru bunăvoința cu care ați răspuns solicitării noastre. Mulțumim de asemenea și celorlalți participanți la această conferință de presă. Iată acum întrebarea mea: cum vă explicați amploarea zvonurilor ce circulă în legătură cu sfera dumneavoastră? Se aud tot felul de lucruri cam extravagante.

— De pildă, se interesă D. cu amabilitate, ce lucruri extravagante ai auzit dumneata?

— Am auzit mai multe. Cel mai ciudat este zvonul că sfera dumneavoastră are puteri vindecătoare. Se spune că unii dintre cei care au reușit să o privească și să o roage să-i vindece au obținut pe loc îndeplinirea rugăminții lor.

D. rîse amuzat.

— Este o scorneală. Nimic nu e imposibil, e adevărat, dar în cazul acesta este în mod evident o invenție. Nimeni în afară de mine și de soția mea nu a mai fost în preajma sferei după ce aceasta a fost instalată. Deci nimeni în afară de noi nu a putut fi vindecat. Or, noi n-am fost bolnavi... Nu ored că e cazul să ne pierdem timpul cu asemenea chestiuni.

— Aș mai putea, continuă bărbosul, să vă dau relații despre alte cîteva zvonuri, mai puțin fabuloase.

D. făcu un gest de încuviințare.

— Am să vă relatez ce se vorbește despre construirea sferei.

— Ce se vorbește?

— Se spune, de exemplu, că ați reușit prea ușor să obțineți instalarea sferei, că în mod normal un particular, chiar și de talia dumneavoastră, nu ar fi trebuit să reușească atât de repede. Ce ne puteți spune?

— Nu înțeleg de ce a considerat cineva că lucrurile au mers prea repede, răspunse D., nedumerit. Totul s-a desfășurat în mod normal și nu văd de ce ar fi trebuit să fie altfel. Am plătit și am obținut sfera.

— Ar mai fi ceva, perseveră bărbosul, oarecum jenat. Se spune că modul în care a fost concepută și executată sfera este absolut paradoxal din punct de vedere tehnic, că nu este posibil ca o asemenea construcție să reziste măcar propriei greutate. Am fost la fața locului și am vorbit cu unul dintre constructorii sferei. Zicea că dumneavoastră le-ați indicat toate amănuntele, începînd cu dimensiunile exacte și sfîrșind cu compoziția materialului. Atunci, așa mi-a spus, v-a informat că ceea ce cereți dumneavoastră este o imposibilitate din punct de vedere tehnic, că lucrarea trebuie proiectată mai întîi de către un specialist și apoi executată conform regulilor. La care dumneavoastră ați replicat că nu aveți nimic împotrivă și că puteți să faceți foarte repede proiectul necesar. Omul a fost de acord și a doua zi dimineața i-ați adus proiectul, executat după toate canoanele, dar avînd viciul fundamental că reproducea într-un mod foarte minuțios afirmațiile aberante din punct de vedere tehnic pe care

le făcuserăți cu o zi înainte. Aici intervine lovitura de teatru. Cel cu care am vorbit mi-a spus cam așa: „Eram absolut sigur că proiectul este completamente irealizabil, dar încrederea cu care mi-a fost prezentat mi s-a transmis și, în consecință, am început să-l execut. Sfera a reușit perfect, spre stupefacția noastră, care nici acum nu putem pricepe ce s-a întâmplat“. Sînt de acord că totul pare un fel de snoavă, dar așa mi-a vorbit omul acela de la fabrica ce v-a livrat sfera.

Tăcu și-l privi întrebător pe D. Acesta rîse, bine dispus.

— Eu credeam că ziariștii sînt mai puțin naivi. Nu ți-ai dat seama că omul acela și-a bătut joc de dumneata? De altfel, cred că și știu despre cine e vorba. Nu cumva era un inginer blond, cu o figură rubicondă, așa, de vreo treizeci și cinci de ani?

Bărbosul încuviință.

— Bineînțeles că el era, continuă D. Să știi că ai vorbit chiar cu cel care a condus lucrările de executare a sferei. E un tip foarte glumeț. Nici nu mă mir că ți-a turnat la repezeală povestea cu proiectul făcut de mine și cu parametrii imposibili din punct de vedere tehnic. Nu mă mir, fiindcă atunci cînd am vorbit cu el mi-a mărturisit că scrie și el, și anume, povestiri științifico-fantastice. M-a amenințat chiar că îmi va trimite niște manuscrise de-ale lui. Poate că tocmai din acest motiv a terminat sfera atît de repede. S-a gîndit că e cazul să ajute un confrate...

— Bine, dar de ce să-mi spună tocmai mie o asemenea scorneală? se întrebă mirat bărbosul. Doar

își dădea seama că afirmațiile lui ar fi putut să apară în ziar și l-ar fi făcut de rîs.

— Ei, uite, asta e bună, replică D. Chiar atît de amator de senzațional să fie cineva, încît să creadă o minciună atît de gogonată! Recunoști că ai fost tentat să crezi povestea cu sfera imposibilă?

Bărbosul nu zise nimic, dar cei prezenți îi luară tăcerea drept un răspuns afirmativ.

— Cît privește motivul, continuă D., înveselit, știu eu ce să zic? Băiatul acela nu mi s-a părut de fel mitoman. Cred că are ceva cu ziariștii. Cine știe ce festă i-o fi jucat cîndva vreun coleg de breaslă al dumatăle. Iar despre apariția în ziar a scornelii lui, probabil că băiatul și-a zis că în felul acesta își face reclamă ca scriitor. Ar fi decupat articolul dumatăle din ziar și s-ar fi dus întins la un editor cu el, demonstrîndu-i că este în stare să fabuleze în așa fel, încît este crezut chiar și de ziariști.

Ultimele replici aduseseră zîmbete pe toate fețele. Bărbosul perseveră, deși era clar că prima repriză se terminase în defavoarea lui.

— Ați fi dispus să cedați sfera oficialităților pentru a fi instalată într-un loc public?

— Sincer să fiu, parcă aș prefera s-o am acasă, numai pentru mine. Și nu spun asta din egoism, ci fiindcă am impresia că nici ea nu ar accepta. Zic nu ar accepta, bineînțeles, în sens metaforic.

Cu toată precizarea făcută, ultima afirmație a lui D. stîrni o oarecare animație printre ziariști. Cineva întrebă dacă sfera este o ființă, dacă trăiește. D. răspunse scurt și rece: nu e cazul să se discute asemenea chestiuni, natura materiei din interiorul sferei nefiind încă cunoscută. Se insistă însă ca el să

propună o ipoteză în această privință, dar refuză net. Expresia de neplăcere ce apăruse pe fața lui îi determină pe ziariști să renunțe la această întrebare. Astfel, ultimele întrebări, parcă îndrumate tacit de către D., alunecară spre latura estetică a fenomenului. De data aceasta D. se simți la largul lui și frazele sale începură să curgă fluent:

— Mi-e foarte greu să vă vorbesc despre sferă ca obiect de artă. Voi încerca totuși. Cum să vă spun, materia aceasta colorată pare a fi o sinteză de mare artă. Mișcările, coloritul ei de o bogăție, cred, necunoscută pe planeta noastră sînt lucruri atît de copleșitoare, încît impresionează mai mult decît și-ar putea cineva imagina. Contemplarea acestui joc coloristic uluitor nu seamănă însă cu contemplarea unei alte opere de artă, fie ea chiar și pînza unui mare maestru sau o realizare de artă cinetică ieșită din mîna unui artist autentic. Sfera neliniștește infinit mai mult decît o simplă apariție estetică. Contemplarea ei figurează parcă însăși ideea de viață, sau, mai bine zis, de supraviețuire. Eu am privit-o îndelung și în repetate rînduri am avut impresia netă că parcurg momente dintre cele mai importante ale existenței mele, că această contemplație contează infinit mai mult decît orice acțiune din viața reală. Pot, după ce v-am mărturisit lucrurile acestea, să vă răspund și la întrebarea destul de nepotrivită pe care mi-ați pus-o mai înainte. Da, dacă privim lucrurile din punctul acesta de vedere, sfera are o viață a ei și încă o viață dintre cele mai impresionante. Viața ei este însă viața marii arte. Și cred că nu mă înșel dacă afirm că această sferă, a cărei apariție e încă inexplicabilă,

este obiectul de artă cel mai coplesitor ce există la ora actuală pe planeta noastră.

Ziariștii părură mulțumiți de varianta aceasta. O voce feminină se ridică totuși din rîndurile lor.

— Cu riscul de a face o gafă, aş vrea să vă rog să ne dați unele amănunte în legătură cu o chestiune despre care ați mai fost întrebat. De altfel, nici nu cred că este o gafă. Doar ne aflăm aici pentru a afla tot ce se poate afla. Nu văd de ce aş scrie în articolul meu că dumneavoastră ați refuzat să vorbiți despre orice altceva în afară de aspectul strict estetic, înainte de a mai face o ultimă încercare. Spuneți-ne, aşadar, a dat dovadă sfera că posedă forțe de natură necunoscută și cu efecte incontrolabile?

Femeia, în continuare ascunsă undeva în ultimele rînduri ale ziariștilor, vorbea foarte decis.

— Da, vorbi D. gînditor, iată o întrebare. Regret însă că nu prea am ce să răspund la ea. Cunoașteți felul în care a apărut materia ce umple sfera, mai știți că eu am instalat recipientul fără să pot motiva în mod suficient această decizie. Este evident că, avînd în vedere lucrurile acestea, se poate spune că sîntem în fața unei forțe necunoscute. Mai mult decît atît nu știu. Ce am știut v-am spus. Puteți, de altfel, să veniți și dumneavoastră s-o vedeți. Veți fi fascinați, fiți siguri de aceasta.

În zilele următoare ziarele publicară relatări ale discuției cu D., relevînd în mod special virtuțile estetice ale sferei, arătînd că ea poate fi o realizare deosebită, epocală a artei cinetice, dar că nu este exclus ca materia din sferă să aibă o origine enigmatică.

Aşa-zisa conferinţă de presă nu schimbă în mod deosebit viaţa lui D. În linii mari, totul decurgea ca mai înainte. Nici oamenii de ştiinţă şi nici ziarisţii nu mai dăduseră nici un semn de viaţă.

Soţia lui D. îşi manifestase dorinţa de a pleca la mama ei, undeva într-un sat îndepărtat. El fusese imediat de acord. Rămăsese singur, şi inconvenienţele, ce însoţeau în mod inevitabil plecarea soţiei, nu-l deranjau. I se aducea zilnic mâncare de la un restaurant din apropiere de către un piccolo de vreo cinsprezece ani, care nu voia să intre în casă. D. trebuia să îl întâmpine la intrare şi să se servească singur. Nici asta nu i se păru ceva deosebit, deşi înainte ar fi considerat un asemenea fapt o decădere deplorabilă. Îşi aducea sufertaşul pe birou şi mânca dus pe gânduri, privind sfera care îşi rotea culorile nesfârşite. Parcă în urma unui consemn, nimeni nu-i mai dădea telefon, nici chiar soţia. Ea îi scria, în schimb, din când în când, câte o vedere cu urări de sănătate şi cu ştirea stereotipă că se simte bine. Aceste vederi l-ar fi enervat altădată pe D., care considera că a trimite o vedere este un gest mecanic. Soţia lui ştia lucrul acesta, dar continua să le trimită. Ea mai ştia că nici formulele stereotipe nu-i sînt deloc pe plac, dar, într-un elan poate inconştient de a-l tachina, scria pe vederi numai asemenea texte. D. citea vederile cu un zîmbet indescifrabil şi le punea, una peste alta, pe biroul său. Se gîndi chiar, la un moment dat, că ar fi cazul să cumpere o panglică de culoare neapărat roz pentru a le lega la un loc, dar renunţă, din sim-

plul motiv că achiziționarea unui asemenea obiect implica o deplasare în oraș.

Programul unei zile era simplu. Se scula dimineața foarte târziu. Nici el nu-și putea da seama de ce contractase acest obicei pe care înainte l-ar fi socotit dezastruos. De fapt, nu mai putea să doarmă de pe la ora șase, oră la care de peste douăzeci de ani se trezise în fiecare zi. Rămânea însă într-o stare intermediară, un fel de somn parțial, ce cuprindea totuși vise ciudate, în care amintiri se amestecau cu oameni pe care nu-i văzuse niciodată, cu peisaje total necunoscute. De la un timp, aceste vise, parcă decolorate, lipsite de vigoarea celor obișnuite, începură să-i placă. Pentru ele întârzia dimineața în pat.

Se scula apoi infometat și mânca ce se mai găsea, în așteptarea mesei de prînz, nu înainte de gimnastica zilnică (la ea nu putuse renunța din cauza unei senzații nete de inconfort ce îl încerca după cîteva zile în care nu își făcea exercițiile), apoi se plimba de ici colo prin încăpere, apropiindu-se de sferă, lipindu-și ochiul și apoi urechea de suprafața ei lucie, încercînd să sondeze ceva ce îi rămânea totdeauna impenetrabil. Mîncă apoi ceea ce îi aducea băiatul acela exagerat de timid pentru un viitor chelner.

După masă trecea printr-o perioadă de lene. Vîrsta îl soma în aceste momente să îi recunoască prezența. „Da, își spunea el atunci, cînd numai cu prețul unui mare efort de voință putea să reziste tentației de a se culca, da, sînt destul de bătrîn“. Își trecea mîinile prin părul care îi era încă des

și total neîncărunțit, și pe buze îi flutura un suris de sumară satisfacție.

Seara venea pe nesimțite. Nu aprindea nici o lumină și încet, încet simțea cum îl cuprinde emoția inedită cu care urmărea spectacolul sferei. Seara culorile erau mai vii, mișcările mai inspirate, energia sferei părea mult mărită.

Privea la nesfârșit jocurile armonioase ale culorilor și de fiecare dată încerca să le descrie, umplînd filă după filă cu scrisul său dezordonat. De obicei nu era mulțumit de ceea ce realiza, și de la un timp deprinse obiceiul straniu de a arde aproape fiecare filă, de îndată ce era scrisă în întregime. „Astfel, își spunea el, e ca și cum aș fi vorbit cu cineva, ca și cum aș fi evocat în fața cuiva ce se petrece aici la mine în fiecare seară“. Dar nu era chiar așa. Scrisul nu era tot una ou vorbitul și mult timp după ce o foaie de hîrtie era distrusă, în gînd îi persistau propriile sale vorbe, obsedante. Privind spectacolul sferei, în mintea lui se suprapuneau două șiruri de impresii, cele ce se produceau în acel moment și cele ce veneau din adîncimile memoriei. Din sinteza lor, D. obținuse o persistentă stare de spirit, ce ar fi putut fi caracterizată, poate chiar de el însuși dacă ar fi încercat să o facă, drept o reverie trează, o încercare ciudată de a nu pierde nimic din trecutul ce se instala fulgerător după fiecare nouă mișcare a culorilor dinăuntru sferei, de a privi totul, prezentul și trecutul, dintr-o dată. Ca un avar, D. simțea că nimic din ce vede nu trebuie să se piardă, că totul trebuie conservat cu cea mai mare grijă. Și nu ar fi putut să spună cu precizie ce crede că e mai prețios, jocurile coloris-

tice de o inegalabilă grandoare ale sferei sau sentimentele care îl străbăteau pe el atunci când le contempla.

Încercase să o filmeze. De fiecare dată filmul înfățișa doar imensa carcasă translucidă. Nimic din culorile și mișcările materiei aceleia ciudate nu se putea vedea. D. nu făcu prea multe încercări de a filma. Renunță foarte repede la această idee. Faptul dovedea că, în fond, el nu voia atât de mult să păstreze pentru viitorime sau pentru cine știe cine altcineva imaginile pe care sfera le risipea cu o dărnicie unică, ci dorea mai ales să conserve impresiile pe care sfera le producea asupra lui. Din acest motiv continua să scrie cu îndârjire seară de seară, stricând filă după filă, tot mai nemulțumit de ce reușea, aproape disperat că mai tot ce iese de sub mîna lui este cu totul inferior față de ceea ce vede.

Într-o zi, pe la prînz, după ce trecuseră vreo trei săptămîni de la conferința de presă, telefonul sună. Auzindu-l, D. tresări. Era vocea de bas profund a președintelui. Îl întreba dacă pot să vină însoțiți și de ziariști să-i facă vizita ce fusese stabilită în principiu. D. nu avu nimic împotriva. Era chiar bucuros că avea să iasă din monotonia vieții pe care o ducea.

Sosiră pe la cinci după-amiază. Veniseră oamenii de știință în frunte cu venerabilul președinte, iar ziariștii împreună cu bărbosul lor lider. În plus, își făcuseră apariția cinci laboranți îmbrăcați în niște salopete de-a dreptul elegante. Aceștia purtau cîteva aparate ale căror cadrane îi sugerară lui D.

că ar putea fi vorba de niște instrumente de măsură.

Cei cinci laboranți se mișcau cu mare discreție, de parcă ar fi fost niște operatori de televiziune, care vor să filmeze o întâlnire între oameni importanți. Își așezară aparatele în preajma sferei, apreciind distanța, dându-se câte un pas înapoi, sușotiră între ei, sfătuindu-se în legătură cu unele detalii de amplasare, cerură apoi părerea unuia dintre oamenii de știință.

În fine, aparatele fură instalate pe niște trepiede ce măreau iluzia că cei ce le manevrau sînt niște operatori de televiziune.

În timp ce laboranții se agitaseră în jurul sferei, ceilalți stătuseră în picioare, înșirați pe lîngă pereții încăperii. Singurul care se așezase fusese bătrînul președinte. El luase loc în fotoliul lui D., nu înainte de a opune o oarecare rezistență. Fusese o mică scenă de comedie, D. invitîndu-l să ia loc, bătrînul refuzînd zîmbitor. O clipă fuseseră doi comedieni, care interpretară scena cedării întîietății în fața unei intrări. În cele din urmă bătrînul acceptase, cu un gest de resemnare, să se așeze.

După ce și ultimul aparat fu așezat în poziția optimă, începură și ceilalți să se aciuiască, fiecare pe unde putea. Mai întîi savanții, apoi ziaristii. Laboranții rămaseră în preajma aparatelor.

D. adusese toate scaunele ce se aflau în celelalte încăperi ale casei și în felul acesta se găsise câte un loc pentru fiecare. Erau cu toții așezați într-un semicerc ce se deschidea de o parte și de alta a fotoliului pe care ședea președintele. În dreapta acestuia stătea D.

Toate manevrele preliminare se făcuseră în tăcere. Apoi președintele luă cuvîntul.

— Domnilor, începu el, după ce încetă orice scîrțîit de scaun și ultima tuse se stînsese, iată-ne în fața celebrei sfere a maestrului D. Sînt emoționat și, cu siguranță, dumneavoastră nu mai puțin. Maestrul D., care ne-a făcut cinstea de a ne primi în casa sa, a spus mai de mult ceea ce era de spus cu privire la sferă, acum este vorba să privim și eventual să aflăm anumite noutăți cu privire la aspectul științific al fenomenului.

Se așază greoi pe fotoliu, zîmbind satisfăcut către D. Acesta îi întoarse cu oarecare întîrziere zîmbetul. Ascultîndu-l pe președinte cum îi spune „maestre“ îi trecuse prin gînd că toată politețea, pe care bătrînul i-o arătase în cele două ocazii cînd îl văzuse, fusese poate o băltaie de joc.

Dar nu avea de ales. Putea, cel mult, să șarjeze la rîndul lui. Ceea ce și făcu, răspunzînd scurtului discurs introductiv printr-o alocuțiune în care se arăta foarte încîntat, copleșit chiar de bucuria de a primi vizita unor oameni atît de însemnați și mai ales pe cea a celebrității mondiale care era președintele. În mod curios, în timp ce rostea acești ditirambi, decorativul președinte părea abstras, nedînd nici un semn că ar auzi panegiricul lui D.

Fu însă un interludiu scurt. De îndată ce D. tăcu, destul de nedumerit, președintele își recăpătă brusc zîmbetul amabil.

— Știi, zise președintele către D., a venit și fizicianul. Ți-l amintești, nu? Acela care l-a combătut atît de drastic pe psiholog și care apoi s-a scu-zat și nu a mai participat la întîlnirea cu ziariștii.

Ale lui sînt aparatele acestea. Ai ceva împotrivă dacă se fac niște analize? Știi, nu te-am mai întrebant la început dacă ești de acord cu instalarea lor, dar o fac acum. Dacă nu vrei, să-mi spui.

— De ce să nu vreau? răspunse D. amabil. Numai să se procedeze cu grijă. Știți, eu sînt un fel de gazdă a sferei și trebuie să fiu ospitalier.

— Nici o grijă, îl liniști bătrînul.

Îi dădu, apoi, o serie de lămuriri tehnice din care D. nu pricepu mare lucru. Era vorba de niște aparate capabile să determine unele proprietăți as-cunse ale materiei — cu această concluzie rămase D. Arată din nou că își dă consimțămîntul.

— Puteți începe, anunță președintele cu voce tare.

Din rîndurile savanților ieși fizicianul. Urmărindu-l cum se deplasează cu agilitate, D. simți deodată că îl simpatizează. Se gîndea că ar fi bine să se împrietenească cu el, cînd auzi șoaptele președintelui.

— Atunci n-a mai putut să stea cu noi, îi spuse acesta, fiindcă lucra la perfecționarea celui mai interesant dintre aceste aparate. Îl vezi? Acela mai mare, penultimul din dreapta. L-a adaptat tocmai pentru a putea să verifice o ipoteză a lui cu privire la sferă.

— Ce ipoteză? se arată D. foarte interesat.

— Ei, mi-e greu să-ți explic așa, în două cuvinte. Lasă că o să-ți spună chiar el, la urmă.

Ceva din tonul cu care fusese rostită ultima replică îi spunea lui D. că președintele nu este de acord cu ipoteza fizicianului, dar că nu găsește de

’ouviință să discute despre aceasta cu un nespecialist.

Laboranții puseseră în funcțiune aparatele. Fizicianul se opri în fața celuiia despre care președintele îi vorbise lui D. și începu să-l manevreze. Privea ecranele și nota din cînd în cînd cîte ceva într-un carnet, dînd din cap dubitativ.

Ceilalți așteptau cu răbdare rezultatele, discutînd pe șoptite.

După un timp, fizicianul îi chemă pe laboranți, făcînd gesturi discrete de enervare. Ceva nu mergea cum trebuie, se pare. Dar ce puteau să facă acei oameni, care aveau, după toate probabilitățile, o calificare modestă? Nimic altceva decît să asculte vorbele fizicianului și să dea din cap, aprobînd. Acesta atîta și voia, se pare. Nici nu se prea uita la ei. Monologa, arătînd însemnările din carnetul său. După cîtva timp tăcu și începu o nouă analiză. Repetă gesturile de la început. Își notă din nou rezultatele. În cele din urmă se opri și se întoarse către cei ce stăteau pe semicercul de scaune, în continuare deosebit de liniștiți. Pe figura lui levantină plutea o mare nedumerire.

— Nu știu ce să cred, zise el cu un glas subțiat de enervare, ce învioră în chip vizibil întreaga asistență. Aparatul meu este bine pus la punct, asta e sigur. Îmi indică însă niște date cu totul fanteziste. Mai mult chiar, ridicole. N-o să vă descriu ce văd eu pe ecranele acestea, fiindcă nu sînteți de specialitate, dar dacă ați putea să înțelegeți, ați izbucni în hohote de rîs.

— Ar trebui, totuși, să încerci să ne informezi, interveni sfătos, dar și autoritar, președintele, chiar

dacă nu vei folosi un limbaj strict științific. Încearcă să descrii într-un fel mai simplu ceea ce aparatul ți-a arătat, vulgarizează, ca să zic așa, toată povestea.

Fizicianul stătu puțin pe gânduri, privind țintă undeva deasupra capului președintelui. Se întoarse pentru câteva clipe spre aparat și răsfoi rapid filele carnetului. Când privi din nou spre cei așezați pe semicercul de scaune figura sa arăta mai calmă.

— Da, o să încerc, reîncepu el să vorbească, deși cele pe care o să vi le spun nu reprezintă de fapt decît un fel de analogie cu realitatea datelor pe care aparatul mi le-a furnizat. Închipuiți-vă, deci, că, la prima analiză, am constatat o densitate atît de mare, încît ea nici nu poate fi imaginată, în mod practic, ca existînd undeva în Univers. Și chiar dacă, prin absurd, ea ar putea să existe, dacă materia ce umple sfera ar putea să o aibă, atunci, în mod necesar, sfera n-ar sta impasibilă aici în fața noastră, ci ar găuri fulgerător planșeul și fundamentul casei și ar cădea în centrul pămîntului, ca o rachetă infinit de puternică, expedită în această neașteptată direcție.

Rostind aceste ultime cuvinte, vorbitorul păru aproape vesel. Comparația pe care o găsisese îi plăcuse, se vede, în mod deosebit.

— A doua analiză, reluă el, a arătat exact pe dos totul. Aici e ridicolul situației. Am aflat, de data aceasta, că în sferă nu se află nimic. Dar noi știm foarte bine că nimicul este doar un cuvînt, un fel de ideal negativ. El nu există în natură. Ei bine, acest aparat pe care, vă mărturisesc, nu-l mai iu-

besc, mi-a arătat că în sferă se află acel nimic ideal, adică nu există nici o formă a materiei.

Fizicianul începu să rîdă de-a binelea. Avea o dantură ireproșabilă, ce contrasta plăcut cu tenul său închis. Președintele, spontan, rîse sănătos, de parcă, aflat într-un cerc de prieteni, ar fi auzit o glumă mai neacademică. Pe rînd, mai întîi D., apoi savanții ceilalți, în fine, ziaristii și laboranții izbucniră în hohote de rîs. Cîteva clipe fizicianul păru a fi în postura unui comper care a reușit un banc bun și rîde împreună cu publicul său. Rîzînd, dar în același timp fiind atent la ceea ce se petrecea, conform obiceiului său, D. gîndi că atmosfera veselă o copiază parcă pe aceea ce intervenise cu cîtva timp în urmă, cînd se discutase de asemenea despre sferă.

În timp ce ultimele rîsete se stingeau, fizicianul abandona aparatul, ce dăduse niște indicații atît de fanteziste, și împreună cu laboranții începură să le manevreze pe celelalte patru.

— Nici cu astea nu cred că o să afle cine știe ce, îi spuse președintele lui D. Dacă marea lui invenție nu i-a fost de nici un folos, atunci ce poate să mai facă cu acestea? Sînt doar niște aparate banale, un fel de spectroSCOape, ca principiu.

În vocea bătrînului tremura o ușoară satisfacție senilă, de loc mascată.

— Nu cumva să crezi că îmi pare bine acest eșec al colegului meu, continuă el, parcă spre a se disculpa. Nici pomeneală, doar mi-a fost student. Mă încearcă însă un fel de ciudată plăcere să văd un obiect ce își bate joc de știință. E un sentiment

destul de nelalocul lui, recunosc. Dar ce să fac? Asta este situația.

D. zîmbi înțelegător.

— Aveți toată dreptatea să vă manifestați astfel, zise el. Este o reacție foarte explicabilă. Ni se întâmplă uneori să privim cu ură sau dispreț ceea ce iubim. Iar acum, în legătură cu eșecul acesta, vă rog să mă credeți că și eu am același sentiment de bizară solidaritate cu sfera. Sincer să fiu, mă bucur că investigațiile au dat greș. E ceva cu totul copilăresc, cu siguranță. Dar spun și eu ca dumneavoastră: ce să fac?

Bătrînul avusese dreptate. Nici noile încercări nu dădură rezultate mai concludente.

Fizicianului îi fu întins un scaun peste capetele celor din primul rînd, și el se așeză cu spatele la sferă, în fața fotoliului pe care stătea, surîzînd patern, președintele.

— Nu pot zice că nu înțeleg nimic, dar, în orice caz, una ca asta nu am mai pățit.

Urmără cîteva date tehnice pe care fizicianul le comunică președintelui, cu o voce aproape șoptită.

— Activitatea acestor aparate, continuă el, nu poate fi, practic, perturbată de nici una dintre formele de energie cunoscute pînă acum pe planeta noastră. Astfel că rezultatele pe care le-am obținut nu sînt propriu-zis eronate, ci mai degrabă ele exprimă forțe pe care nu sîntem capabili să le descriem. De aceea n-am motive să mă indignez, ci trebuie să-mi iau scuzele și să plec pe tăcute, discret, înainte ca ziariștii să apuce să mă întreb ceva.

— Ba nu, șopti aproape speriat președintele, să

nu faci una ca asta. Să nu pleci înainte de a spune ceva liniștitor. Ai putea, eventual, să sugerezi că cele declarate înainte cu privire la rezultatele obținute de aparatul dumitale se datorează insuficienței puneri la punct a unor detalii tehnice. Dar despre investigațiile făcute cu celelalte patru spune, de exemplu, că indică prezența unei forme inedite a materiei, pe care o vei putea studia și pe care o vei descrie minuțios, spre folosul științei. Ce zici?

Președintele șușotea cu mare pasiune, ca un diplomat ce stabilește o versiune, nu mincinoasă, dar mai rotundă decât cea reală. Din nou D. fu frapat de asemănarea situației cu anterioara lui întrevvedere cu oamenii de știință.

— Dar de ce să nu spună adevărul? întrebă, făcînd pe naivul. E foarte posibil ca niște aparate să se defecteze și să indice niște date false.

— Are dreptate președintele, spuse fizicianul meditativ. Nu putem să ne recunoaștem neputința. Nu e bine. Și așa circulă tot felul de zvonuri cu privire la sferă. Pe de altă parte, eu aș fi tentat să recunosc că toate cunoștințele mele sînt neputincioase în fața acestui fenomen. Dar mă gîndesc la ce ar folosi această recunoaștere? Aș fi acuzat de agnosticism, s-ar spune că mă îndoiesc, de puterea atotbiruitoare a științei. Or, eu nu mă îndoiesc. Dacă era așa nu alegeam profesia pe care o am. Așa că mi-e mult mai simplu să lipesc o etichetă acestui fenomen pe care deocamdată nu îl înțeleg. Cîte nu au asemenea etichete?

D. fu plăcut surprins de cuvintele fizicianului. Într-adevăr, așa era. Dacă sfera primea un nume, dacă materia care o umplea era denumită într-un

fel sau altul, toată situația se modifica. Sfera înceta brusc să mai fie un posibil simbol al neputinței omului de a explica tot ce se petrece în jurul său și se integra cuminte între fenomene, se transforma din mister în informație.

— Bine, zise el, mai mult către președinte, cu aerul că își aduce abia atunci aminte de ceva deosebit de important, dar presa a scris deja că sfera s-ar putea să fie o operă de artă cinetică.

Președintele părea că pricepe cum gândește D.

— Vezi dumneata, zise el cu aerul că explică răbdător o chestiune în fond foarte simplă, ziarele au scris că s-ar putea să fie o realizare de artă cinetică, dar din păcate, sau din fericire, nu știu cum să zic mai bine, nimeni n-a crezut una ca asta.

— Cum așa? întrebă nedumerit D. Credeți că nimeni nu a crezut? Cum adică nimeni? Ziariștii sau publicul? Cine dintre aceștia nu au crezut?

— Cred că nici unii și nici alții. Vezi dumneata, stirile ce au apărut atunci în ziare nu erau tranșante. Nu se spunea într-un mod decis că sfera este o realizare de artă cinetică, ci că sînt șanse ca ea să fie așa ceva. Este o mare deosebire între una și alta, nu?

— Într-adevăr, zise D. doar pe jumătate convins, așa pare să fie.

În timp ce D. discuta cu președintele, ceilalți invitați, printre care și fizicianul, care se întorsese pe jumătate cu spatele către președinte, stăteau fără să vorbească între ei, privind spre sfera ce avea în mod constant o culoare nesemnificativă, de parcă ar fi fost în întregime umplută cu cenușă. Laboranții făcuseră portabile aparatele și apoi se așezaseră pe

ele, unul lângă altul, sprijinindu-se cu umerii de peretele din stînga al încăperii.

Prin cîteva semne discrete, preşedintele îl invită pe fizician să ia cuvîntul spre a conchide asupra rezultatelor investigaţiilor. Acesta se ridică şi se duse lângă sferă. Începu să vorbească stînd aproape lipit de peretele ei cenuşiu:

— Sînteţi la curent cu una dintre analizele pe care le-am făcut. Cele comunicate nu reprezintă, de fapt, tocmai realitatea. Vreau să spun că informaţiile pe care mi le-a dat aparatul nu pot fi traduse prin cuvinte decît într-un mod foarte relativ. Astfel că versiunea pe care v-am spus-o adineori despre densitatea practic infinită şi cea practic nulă a materiei din sferă trebuie considerată dacă nu chiar o poveste, în orice caz o umbră destul de aproximativă a datelor pe care aparatul mi le-a furnizat, un fel de proiecţie literară a datelor ştiinţifice.

Rostind comparaţia cu literatura, fizicianul privi complice către D.

— Cît priveşte datele pe care le-au furnizat celelalte aparate, trebuie să vă spun că nici ele nu înseamnă cine ştie ce din punct de vedere ştiinţific. Este interesant însă de constatat că, într-un mod asemănător cu primul, şi acestea au persistat în a oferi date ce se excludeau, prezentînd succesiv informaţii aberante. Cam aşa stau lucrurile. Ne aflăm în faţa unui fenomen curios, inedit. E de datoria mea să vă anunţ că se poate ca aparatele să fie defecte. Vom verifica totul în mod amănunţit şi cu siguranţă vom determina natura materiei pe care sfera o conţine.

Imediat după ce anunţă că se vor face verificări,

fizicianul făcu un semn laboranților. Aceștia, foarte disciplinați, ridicară aparatele și se îndreptară spre ieșire, străbătînd deciși semicercul de scaune. În liniștea deplină ce domnea în încăpere se auzi demarînd microbuzul lor.

Acest zgomot mai persista încă, îndepărtat, abia perceptibil, cînd un oftat unanim se făcu auzit. Sfera se însuflețise dintr-o dată, părăsise acel cenușiu nesemnificativ și începuse să producă unul dintre splendidele jocuri cromatice cu care D. era de mult obișnuit. Cei prezenți dădură semne vizibile de emoție, cîțiva dintre ziariști puseră în funcțiune aparate de fotografiat și de filmat. Președintele, fără să-și ia ochii de la spectacolul pe care sfera îl oferea, găsi pe pipăite mîna lui D. și i-o strînse convulsiv, punînd parcă în această felicitare o spaimă numai de el știută.

Jocul coloristic nu ținu mai mult de un minut, stingîndu-se la fel de brusc după cum începuse. Sfera redeveni cenușie, făcîndu-i pe toți să se întrebe dacă nu cumva visaseră. Dar în momentul următor izbucniră aplauze, ovații chiar. Cu toții își părăsiră locurile și formară un cerc în jurul lui D. și al președintelui, continuînd să aplaude, strîngîndu-i mîna pe întrecute lui D., ba chiar și președintelui, din greșeală sau din prea mult entuziasm, rostind felicitări și scoțînd numeroase exclamații admirative. D. se gîndi că nu ar fi exclus ca acești entuziaști să-l ia pe brațe și să-l arunce în sus de cîteva ori, ca pe un proaspăt campion. Această teamă nu era chiar atît de neîndreptățită, deoarece grupul în care savanții se amestecaseră tinerește

cu ziariștii dădea semnele unei animații nemaipomenite. Totul era prea armonios în această scenă a admirației ca el să se mai poată sustrage. Astfel că se decise să participe, strînse mîinile care i se întindeau, mulțumi, făcu gesturile de necesară modestie pe care situația le cerea. Se ridică apoi în picioare și aproape imediat făcu și președintele același lucru. Se îmbrățișară la modul diplomatic, alăturîndu-și succesiv obrajii, își strînseră apoi mîinile excesiv de cordial.

Făcînd față acestei scene, D. medita la absurditatea situației. Era doar mai mult decît clar că materia din interiorul sferei nu este ceva făcut de el. Spusele fizicianului îi confirmaseră mărturisirile. Și alte multe argumente pledau vădit pentru o origine enigmatică a sferei. De unde ar fi avut el materialele și știința combinării lor atît de savante? În ce laborator, în ce atelier ar fi putut el să facă totul fără ca nimeni să nu bage de seamă? Scena aceasta a felicitărilor era profund falsă și cineva trebuie s-o fi regizat. Nu se putea altfel. Sau poate totul era rodul unei sugestii în masă? Una dintre aceste două posibilități reprezenta cu siguranță adevărul. Și, sigur, cea mai plauzibilă era cea de a doua. Sfera dispunea de mijloace de influențare telepatică. Era prea greu de imaginat ca niște oameni de știință atît de reputați să se angreneze într-o puerilă comedie.

Ziaristul cel bărbos, care pusese întrebările nepotrivite cu prilejul precedentei întîlniri, dădu energice semne că vrea să ia cuvîntul. Către președinte făcea el aceste semne, foarte puțin sobre, aducînd cu cele prin care un elev silitor vrea să

atrage neapărat atenția profesorului asupra lui. În cele din urmă, președintele observă pantomima aproape necuviincioasă pe care bărbosul i-o adresa și, binevoitor, îi răspunse printr-un gest ce voia să spună că totul e în ordine, după care ridică brațele cerînd tăcere și ascultare.

— Dragii mei, zise el adoptînd un ton sărbătoresc, potrivit împrejurării. Iată, cineva dorește să ne vorbească. Să-l ascultăm cu toată atenția.

Îl arată apoi cu un gest larg pe bărbos și îl încurajă, mișcînd afirmativ din cap, să înceapă.

— E un reputat critic de artă, îi șopti președintele lui D.

— Critic de artă? întrebă mirat acesta. Critic de artă reputat?

Nu prea pricepea cum un critic de artă reputat vine la o conferință de presă spre a realiza un reportaj neînsemnat, după ce în prealabil a făcut niște cercetări de tip detectivistic pe la locul unde fusese construită sfera. Îl privi cu o mai mare atenție. Cred că este de o vîrstă cu mine, aprecie el. Da, de ce nu? Critic de artă. Să-l ascultăm.

— Onorată adunare, începu criticul de artă, care își lepădase fulgerător frenezia jurnalistului spre a o înlocui cu o morgă ce contrasta destul de vizibil cu vestimentația sa deplasat tinerească, ne aflăm în fața unui eveniment artistic de o uriașă însemnătate. Această sferă reprezintă o sinteză de artă cum încă nu s-a văzut pe planeta noastră. Aceste culori, aceste lumini ce alternează după o atît de impresionantă variabilitate întrece, după opinia mea, tot ce s-a creat mai grandios de către artiștii plastici ai tuturor timpurilor...

Și bărbosul continuă în același stil încă mult timp, invadînd docilul auditoriu cu o avalanșă de superlative, tot mai des împănate cu termeni de specialitate. Deși rostea vorbe de mare admirație, el nu gesticula, nici nu ridica vocea. Vorbea neutru, de parcă cel atît de lăudat nu s-ar fi aflat în fața lui.

Această atitudine impuse pesemne celor ce îl ascultau, fiindcă nici o întrerupere nu se produse, nimeni nu dădu în vreun fel sau altul semne de nerăbdare, deși discursul se prelungea peste măsură.

În cele din urmă, criticul de artă încheie. Cu gesturi discrete de ușurare, bătrînii oameni de știință, ce ascultasera considerațiile despre sferă stînd în picioare, ca la un vernisaj, se așezară pe scaune.

Vizita se apropia vertiginos de sfîrșit. Ziariștii îi mai puseră cîteva întrebări lipsite de importanță lui D., președintele îi mai spuse cîteva vorbe amicale de bun rămas apoi toți vizitatorii se ridicară și ieșiră în stradă, încet, ceremonios. În curînd, doar un vag nor format din gaze de eșapament mai amintea că acolo fuseseră atîtea mașini.

După vreun sfert de oră sună telefonul. Era fizicianul, care îl ruga pe un ton amical să-l pri-mească din nou. D. îi spuse că îl așteaptă cu plăcere, el însuși avusese de gînd să-l invite.

Fizicianul apăru cîteva minute mai tîrziu. Se instalară în preajma sferei și oitva timp urmăriră în tăcere abia perceptibilele fulgerări mov ce stră-băteau imensa masă cenușie.

— Uite de ce m-am întors, deschise decîs discu-

ția fizicianul. E ceva ce mă intrigă în toată povestea asta. Nu e numai faptul că aparatele mele se dovedesc neputincioase, ba chiar îmi joacă feste. Mai sînt cîteva lucruri pe care aş vrea să le discutăm.

Tăcu, uitîndu-se întrebător spre D. Acesta făcu un semn de încuviințare.

— Și eu sînt cam nedumerit, zise el. Uite, de pildă, scena de adineaori. Ei bine, mie mi s-a părut mai mult decît ciudată. Felicitările acelea, strîngerile de mîna, strigătele, mișcările prea bruste, zîmbetele exagerate ce apăruseră pe fețele tuturor, totul mi s-a părut a fi pus la cale, lipit, ca să zic așa, în chip de secvență finală. De către cine? Asta e întrebarea.

Fizicianul nu răspunse. Privea dus pe gînduri spre sferă.

— Doar n-o să-mi spui, continuă D., că președintele v-a dat directive ca să vă comportați așa. Ar fi prea de tot. E imposibil.

— Nici vorbă despre așa ceva, răspunse absent fizicianul. Nimeni nu a dat nici o indicație nimănui. Scena a fost spontană. Sau, mai degrabă, spontană între semnele citării. Știi ce-am simțit eu atunci?

— Ce?

— După ce analizele n-au dus la nimic, eram indispus. Era normal, nu? Ei bine, dintr-o dată am simțit că mă înveselesc la simpla privire a sferei ce se colora. Am mai putut să-mi dau seama că sentimentul acesta îmi este impus. Mă pricep la parapsihologie, este a doua mea pasiune. Și știu să discern cînd sînt receptorul unui mesaj telepatic. Ei bine, am simțit că cineva, sau ceva, cum vrei, îmi

ordonă să mă entuziasmez, să mă apropii de dumneata și să te felicit. Sau, mai precis spus, am avut impresia că simt.

— Nu prea erai cuprins de frenezia celorlalți. Mi se pare că nici nu te-ai apropiat de mine.

— Așa e. Am reușit oarecum să mă ecranez, ca să zic așa, să mă sustrag într-o oarecare măsură fluxului.

Pe nesimțite sfera se colorase intens. Ca niște falduri grele, ape de culoare mov se clătinau încet, arcuindu-se cu mișcările lente.

— Uită-te și acum, spuse fizicianul coborîndu-și vocea. Mișcările acestea sînt hipnotice, deși culoarea nu e strălucitoare. Încearcă să-ți fixezi privirea la mijlocul sferei, acolo unde se observă rotirea aceea lentă. Vezi? Simți acum o ușoară amețală?

— Într-adevăr, consimiți D., îmi creează impresia că vârtejul acela se lățește și se curbează spre mine, ca niște aripi ce se deschid încet.

Fizicianul se ridică și se plimbă preocupat prin încăpere. Se apropie apoi de sferă și mîngîie prelung suprafața ei lucie. Nimic nu se modificase în interiorul acesteia. Faldurile se arcuiau somptuoase într-un ritm egal, odihnitor, ce îndemna la somn.

— Ce zici, întrebă D., de un contact pe cale telepatică? Eu, sincer să fiu, nici nu prea știu ce este asta, dar dumneata zici că ești inițiat. Nu crezi că s-ar putea încerca ceva?

— La asta mă și gîndeam, se învioră fizicianul. Deși nu sînt eu cel mai indicat, ar trebui totuși să încerc. De fapt, acesta este unul dintre motivele pentru care m-am întors.

Ezită să continue.

— Ce mai e? se interesă D.

— Ar fi bine ca dumneata să nu fii prin preajmă. Aceasta este una dintre reguli. Cel puțin cei ce m-au inițiat așa mi-au spus. Așa că ar trebui să ieși din casă pentru cîtva timp, sau în orice caz să mergi în cea mai îndepărtată încăpere.

— Asta era? zîmbi D. Nu e nici o problemă. Și-așa a început să mă cam plictisească rolul de claustrat. O să ies puțin. Chiar am chef de o plimbare. Dar nu ți-e frică să rămii singur cu sfera? glumi el, rîdîndu-se.

— Ba mi-e frică, de ce să nu recunosc, zise serios fizicianul. Mai sînt și accidente. Odată era s-o pățesc rău de tot. În orice caz, să nu întîrzii mai mult de o oră. Dacă vei constata că ceva nu e în ordine cu mine, te rog să dai imediat un telefon acestui om și să-l chemi de îndată aici.

Și întinse o carte de vizită. D. o luă, îi ură succes, și ieși.

Începea noaptea. Stoluri de păsări treceau în zbor razant pe deasupra cartierului, scoțînd sunete abia perceptibile. D. nu-și mai amintea să le fi văzut vreodată. Un trecător, cu aspect de pensionar, care se opri să se uite după ele, îl lămuri că este vorba despre niște păsări asemănătoare vrăbiilor, ce se aciuseră cu cîtva timp în urmă în cartierul lor.

— Au perioade de neliniște, îi dădu acesta amănunte lui D. Mai ales spre seară. Uneori chiar și noaptea se ridică și zboară ca niște bezmetice. Multe dintre ele se izbesc de cîte ceva și mor.

— Bine, dar nu sînt păsări de noapte, interveni D. intrigat.

— Tocmai, încuviință bătrînul, nu sînt. Aici e ciu-

dăţenia. M-am interesat la un amic care se pricepe şi mi-a spus că sînt nişte păsări ce nu se prea întîlnesc prin regiunile astea. Nu ştie nici el ce e cu zborurile acestea de noapte. La început nici n-a crezut. Dar într-o dimineaţă i-am dat telefon şi a venit să vadă cu ochii lui cadavrele bietelor păsări împrăştiate pe stradă.

D. asculta cu atenţie toate amănuntele. Bătrînul, bucuros că a dat de un interlocutor docil, continuă:

— Ştii, eu mă plimb mult. Le-am urmărit. Zboară mai ales într-o anumită direcţie. Vin dinspre platanii aceia din părculeţul de la capătul străzii, se rotesc de cîteva ori pe deasupra unei case şi apoi se întorc. Repetă manevra asta de mai multe ori.

— Poate vor să se sinucidă, zise D., mai mult pentru sine.

— Te pomeneşti că aşa o fi, exclamă bătrînul. Ca balenele. Ştii povestea, nu?

— O ştiu, incuviinţă D. Dar spune-mi, te rog, care e casa aceea?

— Cea de la numărul 17. Mi se pare că e a unui scriitor.

Mai stătura cîteva minute împreună, urmărind zborul păsărilor. Bătrînul avea chef de vorbă, dar D. se scuză sumar şi se îndepărtă, mergînd agale. Casa cu numărul 17 era a lui. Parcurse încet drumul pînă la micul parc în dreptul căruia strada se termina şi se aşeză pe o bancă. Bătrînul observase bine. Păsările aterizau într-un zburătăcit asurzitor. Se vede că erau foarte multe. Apoi plecau brusc, zbîrnîind. D. şi le imagină ca pe nişte vrăbii mai mari, cu aripi scurte, ce implicau o mare frecvenţă a băţăilor.

Trecu un timp. Păsările îşi continuau raidurile lor

frenetice. Chiar lângă D. căzură cîteva dintre ele. Apoi se liniștiră și rămaseră nemișcate pe crăcile platanilor, ca niște ciorchini întunecați. D. se ridică și se îndreptă spre casă. Mai erau doar zece minute pînă la împlinirea unei ore. Intră în curte și ocoli mai întîi casa: voia să vadă dacă într-adevăr păsările se întorceau deasupra casei sale. Bătrînul nu se înșelase. La lumina vagă a unui felinar, ce străbătea din stradă, se vedeau zbaterile unei păsări lovite. D. o luă, dar nu mai era nimic de făcut. Muri aproape imediat în spasme abia perceptibile. Apropiindu-se de gard, unde lumina era mai puternică, D. văzu că era o pasăre destul de mare, ce aducea oarecum cu o vrabie. În timp ce o contempla auzi un miorlăit discret, dar agitat de un tremolo semnificativ. În penumbră sticliră ochii unei pisici. D. se decise să îngroape pasărea a doua zi dimineața. O luă în casă și învelită într-o batistă o puse într-o cutie de carton. Îi trecu prin minte că se poartă ca un adolescent sentimental.

Fizicianul era așezat, foarte drept și privea țintă sfera. Cînd D. intră, nu dădu nici un semn că ar fi observat.

Sfera, părînd mai mare ca niciodată, dădea o iluzie perfectă a rotirii. Nenumărate nuanțe erau angrenate într-un cerc lent mișcător. Cu intermitențe, în regiunea centrală se produceau unduiri ce-i amintiră lui D. de modul în care șerpii hipnotizează păsările.

Se apropie de fizician și îi puse mîna pe umăr. Acesta nu făcu nici un gest. Îl privi apoi în ochi și îl zgîlții ușor, fără nici un rezultat. Neliniștit se îndreptă spre telefon și începu să formeze numărul

aflat pe cartea de vizită. Când auzi în receptor primul apel, vocea fizicianului interveni:

— Închide, te rog. Nu e nevoie încă de el. Mi-am revenit.

Părea sfărîmat de oboseală. D. îi oferi o cafea și se pregăti să asculte.

— N-am făcut nimic, zise după cîtva timp fizicianul. Mi-e foarte greu să-ți explic, dar esența e că n-a ieșit nimic.

— Explică-mi, totuși, insistă D. Văd că ești foarte obosit, dar și eu sînt foarte curios... Măcar în cîteva fraze.

— Bine. Am încercat să stabilesc un contact telepatic. Ceea ce am recepționat au fost doar niște forme cărora nu le pot da nici o interpretare. E foarte ciudat, dar ceea ce am văzut, dacă pot să zic așa, atunci cînd am închis ochii era aproape identic cu ceea ce văd acum și vezi și dumneata. Se pare că mesajul materiei din sferă...

— Mesajul? îl întrerupse D. vorbind aproape fără să vrea.

— Da, mesajul. Sînt aproape sigur că ceea ce avem în față este o formă superioară a materiei. Se pare deci că mesajul sînt aceste culori și forme pe care noi trebuie să le descifrăm.

— Trebuie. Dar cum?

— Știi și eu? Poate că un matematician s-ar descurca mai bine decît mine, deși nu prea văd pe ce cale ar urma să o apuce. După cîte îmi dau eu seama, cel mai indicat ar fi un calculator analogic. Să vedem. Îți mai dau eu o veste.

Se ridică să plece.

— Stai puțin, unde te grăbești așa? îl opri D. Văd

că ți-ai revenit. Stai să mai discutăm. Mi se pare că am ceva ce te-ar putea interesa.

— Ce anume?

— Uite, în vremea din urmă, am scris niște texte foarte ciudate. Nici eu nu prea înțeleg cum de am reușit să imaginez niște întâmplări atât de stranii. Cred că ar trebui să le cunoști. Mai știi? Poate că sînt niște mesaje deviate ale materiei din sferă.

— Interesant. Atunci mai stau.

D. caută prin sertarele biroului și scoase cîteva file de hîrtie umplute cu scrisul său microscopic.

Cu ele în mînă îl privi întrebător pe fizician. Acesta făcu un semn de încuviințare.

— În prima dintre aceste povestiri pe care le-am scris în prezența sferei, începu D., e vorba despre un lac în preajma căruia se înregistrează dispariții ale unor oameni. Un lac de munte. Dispar turiști, dispar vînători. De la o vreme încep să circule zvonuri. Se spune că lacul este ucigător și că nimeni nu se poate apropia de el neînsoțit, fără să-și piardă viața. Se organizează cîteva expediții științifice, se fac sondeaje, se analizează apa. Nu se descoperă nimic deosebit. Zvonurile persistă. Cîțiva temerari se aventurează în preajma lacului. Se formează și cupluri ai căror membri joacă rolul de momeală și respectiv de observator. Rezultatele sînt nule. Se instalează camere de luat vederi, foarte abil mascate. Lacul rămîne impenetrabil, o baltă banală, cu ape limpezi, nemișcate. Cîțva timp nu se mai petrece nimic, apoi dispăre un vînător. Urme ale sale sînt descoperite pe malul lacului. Exasperate, autoritățile decretează lacul și împrejurimile sale, pe o rază de un kilometru, regiune periculoasă. Se plantează anunțuri

în acest sens. Un ziarist începe să facă investigații pe cont propriu. Găsește, după diferite peripeții, un jurnal intim pe care îl scrisese un paralytic. Discută cu soția acestuia și află că autorul jurnalului dispăruse într-un mod inexplicabil, de îndată ce terminase de redactat însemnările sale. Mai află că înainte de a scrie aceste pagini, paralyticul avusese o psihoză foarte ciudată: visa cu regularitate niște forme colorate și mișcătoare. Din toate aceste vise nu pricepea decât că trebuie să plece neapărat într-un loc imposibil de precizat. Nu mai mînca, slăbea și așa mai departe. Este consultat un psihiatru.

D. se opri și privi întrebător spre fizician.

— Mai ai răbdare să ascuți? Am trecut repede peste introducere. O să fie mai interesant.

Fizicianul își înclină capul în semn de aprobare.

— Tratatamentul acestuia, continuă D. să-și rezume povestirea, nu dă nici un rezultat. Pînă la urmă paralyticul ajunge la un psihanalist și nici acesta nu reușește prea mare lucru. Infirmitul persistă în a declara că visează tot felul de culori și volume mișcătoare și că simte că trebuie să plece spre o destinație pe care nu o cunoaște. Se întorc acasă, omul se simte rău, slăbește etc. De aici înainte îți citesc:

„... toate acestea s-au întrerupt brusc într-o dimineață, cînd infirmitul, perfect lucid, o rugă pe soția sa să-i aducă hîrtie, unelte de scris și cerneluri de mai multe culori. Ii spuse că necazurile s-au terminat, că acum știe foarte precis ce are de făcut. Ceru de mîncare și se apucă apoi de scris. Scria încet, caligrafic, făcînd pauze mari pentru a privi în gol. Cîteva zile trecură astfel. Textul la care omul migă-

lea de parcă ar fi fost unul dintre caligrafii din vechime se mărise. Însuma douăzeci de pagini. Femeia l-a găsit, într-o dimineață, pe masă, frumos încheiat de o vinieta destul de bine desenată cu cerneală de trei culori. Această vinieta reprezenta un șarpe cu cap de porumbel. Trupul șarpelui înconjura cifra 50, foarte complicat trasată. M-am gândit că vinieta ar putea simboliza deviza iezuită „viclean ca un șarpe, curat ca un porumbel“. Și cifra 50 putea fi interpretată într-un sens similar: asiaticii simbolizează vârsta de cincizeci de ani printr-un șarpe. Tot în dimineața aceea femeia a constatat că soțul ei dispăruse. De atunci nu l-a mai văzut. Am acum în față însemnările lui. Un scris copilăresc, neevoluat, o înclinare interesantă spre ornamente cât mai complicate. Textul e organizat sub forma unor versete încheiate, fără excepție, prin semne de exclamare. Se relatează aventurile unui om care a încercat să dezlege misterul lacului. La început se află niște descrieri ale locurilor, de o pedanterie aproape științifică, acumulând numeroase amănunte. Nici o îndoială nu poate fi în privința lor. Cine a scris rîndurile acestea a văzut lacul, nici vorbă nu poate fi de coincidențe. Exactitatea merge pînă acolo, încît este descris unul dintre anunțurile care previn pe eventualii turiști asupra faimei rele a lacului. Mai mult chiar, ca un paroxism al exactității, panoul respectiv este reprodus, mult micșorat, dar cu proporțiile minuțios respectate. Apoi versetele devin brusc foarte exaltate și descriu fapte întru totul fanteziste. E vorba de niște monștri ce ies din apele lacului și se volatilizează rapid, dispărînd ca un fum printre stînci, despre o pîlnie ce se formează în ape, descoperind în felul acesta o

trapă. Ultimele trei sînt cu totul obscure și se referă la niște primejdii ce pîndesc, la niște dușmani cruzi ce se află prin apropiere și vor ataca pe negîndite. Îl transcriu pe cel ce mi s-a părut mai interesant. Este un soi de profeție cețoasă. Iată-l: «Îi văd, numai eu îl văd, îi simt, sînt violeți, sînt aproape, vin toți, încet, ca șerpîi, încet, ca rîmele, alunecă pe dîre vîscoase, vor veni cu toții asupra noastră, violeții, iată-i, răii, ciudații, sînt mai aproape acum, vin încet, încet vor fi aici nu peste multă vreme, aici vor fi, să ne ferim, dar tot încet, să alunecăm încet într-o parte, să alunecăm în ape ușor, pe nesimțite, să nu ne ajungă ei, cei violeți, cei alunecoși și răi ca șerpîi!»

Acestea sînt ultimele cuvinte, după ele urmează vinieta. Se va spune poate că paralticul a putut să vadă lacul și împrejurimile sale într-o perioadă mai îndepărtată. Nici vorbă nu poate să fie despre așa ceva, deoarece panoul reprodus în jurnal a fost instalat la cîțiva ani după accidentarea și imobilizarea omului. Se exclude și posibilitatea ca cineva dintre cunoscuții săi să-i fi povestit cum arată lacul și împrejurimile acestuia. Din cîte mi-a relatat soția lui, nu aveau prieteni care să fi cercetat acele locuri“.

D. făcu o pauză. Fizicianul îl ascultase cu atenție și nu dăduse nici un semn de plictiseală.

— Acum urmează o altă întîmplare pe care ziaristul o relatează. Este vorba despre un alt caz de dispariție, cel al unui mare pictor. Acesta dispare îndată după o conferință în care se referise la niște primejdii ce urmau să iasă din ape dînd însă impresia că recurge doar la niște metafore de efect. Zia-

ristul deduce că și acest caz trebuie legat de lac invocînd două dintre pînzele rămase de la pictor. Citesc din nou:

„...două dintre ele par a fi ilustrații ale jurnalului despre care am relatat deja. Prima arată niște animale ciudate (le spun animale folosind un termen convențional, nu am alt cuvînt mai potrivit la îndemînă), niște forme mișcătoare, alungite, ce ies din apele unui lac și au tendința de a deveni invizibile. Extremitățile lor superioare au dispărut, transformîndu-se parcă în nori, părțile ce urmează să se volatilizeze în momentul imediat următor sînt deja decolorate, abia vizibil. A doua înfățișează o deschidere în apele unui lac, făcută parcă de un vîrtej, de un Maelstrom. Se văd pereții lucii ai tunelului, apele stau nemișcate însă. Ai crede că un enorm cilindru de sticlă a fost montat în ape. Dar nu este așa; se vede ieșind din peretele de apă capul unui pește, devorat de un imens ochi sîngeriu, mai jos apare a formă purpurie nesemănînd cu nimic, tremurînd parcă spasmodic. În fundul puțului se poate vedea o deschizătură dreptunghiulară. Prin ea se zărește o alta, și apoi o alta și așa mai departe, creîndu-se iluzia unei deschideri nesfîrșite“.

— Interesant, îl întrerupse fizicianul.

— Stai, să auzi urmarea! De abia acum devine în adevăr interesant. Ziaristul se decide să se ducă la fața locului. Pleacă. Iată acum episodul final:

„... am ajuns la un panou ce avertizează pe turiști că în regiunea lacului aflat la un kilometru

depărtare s-au petrecut accidente mortale. L-am depășit. Merg pe o potecă ce se vede foarte slab printre smocurile de iarbă. Stînci. Norii aleargă. Mă opresc să-i privesc. A început să burnițeze. E destul de frig. Lacul. Deodată a apărut în fața mea. Violet, dintr-o dată, o vîină violetă în apa lacului, extraordinară apă, cristalină, parcă inexistentă, atît de străvezie. O vîină violetă e acum la picioarele mele, ca un șarpe imens, se încolăcește încet, descrie acum niște opturi confuze. Sînt la marginea lacului. Șarpele violet se mișcă, dar apa este perfect nemișcată. Nici cel mai mic val, nici măcar o încrețitură. Intru în apă încet, pînă la glezne, înaintez, pînă la genunchi acum. Mă opresc. Minunatul șarpe nu e șarpe, e o culoare cum n-am mai văzut niciodată, apare un galben foarte închis, uluitor de pur, superb. Un fel de luptă între cele două culori. Apa e liniștită, perfect nemișcată, netulburată. Sînt în ea ca într-un aer mai dens. Îi simt rezistența cînd mă mișc, dar nimic, nici o mișcare nu mă atinge. La picioarele mele apar noi culori. Se îmbină și se despart foarte încet, nu seamănă cu nimic, se cheamă unele pe altele, se împreunează lent, se pătrund, nasc noi nuanțe nemaivăzute. Văd, în sfîrșit, văd minunile acestea. Doar ele mai există pentru mine acum. Nu mai știu cine sînt, nu știu cine rostește vorbele acestea, eu văd doar, sînt un ochi, șoptesc vorbe de admirație, ce admirație, cuvînt stupid, aș vrea să intru în jocul lor, iată, explodează fără nici un zgomot, se despart în jerbe. Mii de culori, nuanțe infinite, lacul nu mai există, altceva, dincolo, am trecut și văd, în sfîrșit văd. Cine sînt, cine intră încet

în culorile acestea? Acum știu că violetul este culoarea mea, iată, sînt o culoare, mă strecor printre celelalte, sînt o culoare, o culoare, o culoare“

D. citise ultimele fraze cu o voce dramatică. Își strînse hîrțile, le puse înapoi în sertar și așteptă în tăcere părerea fizicianului.

— Mi-a plăcut, zise acesta după cîtva timp. Nu prea sînt amator de literatură, dar mi-a plăcut. Crezi că sfera te-a influențat și te-a determinat să imaginezi această poveste?

— De ce nu?

— E adevărat, poate să fie așa, dar în același timp poate fi vorba și despre o simplă extrapolare, care s-a petrecut în imaginația dumatăle. Deci povestirea poate fi considerată document, dar și ecou.

— Nu zic ba, dar să nu uităm că eu nu am scris niciodată lucruri de genul acesta. Totul, factura, tema, mijloacele sînt absolut inedite. Asta nu-ți spune nimic?

— Fără îndoială, fără îndoială, zise neconvins fizicianul. Dar, oricum, vorba președintelui, cunoașterea științifică nu are nimic de cîștigat din asta. Știi ce? se învioră el deodată. Ar trebui să facem o analiză propriu-zisă. Să scoatem o anumită cantitate de materie din sferă...

— Asta nu, îl întrerupse D. foarte decis. Asta nu. De ce să stricăm totul? Și dumneata ai spus doar că avem de a face cu o formă superioară a materiei. Poate ce vedem noi este o ființă, conștientă. De ce atunci atîta brutalitate? Doar pentru a obține material pentru vreun articol care o să apară într-o re-

vistă citită de douăzeci de specialiști? Riscăm să stricăm totul. Cum a venit așa poate să și plece.

Fizicianul se ridică și veni spre D. zîmbind împăciuitoare.

— Te rog să mă crezi, zise el, mi-am închipuit că așa o să întîmpini propunerea mea. Nici eu nu sînt prea convins de ceea ce spun. Ce pot să zic altceva? Sînt om de știință. Admir frumosul, dar nu mă pot păstra la distanță de el. Vreau să-l pipăi. Dumitale îți este ușor, poate, să rămîi la contemplație. Mie mi-e imposibil. Mă înțelegi?

În glasul său se simțea o anume tristețe.

— Vorbești de parcă ai regreta că ești om de știință. Nu te mai obose să îmi explici. Știu că nu poți rămîne la contemplare, după cum știu la fel de bine că eu pot rămîne.

D. rămase o clipă pe gînduri.

— Știi ce? continuă el. Să nu ne grăbim. Înțeleg că ești nerăbdător, dar să mai amînăm puțin. Sper că nu e nici o grabă, nu?

Celălalt ridică din umeri.

— Bine, acceptă el în cele din urmă, să mai așteptăm cîtva timp. Dar nu prea mult.

IV

Timpul trecea. Vara se sfîrșise și soția lui D. nu se mai întorcea. Tradiționalele ei vederi sosiră de la un timp mai rar, pentru ca apoi să fie cu totul sistate. Poate că tăcerea ei era pricinuită de faptul că D. nu răspundea niciodată la scrisori, ori de ce fel ar fi

fost ele, preferînd să telefoneze, și atunci numai dacă era ceva cît de cît urgent sau grav.

În cele din urmă, D. nu mai rezistă. Îi dădu un aviz telefonic. Nu se prezentă nimeni. Faptul era întrucîtva explicabil, satul fiind undeva în munți.

Se pare însă că apelul lui fusese totuși recepționat, fiindcă la cîteva zile primi o scrisoare în care soția lui îl anunța că se va reîntoarce cît de curînd. Adăuga că dacă nu ar fi primit avizul, ar fi așteptat nu se știe cît timp ca el să o cheme și că nu ar fi luat în nici un caz inițiativa reîntoarcerii.

Și, într-adevăr, sosi peste vreo săptămînă, bronzată, cu un aer rural, ce îi plăcu lui D.

D. beneficia din nou de avantajele vieții conjugale. Dar acestea nu-l impresionară în chip deosebit. Constată în treacăt că este parcă ceva mai bine așa, și nu exagera. Se schimbase. Nu mai putea să savureze clipa. În timpul meselor, care înainte constituiau în casa lor un fel de ritual respectat cu mare consecvență, părea absorbit de întrebări fără răspuns, distrat mai bine zis, abstras de ceva fără importanță, dar persistent, ca urma vagă a unei dureri de dinți ce strică întreaga cenestezie fără ca ea, în sine, să fie insuportabilă.

Soția lui nu era făcută pentru a consola pe cineva prin cuvinte. Era o bună ascultătoare, în sensul că îi oferea lui D. aparența faptului că este urmărit cu atenție, dar nu mai mult. D. nu știa niciodată dacă ce spune el este înțeles în adevăr. De multe ori, de nenumărate ori, o întrebuse, o obligase aproape să-i dovedească prin cîteva fraze că a înțeles ceea ce el tocmai i-a spus. Niciodată asemenea cereri nu erau îndeplinite. Se mîrginea doar la a spune că a înțe-

les, bineînțeles că a înțeles. Când rostea aceste vorbe, pe fața ei apărea o anume seriozitate care lui îi plăcea, îl liniștea pe deplin. Se consola atunci, în sinea lui, cu teoria care spune că o femeie nu trebuie neapărat să priceapă noțional ce spune un bărbat pentru a înțelege, că înțelegerea ei afectivă este mult mai importantă. „Așa o fi, își zicea D. ridicînd din umeri, probabil că ea pricepea mai bine decît mine ce vreau să spun.“ Și poate că așa era, într-adevăr, fiindcă privirea femeii, atunci cînd îl asculta, era de o mare limpezime, parcă purificată. Stătea în bătaia cuvintelor lui ca într-o ploaie care îi plăcea. De ce să încerce să înțeleagă fiecare strop în parte? Era suficient că acest șuvoi îi producea o plăcere globală.

Aceasta fusese poate calea pe care D. devenise cu încetul un om care nu mai suporta să fie contrazis. Aici trebuia probabil căutată și explicația căsătoriei lor, ce păruse atunci, în urmă cu ani de zile, nepotrivită.

Și mai era ceva: rîsul ei. Era un rîs extraordinar, ce exprima o bucurie incredibil de intensă, atît de intensă încît dacă cineva îl asculta cu atenție simțea că nu a fost niciodată atît de vesel cum este această femeie. Cînd făcea cîte o glumă și ea izbucnea în rîs, D. se simțea fericit, cuprins de o fericire elementară la care altfel, singur, n-ar fi avut acces. Cuvintele lui se transformau la ea în trăiri și chiar dacă aceste trăiri nu erau prea numeroase, intensitatea lor era o compensație suficientă.

Acum, cînd nu mai era omul de altădată, o găsea oarecum descumpănită, neștiind ce atitudine să ia. E o floare ce se potrivește în casa unui învingător, chiar dacă acest învingător are drept armă cuvîntul,

gîndea el. E o plantă ce poate să existe numai în anumite condiții.

Încercă într-o după-amiază să-i explice totul; nu cu privire la sferă, ci în legătură cu el însuși. Nu spera că o să se facă înțeles, de altfel nici nu avea de comunicat niște lucruri prea clare. Miza însă pe acea înțelegere afectivă pe care știa că ea o are. Îl ascultă cu mare atenție, cu atenția ei dintotdeauna. El se lamenta că nu știe ce se petrece, că întâmplările vieții sînt atît de încîlcite, că trebuie să se apuce de scris, aceasta fiindu-i meseria, că, iată, vine iarna în curînd și frigul îi face rău, că ea este totuși prea senină, că ar trebui să vorbească mai mult unul cu altul și așa mai departe. Răspunsul ei fu năucitor, dar îl făcu fericit.

— Bine, zise ea cu candoare, dar eu nu am de gînd să te părăsesc!

Era un răspuns ce o caracteriza mai bine decît un discurs de o oră al lui D. După aceste cuvinte nu mai era nimic de zis. Astfel că D. renunță să îi mai explice ceva; se mulțumi doar să o mîngîie pe părul ce parcă își schimbase culoarea în timpul acestei lungi absențe.

După această convorbire, la care ea participase printr-o singură frază, D. se apucă de lucru.

Începu să scrie și într-un timp foarte scurt termină o nouă povestire, la fel de ciudată ca aceea pe care i-o povestise fizicianului. De data aceasta subiectul avea o legătură mult mai vagă cu sfera. Era vorba despre sugestie, despre felul în care oamenii pot fi influențați.

Contrar obiceiului său, îi citi soției ceea ce scrisese. Ea, fără să dea nici cel mai mic semn de mirare

în fața unei inițiative atât de neobișnuite (nici chiar la începuturile carierei lui n-o ruga niciodată să asculte sau să citească vreun text semnat de el), se pregăti să asculte, așezându-se pe un taburet și întorcându-se cu spatele către sferă, ca pentru a-i dovedi lui D. că sfera este un obiect interesant, dar nu mai mult (D., fără să-și explice în vreun fel acest lucru, căuta să fie totdeauna cu fața către sferă, modificase în acest scop chiar poziția canapelei pe care dormea în ultima vreme).

D., oarecum emoționat, își pregăti hîrțile și începu să citească, monoton, cu o voce care nu sugera că atunci cînd vorbea liber era sclipitor, modulînd fiecare silabă aproape ca un actor. Această monotonie, ce făcea orice lectură a lui aproape tranchilizantă, ținea, după cum însuși D. explicase la un moment dat cuiva, de o sfiiciune fundamentală în fața cuvîntului scris.

Povestirea se numea „Veselie și întristare“. Iată textul ei:

„De la un timp apărură niște fenomene destul de ciudate. Interesul pentru literatură și pentru artele frumoase devenea, de la an la an, mai mic. Tot mai puțini erau tinerii care se decideau pentru astfel de profesii. Spectacolele și expozițiile erau tot mai rar frecventate, pasiunea pentru muzică era în scădere. Chiar și muzica de agrement îi interesa mai vag pe tineri. Un vînt de blazare bătea asupra celor care făceau arta și, în aceeași măsură, asupra celor ce o gustau.

Totul începuse poate în seara cînd spectatorii părăsiseră unul cîte unul sala unde se interpreta o

piesă de teatru care fusese marele succes al deceniului. Actorii nu se miraseră în mod deosebit, și faptul că actul trei nu mai avusese pentru cine să fie jucat le stîrnise mai degrabă o nedumerire placidă. Ziarele comentaseră faptul ca pe ceva întîmplător, dar nu din cale afară de ciudat. Un număr de concursuri de admitere la institute superioare de învățămînt artistic fură suspendate din lipsă de candidați, cîțiva dintre marii artiști ai epocii trecură brusc la profesii practice.

Unul dintre marii filozofi ai timpului ținu o cuvîntare televizată pe întreaga planetă. Se referi la o mare primejdie ce îi pîndea pe cei care trăiau în acea epocă, spuse că o influență nefastă se exercită asupra tuturor, că anumite simptome generale dovedesc în chip convingător afirmațiile sale. Recomandă o rezistență față de sugestia periculoasă, ce se exercita nu se știe de unde. Chipul său ascetic, gesturile sale mari impresionau. Își foileta nervos hîrțiile cu date statistice din fața sa și perora cu înflăcărare, profetic.

Discursul său luă însă o turnură neașteptată de la un moment dat. Încet, încet, tonul de profeție cedă locul unuia mai ponderat și cei ce îl priveau și îl ascultau fură martorii unei lente răsturnări argumentative. Bătrînul filozof începu să-și reia tezele, dar pentru a le combate. Chipul lui își pierdu treptat aerul pasionat, pentru a deveni relaxat, constatativ. Cei din studio, ca de altfel și cei ce-l ascultau, nu se mirară în mod deosebit să-l audă găsind nenumărate scuze situației existente, producînd argumente subtile în acest sens.

O mașină electronică, a cărei programare pentru realizarea de piese de teatru fusese sfârșită tocmai în acea perioadă creă un text pe care-l intitulează „Vesellie și întristare“. Acest text nu se jucă niciodată pe scenă și deveni notoriu printr-o singură televiziare. Întrucît nu se găsiseră actori dispuși să-l interpreteze, pe ecranele televizoarelor apărură însăși mașina, și vocea ei artificială făcu să se audă două monologuri intercalate, vorbite pe glasuri impersonale, ce se deosebeau doar prin înălțime. Piesa, care, de altfel, nu avu vreun succes deosebit, era foarte scurtă, lipsită de orice acțiune. Vocile se ocupau, într-un mod care înainte cu cîtva timp ar fi putut părea bizar, de definirea celor două noțiuni, veselie și întristarea. Textul integral al piesei, dacă este s-o numim astfel, poate fi, datorită scurtimii și stranieții sale, transcris în întregime. Iată-l:

«Vesellia este, după cît se pare, o stare de spirit. Ea poate fi caracterizată într-un mod lesnicios. Cînd cineva este vesel are un apetit existențial mărit, ochii săi strălucesc destul de tare, mișcările îi sînt rapide, vesele. La veselie se rîde. Eu sînt vesel și deci am mișcările rapide, rîd, am poftă de viață. Iată, în orice clipă pot să izbucnesc în hohote de rîs, starea mea de spirit îmi dă dreptul s-o fac

Și tristețea este, dacă nu mă înșel, o stare de spirit. Eu sînt trist, dar nu plîng, aș vrea să plîng. De ce să plîng? Este suficient pentru tine să știi că eu sînt în starea în care pot să plîng. A fi trist înseamnă a privi lumea prin lentile fumurii. Deci oamenii care au ochelari cu lentile fumurii sînt triști. Am multe lucruri de spus despre tristețe și le voi

spune. Voi obosi deosebit de greu în activitatea mea de spunere a ceea ce înseamnă să fii trist...

Oamenii sînt veseli, oamenii erau veseli. A asculta muzică ritmică și a dansa în sunetele ei este ceva vesel. Veselia. Iată o noțiune despre care eu vorbesc cu mare plăcere. Eu sînt vesel, ba chiar mai mult, eu sînt veselie. Eventual cu V mare. Să fim veseli? Iată o posibilitate pentru care optez pe față, fără nici o ezitare. Veselie, veselia, veseli, vesel, veselă chiar. Să fim veseli, deci.

Tristețea e sumbră? Da. Ea are o culoare întunecată. Obiectele nu strălucesc deloc. Eu sînt întristare și văd, în consecință, lucrurile în negru. Deci cineva care este trist, sau întristat, vede lucrurile în negru. Cu alte cuvinte, dacă eu văd totul în negru înseamnă că te văd și pe tine în negru. Decurge că veselia e neagră.

Vom continua mult timp încă această conversație agreabilă despre veselie și întristare».

Aceste ultime cuvinte ale dialogului erau rostite dintr-o dată de ambele voci. Mașina mai era înfățișată pe ecrane cîteva zeci de secunde. Printre alcătuirile ei neînțelese două lumini, una verde și alta galbenă mai scliffeau alternativ cîtva timp, în tăcere. Apoi (să fi fost o simbolizare a precedentului dialog?) ele luminau simultan vreo cinci secunde.

Lucruri ciudate începură să se petreacă în lumea științei și tehnicii. Mințile teoretice păreau a suferi un soi de delăsare; o serie de matematicieni emerți își încetară deodată orice activitate. Disciplinele speculative, de anticipare, pătrunseră pe nesimțite într-un con de umbră. În schimb, latura materială a științei, tehnica înflori luxuriant. Executanții se în-

mulțeau vertiginos, inventatorii însă, printr-un fenomen de neînțeles, se împușinau. Marile uzine își dublară și își triplară producția, scoțind la iveală milioane de mașini de tot felul, ce întreceau cu mult cerințele aceluia moment. Se înregistrață cazuri nemaipomenite când uzine uriașe începură să-și devore propriile produse pentru ca apoi să le plăsmuiască iarăși și iarăși. Bătea un vînt de iraționalitate.

Totuși, în ciuda aparențelor, viața planetei nu avea de suferit în mod deosebit de pe urma acestor fenomene. Necesarul se producea, ideea de progres decăzuse. Umanitatea părea oprită în loc de o forță necunoscută. Oamenii nu mai doreau, pur și simplu, noul și păreau ținuiți în acel stadiu de dezvoltare. Se producea în continuare, noțiunea de perfecționare, însă, se dizolvase. Nivelul extraordinar de dezvoltare tehnică al acelei perioade, în care Cosmosul fusese cucerit de sute de ani, părea a se fi transformat în propriul său plafon.

În unul dintre marile orașe ale lumii exista un institut de statistică psihologică. El era condus de către un savant eminent, o personalitate de prim ordin. Investigațiile pe care institutul le făcea urmăreau întreaga planetă; rezultatele erau impresionante. Pe bună dreptate, cercetătorii săi puteau să afirme că au reușit să cunoască structurile psihologice ale epocii. Buletinele pe care institutul le publica cu privire la psihologia profesiilor și la mecanismul vocației se dovedeau a fi de o mare utilitate. Institutul realizase mari venituri.

Din timp în timp, bătrînul conducător al institutului dispărea pentru perioade destul de lungi. Nimeni nu știa unde pleacă. Colaboratorii lui se obiș-

nuiseră cu aceste absențe ce durau de vreo zece ani și care intraseră, în cele din urmă, între obiceiurile institutului.

Dacă cineva l-ar fi urmărit, ar fi constatat că drumurile sale duceau mai ales spre o insulă situată departe de traseele comerciale sau turistice ale lumii, o insulă neospitalieră și aproape inaccesibilă, aflată undeva spre nord, pe tărîmurile frigului veșnic. În primii ani ai perioadei cînd începuse să lipsească, vizitase marile metropole ale lumii, pătrunsese în centre de cercetări. Își găsisese colaboratori din diverse ramuri de activitate. Din munca acestora, în subsolul insulei apăruse treptat o mare construcție. Foarte puțini știau la ce folosește.

În cele din urmă, printre crestele înzăpezite ale insulei apărură obiecte înalte, ce aduceau cu niște antene. Instalații complicate le protejau de intemperii. Totul era gata. Bătrînul ținu o cuvîntare. Spuse că munca lor s-a sfîrșit. Le ură apoi sănătate și le mulțumi pentru ajutor. După cîteva ore, pe insulă rămăseseră numai cîțiva oameni. Ultimele amănunte fură puse la punct, instalația de autoprotecție a insulei fu programată să intre în funcțiune imediat după retragerea lor. În sfîrșit, bătrînul savant, determină, printr-un simplu gest, începerea. Plecară apoi 'cu toții.

În urmă cu cîteva luni, unul dintre principalii autori ai proiectului reușise să aducă la cunoștința întregii lumi scopurile urmărite de bătrîn. Relatarea lui, ce apăruse într-o publicație de mare tiraj, nu avu însă răsunset în cercurile științifice. Bătrînul nici nu se supără, de altfel, cînd află despre actul acesta de insubordonare. Îl mustră părintește pe

autorul lui, spunându-i că el prevăzuse și o astfel de posibilitate, că și-a consumat energia în zadar.

Episodul acesta al construcției de pe insula îndepărtată fu aflat mult mai târziu, din jurnalul pe care bătrînul savant îl ținuse și care se publică la cîteva decenii după moartea sa.

Între timp comportarea oamenilor intră într-o nouă fază. Fenomenele de degenerescență se accentuară. Jocurile dispărură încetul cu încetul. Pasiunea sportului trecură lent în amintire. Îmbrăcămîntea se uniformiză, renunțînd treptat la orice artificiu.

Cel mai tulburător fapt putea fi însă socotită o anume tendință de împușinare a conversațiilor. Cuvintele ce ajutau procesul de producție continuau, firește, să fie rostite. La fel și cele prin care oamenii realizau semnalele uzuale ale conviețuirii lor. Discuțiile gratuite erau însă pe cale de dispariție în această lume de practicieni. Poate că acesta era cel mai sigur semn al unei egalizări temperamentale și filozofice a componenților societății. Nemaexistînd premisele unor controverse teoretice, limbajul trecea, lent, dar evident, în ariergardă. Era o vreme a practicienilor. Anumite noțiuni ce denumeau stări de spirit dispărură prin neîntrebuințare. Domnea o egalizare psihologică de furnicar.

După o perioadă nu prea lungă, dar nici prea scurtă, umanitatea, a cărei activitate se desfășura într-un chip aproape ideal din punctul de vedere al economisirii energiei, se trezi lovită de niște forțe interne, incontrollabile, fiice demente ale rigurozității. Organizarea existentă, ideală în felul ei, se dovedi dintr-o dată neputinciosă față de creșterea

populației. Legile furnicarului se dovedeau insuficiente în fața unor condiții schimbate. Apăru în acea perioadă, când greutățile prin care trecea umanitatea deveniseră evidente, o teorie, prima după un lung interval istoric. Propovăduitorul ei, mai mult profet decît filozof sau sociolog, spunea în esență că societatea trebuie să-și sacrifice o parte din componenți pentru a putea regăsi vechile condiții pierdute prin înmulțirea excesivă a populației. Doctrina aceasta a sacrificiului nu stîrni vreun ecou deosebit în epocă, scufundîndu-se ca o suliță otrăvită într-un acean. Greutățile se înmulțeau.

Mai tîrziu, istoricii încercară în zadar să explice această etapă de decadență. Perioada rămînea un mister absolut, ce putea fi doar delimitat în timp. Sfîrșitul ei fusese la fel de intempestiv ca și începutul. Mult mai rapid decît se instalaseră, fenomenele de decadență dispărură.

După vreo trei sute de ani se descoperi jurnalul bătrînului savant. Majoritatea istoricilor îl socotiră însă o pură fantezie. Iată cîteva fragmente din însemnările bătrînului, ce intrau aproape simultan cu publicarea lor în istoria miturilor lumii:

«Voi fi poate socotit nebun, dar nu pot să renunț la planul meu. Il voi aplica fiindcă sînt sigur că astfel voi face cel mai umanitar act la care ar putea spera un om. Știu că aceste explicații nu vor mai fi citite de nimeni, chiar dacă nu le voi distruge înainte de moarte, după cum intenționez. Totuși, ceva mă îndeamnă să le scriu. Nu-mi dau tocmai bine seama care este cauza. Poate un germene de îndoială, ce mă roade în ciuda fermității convingerilor mele.

Să dau lumii o structură psihologică unică. Să elimin toate acele infinite fricțiuni dintre indivizi, toate acele enorme pierderi de energie ce provin din deosebiri temperamentale, din datele diferite ale personalităților, din diferențele dintre rolurile sociale. Să reduc pînă la zero afectivitățile, această adevărată calamitate socială. Să anulez aspirațiile sterpe ale indivizilor, acele balasturi colosale ce dereglează psihologiile, să construiesc o psihologie unică, adică o unică lipsă de psihologie, să transform umanitatea într-un mecanism ideal, ce acționează perfect.

Nimeni nu-mi va putea reproșa că am lucrat neștiințific. Datele care le-a selectat institutul meu sînt uriașe, exhaustive. Pot spune, fără trufie, că știu tot ce se poate afla despre psihologia omenirii. Cercetările mele m-au adus în situația demiurgică de a ști care sînt structurile psihologice, mai mult chiar, de a stabili care este structura psihologică optimă a unei epoci. De ce să nu acționez atunci? Ce considerente m-ar putea împiedica?

Mașina pe care am reușit s-o creez va îndeplini toate planurile mele. Ea va sugestiona întreaga omenire. Nici eu nu mă voi putea sustrage influenței ei. Nimeni nu va scăpa înflurilor ei atotputernice. Am programat-o ideal. La anumite perioade bine stabilite ea își va schimba calitatea undelor pe care le emite. Omenirea se va dezvolta de acum înainte armonios.

Voi muri liniștit. Nimeni nu va afla vreodată rolul pe care l-am avut în istoria umanității. O neliște surdă mă încearcă totuși, fără să reușesc să mă sustrag ei. Aștept cu nerăbdare să treacă cele cîteva

ore ce mă despart de marele eveniment. Oare umanitatea se va dezvolta așa cum socotesc eu că trebuie să se dezvolte? Oare nu o să apară în interiorul ei forțe pe care eu să le fi scăpat din vedere?»

Din fericire, forțele de care bătrînul nebun se temea apăruseră.

După descoperirea și publicarea jurnalului, căutarea insulei devenise aproape o modă. Nu se găsise nimic, deși nu numai cîteva expediții oficiale navigaseră în nord, în regiunea unde se aprecia că ar fi sau ar fi fost insula respectivă, ci și diferite ambarcațiuni particulare. Se făcuseră cercetări foarte amănunțite în arhivele diferitelor fabrici ce furnizaseră aparatură. Nimic concludent nu putuse fi găsit. Bătrînul ștersese toate urmele.

La un moment dat cineva anunță că a găsit o însemnare făcută pe marginea unei file de carte de către bătrînul nebun, atunci, cu mai bine de trei veacuri în urmă. Cele cîteva propoziții ar fi arătat că instalațiile de pe insulă erau prevăzute cu un dispozitiv de autodistrugere, ce urma să intre în funcțiune atunci cînd situația ar fi cerut-o. Știrea aceasta stîrni un oarecare interes, dar în cele din urmă se dovedi că însemnarea nu era decît o plastrografie, iar cel ce pomenise de ea, un glumeț, care se dădu el însuși de gol, motivînd că voia să sisteze într-un fel căutarea unei insule care n-a existat niciodată.“

După terminarea lecturii tăcură amîndoi cîtva timp. Apoi ea spuse, cu o voce indiferentă:

— Dai impresia tot timpul că vrei să anulezi ceea ce ai spus cu cîteva clipe mai înainte.

— Ai dreptate, zise el dus pe gânduri, așa este. Dar nu știu de ce mi-a ieșit așa. Poate fiindcă și sfera este ceva ce se contrazice pe sine în permanență.

Făcu un gest care voia să însemne că lucrurile nu stau chiar așa, că ar mai fi de spus câte ceva spre clarificare. Dar renunță. O chemă lângă sine. Ea veni cu docilitate și se așază pe unul dintre brațele fotoliului. Priviră înspre sferă. Niște lumini se alungau fulgerător, apoi apărură serii de puncte luminoase de diferite culori, ca niște șiraguri de mărgele, ce se stingeau pe rînd, asemeni unei reclame luminoase, spre a se aprinde iar în configurația de mai înainte. Nu era nimic neobișnuit.

Dintr-o dată însă, fără nici o tranziție, sfera începu să ilustreze, pur și simplu, povestirea pe care D. tocmai o citise. Cei doi priviră cu ochii dilatați de uimire cum apar, ca într-un jurnal filmat de actualități, expozițiile goale, văzură apoi cum un bărbos cu o expresie placidă taie în fișii niște tablouri. Avea gesturi măsurate, lipsite de violență, de parcă ar fi executat o operație de rutină, foarte obișnuită pentru el, îl văzură, în cele din urmă, cum strînge toate tablourile distruse în mijlocul unei imense săli ce avea tavanul transparent și le udă cu un lichid inflamabil, probabil benzină, stropindu-le meticulos, atent ca lichidul să pătrundă peste tot și apoi le dă foc, sărind rapid înapoi și pipăindu-și barba, care fusese probabil pîrlită de vîlvătaia izbucnită brusc. Văzură apoi șiruri imense de mașini, a căror întrebuințare nu o cunoșteau, ieșind pe porțile unor uzine și intrînd nu după mult timp înapoi, de data aceasta mergînd cu spatele înainte, ca într-o peliculă rulată

de la sfârșit spre început. Oameni necunoscuți apărură de nu se știe unde. Fețele lor exprimau liniștea, calmul învecinat apatiei. Își mișcau minile încet, spunând nu se știe ce, fără să se grăbească. Impresiona la ei lipsa de mobilitate a trăsăturilor. Aveau parcă niște măști la care se mișca numai maxilarul inferior pentru a articula cuvintele. Putu fi văzută apoi o masă lungă la care stăteau vreo cinci bărbați și o femeie în vîrstă. Aveau fiecare în față hîrtii, pe care scriau cîte ceva, sau doar le priveau cu oarecare atenție. Fețele lor erau impasibile. Așteptau cu toții ceva. La un moment dat, către femeia în vîrstă, care părea a prezida, se aplecă unul dintre vecinii ei și îi șopti ceva. Ea făcu un gest de încuviințare. La puțin timp intră în sală un tînăr, la fel de calm ca și cei în fața cărora se postă. Urmă o conversație politicoasă, deloc animată, între femeie și cel care intrase, un om să tot fi avut vreo douăzeci și trei de ani. Acesta se retrase cîțiva pași înapoi și, cu fața spre cei așezați la masa cea lungă, păru că declamă ceva, judecînd după mișcările ce le făcea cu brațele. Nu peste mult timp tînărul se întrerupse dintr-o dată și, după ce făcu un gest foarte clar de lehamite, părăsi sala cu pașii tîrșiți, cu capul aplecat, legănîndu-și într-un mod imposibil de interpretat umerii. Ieșirea aceasta nu produse vreo impresie deosebită comisiei (căci părea evident că cei de la masă formează o comisie, probabil de admitere la vreun institut de învățămînt superior), care continuă să șadă liniștită pe scaune. Unul dintre bărbați scoase un pachet de țigări și oferi tuturor celor de față. Luă, curios, numai femeia.

Fumul se ridica (imaginea este excelentă gîndi D., fără să-și ia privirile de la sferă), oamenii continuau să aștepte, dar nimeni nu mai apărea. În cele din urmă femeia se sculă cu o vioiciune nesperată, avîndu-i în vedere figura chinuită de tot felul de operații estetice, aproape tragică prin ceea ce nu putea cu nici un chip ascunde, și se îndreptă către ușă. O urmară imediat și ceilalți. O ultimă imagine arătă sala goală, pale de fum se pierdeau în sus, albastre, suave.

Cei doi spectatori se adaptaseră fulgerător la noua situație. Sfera aceasta, gîndea ea, este un soi de televizor. De un fel mai deosebit, dar tot televizor. Nu i se părea că se petrece ceva miraculos, nu conta prea mult faptul că inițial imaginile acestea fuseseră aruncate de către soțul ei prin cuvinte în aerul încăperii. Dacă acele jocuri coloristice fără sens, ce nu semănau cu nimic, sfîrșiseră prin a o lăsa rece, oamenii de pe acest ecran bizar, ce nu deformează, deși este sferic, cu atît mai puțin o impresionau. Ea nu judeca astfel fiindcă ar fi avut o gîndire rudimentară, incapabilă să se apropie, bunăoară, de ideea de fantastic, ci fiindcă avea un sistem de securitate specific feminin, lipea repede cîte o etichetă sumară întîmplărilor, nu zăbovea asupra lor, nu putea să zăbovească. Însuși D. nu era de astă dată prea departe de acest fel de a vedea lucrurile. Prea multe ciudățenii i se întîmplaseră în ultima vreme. Urmărea cum cuvintele lui se transformă în imagini vizuale și nu mai avea energia să se mire, deși ar fi vrut s-o facă, ar fi vrut să exclame ceva, să o prindă strîns de mîină pe soția sa și să-și șoptească repede tot ce gîndea despre faptele acestea neobiș-

nuite, simțea că aceasta ar fi fost reacția firească. Privea doar, cum ar fi privit probabil și bătrîna lui soacră ce trăia la țară și care n-ar fi făcut nici o deosebire între un banal televizor și sfera, ce continua, în mod profund paradoxal, să ilustreze o ficțiune.

Între timp, pe ecranul bombat al sferei, sau mai precis undeva în interiorul ei, apăruse chipul bătrînului filozof din poveste. Un fel de ecran de televiziune foarte mare devenise vizibil. Pe el bătrînul filozof, căci numai el putea să fie, își mișca mîinile slabe, cu vine îngroșate și pete cafenii (se vedea foarte bine cum arătătorul și inelarul erau îngălbenite de tutun), demonstra ceva cu patimă. Părul îi era lung, exagerat de lung, de un alb strălucitor. Gesticula aproape deșănțat; ochii de demon bătrîn îi străluceau. Prezentarea lui era făcută într-un mod foarte ingenios, de parcă s-ar fi urmărit în mod special efectele de pantomimă. Astfel, uneori se arătau numai ochii, acoperind întregul ecran, cu pupila micșorată de vîrstă, apoși, de un albastru șters, dar capabili să sugereze convingerea dementă, alteori apărea numai cîte o mîină uriașă, fragilă, friabilă parcă, ce se mișca precum o insectă, mecanic, sacadat. Erau cu siguranță clipele cînd bătrînul îi prevenea pe oameni asupra primejdiei ce îi amenință, le spunea să facă tot ce pot pentru a se sustrage influenței ce se exercită asupra lor. Buzele i se mișcau fără întrerupere, chipul i se cutremura din toate ridurile. Dinții falși, strălucitori mestecau aerul.

Apoi, după o clipă în care bătrînul păru că a ajuns la apogeul perorației sale, urmă încet, abia

perceptibil, începutul declinului. Mîinile nu mai gesticulară cu atîta ardoare, sprîncenele ridicate se lăsară încet în jos, focul ochilor scăzu, dinții nu mai sclipiră atît de orbitor. Trăsăturile nu se mai cutremurară. O sfîrșeală se ridica și estompa chipul ascetic al bătrînului. Acesta continua să vorbească, dar mai ponderat, tot mai ponderat. Galbenul de pergament al figurii sale devenea cenușiu. Ochiul erau tot mai apoși, înotau parcă în lacrimi de neputință, nu mai ardeau diabolic, se stingeau. În cîteva minute bătrînul înaintă în vîrstă cu mulți ani, devenind un moșneag excedat. Dădea încet din cap în sus și în jos, gîrbovit, sprijinindu-se greoi de masă. O ultimă imagine îl înfățișa privind țintă înaintea lui cu ochii goi, în chip de statuie a bătrîneții extreme, ce se uită spre tărîmurile strămoșilor.

Bătrînul dispăru treptat, tras înapoi, micșorîndu-se tot mai mult, pierzîndu-se într-un fum întunecat. O lungă clipă se văzu doar fumul pămîntiu rotindu-se într-un vîrtej lent, apoi din el răsăriră contururile nesigure ale insulei, se văzură uriașele antene ce străluceau în lumina piezișă a soarelui de parcă ar fi fost făcute din gheață. Un turn se zărea undeva între ele. Culoarea lui era între cenușiu și argintiu. Apoi, ca într-un film ce respectă convențiile, turnul se văzu mai de aproape, i se zări o clipă baza, apoi ușa masivă, ce se deschidea la nivelul solului, urmară niște scări și, în fine, profesorul nebun apăru vorbind, ținîndu-și discursul care anunța terminarea lucrărilor și faptul că peste puțin timp el și ultimii săi colaboratori vor părăsi acel loc atît de inospitalier. Profesorul avea o figură comună, un om la vreo șaizeci de ani, mic de statură,

cu brațele scurte mișcându-se stîngaci, neobișnuite cu gesticulația retorică. Emoția ce se putea citi pe fața lui era intensă, dar exteriorizată în mod cumpătat. Ceilalți erau mai interesați. Oare printre acești bărbați îmbrăcați în uniforme ciudate s-o fi aflînd și acela care divulgase intențiile profesorului? Probabil că da, profesorul doar nu s-a supărat, l-a iertat, după ce i-a spus că este un copil dacă își închipuie că se poate măsura cu el, demiurgul. Trebuie să fie acela ce privește într-o parte, întocmai ca Iuda în celebrul tablou.

Scena următoare îl prezenta pe profesor singur, într-un cabinet aflat probabil în altă parte, nu pe insulă, cu siguranță în orașul în care se afla institutul de statistică psihologică, poate chiar la acel institut. Cu gesturi cam teatrale, acest om aflat la limita dintre maturitate și bătrînețe scria cu litere foarte mari, lăbărțate, umplînd repede filă după filă. Din cînd în cînd se oprea și privea înainte, iluminat. Își ducea în răstimpuri mîna la frunte, exagerînd gestul îndoielii.

În timp ce scena redactării testamentului științific se desfășura, D. găsi resurse să șoptească soției sale că aici, în fine sfera a greșit, că profesorul este interpretat cam șarjat.

Urmară apoi secvențele finale. Vase într-un ocean pe care se văd în depărtare aisberguri, discuții între niște exploratori îmbarcați pe aceste vase, un om hîtru, care arată o carte legată în piele și face gesturi de negare printre rafalele unui rîs homeric, apoi o stingere fulgerătoare a tuturor luminilor, de parcă cineva ar fi răsucit un comutator.

Spectacolul se terminase. Pentru a puncta acest moment, sfera, dînd dovada unui incontestabil umor, arată o cortină de tip vechi, cum poate la numai unele teatre conservatoare mai poate fi văzută, cu amorași și femei opulente, totul înconjurat de o vegetație barocă.

D. fu cuprins de veselie. Începu să vorbească repede, cu tonul satisfăcut al omului căruia i se verifică pozitiv o ipoteză.

— Vezi, zise el către soția sa, totul a intrat pe panta parodiei. Dacă aș fi fost mai pătrunzător, ar fi trebuit să prevăd că așa se va întîmpla. Și noi care la început am crezut că o mare nenorocire a dat peste noi, ce greșeală! N-ar fi trebuit să ne mi-răm de nimic. Din primul moment trebuia să privim sfera ca pe un soi de televizor mai special. De alt-fel, pentru tine așa a și fost totdeauna, nu-i așa?

Ea zîmbi indescifrabil. Nu fusese chiar așa. Se mai întîmplase uneori ca între ea și sferă să se declan-șeze dispute pe care el le numea tragicomice.

D. se mulțumi cu acest răspuns mimic. Îi venise o idee.

— Ce-ar fi dacă rolurile s-ar inversa? întrebă el, în continuare foarte bine dispus. Ce-ar fi dacă eu nu aș mai furniza textele pe care sfera urmează să le illustreze, ci, dimpotrivă, ea mi-ar arăta niște ima-gini pe care eu, ulterior, ar urma să le transcriu în cuvinte? Ce zici? În felul acesta meseria mea ar deveni o joacă de copii, nu-i așa? Ar fi ca și cum aș vedea zilnic niște filme pe care apoi le-aș transforma în povestiri sau chiar în romane. Sau te pome-nești că este în stare să îmi illustreze cine știe ce

roman pe care eu nu-l cunosc, pentru a-mi juca o șotie?

La toate aceste întrebări ea nu avea nimic de răspuns. Se mulțumi să abordeze din nou zîmbetul ei ce exprima atît de multe lucruri dintr-o dată, încît se putea spune că nu exprimă nimic (opinia lui D.).

Cortina de modă veche dispăru încet și din ape ambigue răsăriră niște munți înzăpeziți. Apoi, ca într-un film documentar dedicat unei escaladări periculoase, un lanț de alpiniști înaintînd încet, cu socoteală, ca o uriașă omidă. Se vădi însă, de la un moment dat, că expediția era doar pe jumătate autentică, deoarece printre alpiniști apăărură operatori de cinema, ce realizau diferite secvențe. Niște artișteri punînd la cale o explozie. Apoi explozia, nu excesiv de puternică, dar spectaculoasă, provocată probabil pentru declanșarea unei avalanșe, care urma să fie filmată. O jerbă de pietre amestecate cu zăpadă înălțîndu-se ca o arteziană. Imaginea era atît de sugestivă, încît cei doi spectatori auziră parcă tunetul sinistru al avalanșei ce se prăbușește.

Ultimele sfărîmături de stîncă căzînd din înălțimi. Culmile sclipind din nou ca înainte. Printre ele un punct lucind orbitor, mai intens chiar decît zăpezile veșnice. Văzut de aproape, el se dovedi a fi un obiect care ieșea din stîncă retezată de explozie, un obiect metalic.

Alpiniștii-operatori apropiindu-se de el, discutînd, pipăindu-l. O altă secvență înfățișînd niște oameni coborînd dintr-un elicopter spre a vedea obiectul. Aceiași oameni degajînd obiectul de piatra ce îl înconjoară, mînuind cu dibăcie în acest scop niște instrumente speciale. Lucrări de transportare a

obiectului care se dovedește a fi enorm. Elicoptere, încercări eșuate, accidente, figuri cu ochii dilatați de furie și guri căscate în strigăte mute. Obiectul scăpînd din legături și prăvălindu-se pe o pantă însoțit de un nor de zăpadă, dislocînd stînci și angrenîndu-le după sine, oprindu-se, îngropat în zăpadă, pe fundul unei văi. Noi lucrări de degajare și transportare, de data acesta încununate de succes.

Obiectul, așezat pe un postament într-o expoziție industrială, înconjurat de mașini de tot felul. Multă lume privindu-l, punînd mîna pe ieșiturile lui lucioase. Din cînd în cînd cite un ins ce vorbește, arătînd spre el. Obiectul, o alcătuire inextricabilă, scli-pînd din mii de detalii pe care cei ce discută în jurul lui le arată, făcînd gesturi de nedumerire. Oameni perindîndu-se pe lîngă el, trecînd într-o coloană care nu se mai sfîrșește, o procesiune eterogenă ce aduce cu luarea ultimului bun rămas la catafalcul unui mare om.

Vreo cinsprezece bărbați eleganți dînd tîrcoale obiectului, încet, oprindu-se din cînd în cînd spre a discuta între ei, părăind în cele din urmă că au căzut cu toții de acord asupra unui lucru. Strîngîndu-se, la fel de încet, în jurul unuia dintre ei și formînd un soi de cerc respectuos, care se transformă nu peste mult timp într-un arc de cerc. Bărbatul căruia i se dă atenție stînd cu spatele la obiectul ce sclipește aproape orbitor și, în fața lui, ceilalți ascultînd cu încordare. Vorbitorul expri-mîndu-se din ce în ce mai exaltat, gesticulînd larg, întorcînd în răstimpuri privirea către obiect și arătîndu-le celor ce-l ascultă cite un detaliu. Componentii arcului de cerc dînd din capete aprobativ, la început

cam fără convingere, apoi cu tot mai multă vioiciune, șoptind admirativ între ei. Vorbitorul sfârșindu-și perorația și ceilalți aplaudindu-l cu moderație.

Sfera zăbovi câteva clipe asupra acestei imagini și se stinse pentru câteva fracțiuni de secundă. Imediat apoi reapăru acea cortină cu faldurile mișcătoare, ce însuflețeau, într-o oarecare măsură, femeile și amorașii pictați pe ea.

— Da, zise D. concentrat, iată un posibil subiect. Am cerut și mi s-a dat. Ce-aș putea să spun despre toate acestea? Tu ce zici?

Ea nu prea avea ceva de spus. Ridică din umeri.

— Știu eu, se încumetă ea. Parcă ar fi o descoperire a unui obiect de pe o altă planetă. Și toți se miră și nu pot să zică nimic despre el. Până când vine unul care le știe pe toate și le explică situația.

D. știa că orice poate fi povestit într-o mie de feluri, că vorbele sînt trădătoare sau, mai bine zis, indiferente, pururi alunecînd în cele mai neașteptate direcții, legănîndu-se în lanțuri surprinzătoare, despre care se știe numai de unde pleacă, dar nu și unde ajung. Ea îi sugerase doar unul dintre aceste nenumărate lanțuri posibile. Putea să-l aleagă pentru a-i face plăcere; schema cu mașinăria ce vine de pe altă planetă nu era deloc mai rea decît altele, s-ar fi lăsat cu docilitate umplută de cuvinte, s-ar fi lungit sau s-ar fi scurtat după voia lui.

Dar se gîndea că imaginile pe care sfera le-a scos din măruntaiele ei ar merita ceva mai deosebit, și nu doar eternul clișeu cu obiectul ciudat provenit de pe o altă planetă, cine știe cînd, cine știe în ce condiții neobișnuite.

— Da, da, începu el să reflecteze cu voce tare, trebuie altceva, ceva mai neobișnuit, de ce să rămînem la această biată schemă atît de uzată?

D. rămase tăcut un timp. Sfera continua să clatine faldurile perdelei demodate. Mișcările acestora aveau efecte amuzante. Una dintre femeile cu sîni și șolduri enorme, dar care avea totuși o față îngustă, de mare rasă, își ridica genele pe care inițial le avea lăsate pudic, clipind într-un mod ce te făcea să crezi că se miră de ceva. Unul dintre copiii zburători prevăzuți cu aripi arc și tolă de săgeți își întorcea capul brusc, aruncînd o privire iscoditoare înspre una dintre uriașele femei, ce stătea tolănită în iarbă.

Privind înspre cortină, D. simți cum uită ce văzuse cu puțin timp înainte. Scutură din cap și-și încordă memoria. Nu voia să uite, simțea că trebuie neapărat să descrie acele întîmplări pe care sfera le imaginase sau le reprodusesese după cine știe ce autentică împrejurare, petrecută cîndva, cine știe cînd. Închise pentru cîteva clipe ochii. Faldurile cortinei pe care sfera continua să le miște aveau parcă o putere hipnotică. Și dintr-o dată își dădu seama cum trebuie să vorbească, cum trebuie să transpună în cuvinte acele imagini. Știa, printr-un mecanism insesizabil pe planul conștient, că imaginile se legaseră, deveniseră o poveste pe care el era gata să o relateze soției sale.

O privi triumfător și ea înțelese. Făcu un gest prin care îl încuraja să înceapă.

— Iată cum s-au petrecut, de fapt, lucrurile...

D. spuse „de fapt“ cu o asemenea convingere încît ea tresări. D. avea în glas intonațiile cunoscute

de ea, care îl determinau pe oricare ascultător să devină foarte atent, indiferent de cuvintele rostite. Erau accentele specifice vocii unui om care a văzut cu ochii lui și care, povestind, simte întreagă trecuta lui emoție.

Și D. însăilă o întreagă istorisire.

Între timp sfera anulasă mișcările ce agitau cortina. Faldurile erau nemișcate. Cortina începu apoi să se desfacă. În spatele ei apăru un soi de tron, pe care stătea un bătrîn cu trăsături foarte ferme, cărunt, deosebit de elegant. Privirea lui spunea că este decis să salveze aparențele atît timp cît va mai avea o singură picătură de energie. Cîteva clipe bătrînul fu înfățișat privind înspre cei doi, fără ca nici o cută de pe față să i se miște, cu mîinile obosite, umilite de vîrstă, odihnindu-se pe brațele tronului. Apoi o grimasă disprețuitoare îi ridică unul dintre colțurile gurii. Începu să aplaude în silă, ținînd palma stîngă nemișcată și atingînd-o rar cu vîrfurile degetelor celeilalte mîini.

Dispăru lent, continuînd să aplaude.

— Vezi, și sfera găsește că povestirea mea e bună, zise D., cam indispus.

V

Noile performanțe ale sferei erau impresionante, dar rămîneau doar niște ingenioase ficțiuni și nimic mai mult. E drept, erau întru totul pe gustul lui D., om care agrea artificialul. Dar se uzau foarte repede și, mai mult decît atît, se uza însuși principiul după care erau produse. Mai întîi, ilustrarea vorbelor citite

de către D., apoi arătarea unor imagini ce puteau fi trecute în cuvinte. În plus, capacitatea de a răspunde la sugestii. Era prea puțin.

Astfel gîndea D., punînd iarăși și iarăși la încercare virtuțile sferei. Înainte, asemenea performanțe i s-ar fi părut senzaționale. Acum însă se perimau cu o repeziciune ce îl determina să se întrebe dacă nu cumva el este de vină, dacă nu cumva a îmbătrînit într-atît, încît să nu mai fie capabil să se entuziasmeze, să contemple un lucru sau o întîmplare cu priviri proaspete, neatinse de nici o blazare. Tot mai des îi venea în minte ideea că sfera este un soi de televizor mai perfecționat, că, într-un viitor nu prea îndepărtat, oricine va putea dispune de o astfel de mașină, programată să producă ficțiuni de tot felul. Își aducea aminte de o carte pe care o citise în tinerețe. Atunci nu-i produsese o impresie deosebită, dar acum, în lungi clipe de reverie, și-o aducea aminte tot mai bine. Poate că nu toate acele amănunte se găseau în cartea pe care o citise, poate că pe unele dintre ele le inventa el, atunci, pe loc, pentru ca întregul să fie mai armonios. Ar fi putut să-și procure cartea, dar nu ținea neapărat să o mai vadă. Nu era important de unde provine cutare ficțiune, dacă a fost găsită de altcineva sau de el însuși.

Într-o seară îi povesti cartea soției sale. Era vorba despre o actriță care se decidea să iasă din viața reală pentru a intra definitiv în lumea ficțiunilor. Sophie era numele ei. Nu cumva fusese un film și nu o carte? Parcă vedea aievea figura acelei actrițe, Sophie, cu ochii imenși, măriți și mai mult de un machiaj excesiv, înaltă, slabă, epuizată de efortu-

rile chinuitoare pe care o femeie frumoasă le face pentru a-și prelungi tinerețea ce îi scapă printre degete ca un pumn de nisip, tot mai repede, tot mai repede.

Atunci cînd această inexistentă actriță îmbătrînită trăia, adică într-un viitor incert, exista un cinematograful total, în care spectatorul obținea o altă viață, fictivă. El putea să participe la evenimentele ce se petreceau în fața sa, era cuplat la ele într-un mod ce crea o iluzie perfectă a trăirii reale. Era un fel de drog subtil și nepericulos pe care unii îl foloseau mai puțin, alții mai mult, în funcție de capacitatea fiecăruia de a avea o viață proprie, sau de a nu o avea.

— Sophie nu era vinovată, continuă D. gînditor, deși încălca niște principii. Ea dăduse societății mult, foarte mult. Fusesse în tinerețele ei o mare actriță, milioane de spectatori îi sorbiseră din priviri mișcările și vorbele, o iubiseră, deși ceea ce ea le oferea nu era decît ficțiune, imagini ce dispăreau în neant în clipa următoare producerii lor. Dar ei o iubiseră, și-o aminteau încă, deși nu mai apărea, neacceptînd alte roluri decît cele de femeie tînără. Era sfișiată de perspectiva bătrîneții. Nu știa să îmbătrînească, nu învățase această tehnică esențială pentru orice om.

D. se opri și o privi cercetător, voind parcă să descifreze pe fața ei senzuală dacă a deprins această știință la care se referise. Era încă prea devreme. Ea era înfloritoare, aflată la acel apogeu cînd toate primejdiile pe care vîrsta le pregătește sînt departe și trimit doar semne discrete, abia sesizabile. Mîinile sînt ceva mai obosite, carnea ceva mai moale,

pielea mai subțire, ochii parcă nu mai sclipesc atît de convingător.

D. își privi mîinile, scurt, pe furiș. Ele îl trădau. Cu ele nu era nimic de făcut. Exprimau clar oboseala iremediabilă a vîrstei. Dar nu era importantă vîrsta. Ceea ce i se părea esențial era să reușească să-și ordoneze gîndurile, să le dea o legătură coerentă, să obțină o concepție unitară cu privire la faptele ciudate ce se petreceau în jurul lui.

Ea părea interesată să afle continuarea.

— Astfel că, zise el, reluîndu-și relatarea, ea a obținut încuviințarea de a trece în ficțiune pentru totdeauna, pînă la moarte.

Sfera participa la povestirea lui D., ilustrînd-o.

Se obișnuiseră cu intervențiile ei tăcute, ce se produceau doar atunci cînd în aerul încăperii se înălțau cuvinte ce construiau ficțiuni, înjghebînd întîmplări ce nu se petrecuseră nicăieri, niciodată.

Chipul răvășit al bătrînei actrițe îi privea, patetic, atins de o oboseală cumplită, atît de adîncă și atît de deplină cum cei doi nu mai văzuseră. Sophie era însăși oboseala. Sub distincția ei, sub fardurile aplicate în mod savant răzbătea uzura și disperarea de a nu o putea opri cu nici un chip, prin nici un mijloc, oricît de perfecționat ar fi fost acesta. Sophie stătea nemișcată pe o faleză, la marginea mării, sau poate a oceanului. Veșmintele ei fluturau în jurul corpului sculptural, neatins de timp în proporțiile lui, părul îi unduia, negru ca păcura, prea strălucitor. Privea valurile mici ce aduceau spumă pe crestele lor, privea pescărușii ce zburau cu mișcări încete, scoțînd țipete stranii, pe care sfera le lăsa să zacă pentru totdeauna în tăcere.

Sophie nu era prea bătrână. Să tot fi avut vreo cincizeci și cinci de ani. Dar pe fața ei, ce păstra urmele unei mari frumuseți, plutea stăruitor oboseala. Ochii erau stinși, buzele muiate, sub farduri fața stătea imobilă, ca o mască patetică.

Apoi Sophie era arătată discutînd cu niște bărbați impozanți, obținînd probabil încuviințarea pentru trecerea ei în lumea viselor.

D. se opri se impresionat de chipul actriței, deși acesta era cu totul altfel decît și l-ar fi imaginat el, mai expresiv. Continuă:

— Acea sală unde se afla cinematograful total putea cuprinde, bineînțeles, mai mulți oameni dintr-o dată. Ea semăna, pînă la un punct, cu una din zilele noastre. S-a decis ca ea să fie dăruită Sophiei, ca o recompensă neobișnuită pe care societatea i-o acorda pentru meritele ei. Astfel, sala devenea un fel de monument funerar, un fel de piramidă în care viața de pînă atunci a actriței urma să fie înmormîntată. S-au făcut pregătirile necesare și, iată, sosi seara cînd Sophie își luă rămas bun de la omenire.

D. făcu o pauză. Ea profită de ocazie pentru a-i cere unele lămuriri.

— Dar cum se realiza totul? întrebă. Ea era totuși vie, nu? Trăia încă. Dar cum?

— Partea tehnică nu mi-o prea aduc aminte, răspunse D. Nici nu mai știu dacă autorul spunea ceva în sensul acesta sau lăsa totul pe seama fanteziei cititorului. În orice caz, bănuiesc că pentru Sophie s-a aranjat un program fictiv de viață, gîndit pe o perioadă lungă, program ce depășea, practic, timpul cît ea avea să mai trăiască. Evident, Sophie urma să se întoarcă în tinerețe, să facă lucruri care îi plăcu-

seră în viața ei. Probabil că ea își exprimase preferințele pentru această programare. Sau poate că cei ce o făcuseră ținuseră seama de modul cum trăise și căutaseră să-l refacă. Urma să fie alimentată în mod artificial, probabil. Închipuie-ți-o, deci, pe bătrîna actriță urcînd pentru ultima oară treptele acelei clădiri, urcîndu-le încet, cu eleganță, întrebuițîndu-și pentru ultima oară știința ei de a merge grațios, punînd în acești pași umbra întreagă a unei frumuseți pierdute, ajungînd apoi sus, înaintea intrării, și întorcîndu-se spre mulțimea ce venise să-și ia rămas bun de la ea, neașteptat de mulți oameni, care nu scoteau nici un cuvînt, o priveau cu o simpatie ce se pierdea în aerul rece al înserării înainte de a ajunge la ea...

D. continuă să vorbească monoton, de parcă ar fi citit un text care nu-i plăcea în mod deosebit.

Sfera era mai sugestivă decît cuvintele lui. O înfățișa pe Sophie în capătul unor trepte, nemișcată, privind către cei ce umpleau piața uriașă, în care înserarea se lăsase, estompînd contururile. În preajma ei niște bărbați stăteau la rîndul lor nemișcați, ca niște statui.

Apoi Sophie, culcată, privind în sus spre niște alcătuiri de neînțeles, în timp ce oameni în costume ciudate se mișcă în jurul ei, atingînd-o cu atenție, punînd la punct ultimele amănunte.

Din nou mulțimea. Deasupra, agățate de niște stilpi foarte înalți, lumini. Un bărbat apărînd în capătul scărilor, acolo unde cu cîtva timp înainte stătuse Sophie, și anunțînd ceva, probabil faptul că actrița a trecut pragul spre lumea ficțiunii neîntre-

Mulțimea împrăștiindu-se încet, scurgându-se în noapte.

Mormîntul Sophiei rămînînd singur, un cub uriaș fără ferestre, fără ornamente. Lumini așezate în așa fel, încît parcă îi accentuează singurătatea.

VI

Povestea nefericitei actrițe semнала, pentru cine ar fi fost dispus să-i descifreze dedesubturile, începutul sau poate continuarea unei mișcări eliberatoare ce se petrecea în conștiința lui D. Rostind cuvintele acestei parabole, D. căuta, în felul lui ciudat, să scape de sub influența sferei. Sophie era, în fond, el însuși, iar acel mormînt cubic în care actrița urma să viseze pînă la sfîrșitul zilelor ei aducea cu însăși casa sa.

— Ar fi bine, îi spuse el soției sale cu o voce neutră, cîteva zile mai tîrziu, să donăm sfera oficialităților. S-o instaleze într-o piață publică ca s-o admire toată lumea.

— Da, într-adevăr, răspunse ea cu indiferență. Ar fi o idee foarte bună.

Despre posibilitatea mutării sferei nu mai fusese vorba decît cu mult timp în urmă, cu prilejul primei întîlniri cu ziariștii. Atunci D. declarase că nu ar vrea să înstrăineze sfera sau, cel puțin, nu încă.

Dădu cîteva telefoane, fără a-l uita pe președinte. Acesta găsea că propunerea este acceptabilă. Îi comunică însă că fizicianul i-a povestit despre modul în care a încercat să ia contact cu materia din sferă și că înainte de a se trece la amplasarea recipientu-

lui într-un loc public este cazul să se încerce o analizare propriu-zisă.

D. se arată numaidecît de acord și pornise să dea chiar în acea zi un telefon pentru a stabili amănuntele.

Îl găsi repede pe fizician și îl rugă să-i facă o vizită. Acesta primi imediat, cu un glas în care D. (mare amator de analiză psihologică exercitată în timpul convorbirilor telefonice) descifră o reală bucurie.

Fără să fie un om sociabil, D. avea uneori izbucniri de simpatie față de persoane pe care nu le cunoștea decît prea puțin. Nu și le putea explica. Rîsul cuiva, felul de a gesticula sau de a vorbi al altcuiva erau singurele motivări aparente. În cazul fizicianului, pe care îl simpatizase aproape de îndată ce îl văzuse, această preferință ținea probabil de felul tranșant de a fi al acestuia, de gesticulația rapidă prin care puncta trecerea de la un moment al existenței sale la altul.

„Îmi este un fel de contrast, gîndea D., așteptîndu-și invitatul. Pe cît sînt eu de ezitant în privința acțiunilor concrete, pe atît este el de spontan. Deși, dacă mă gîndesc bine, rolurile ar trebui să fie oarecum inversate. Eu sînt acela care am la dispoziție lumea docilă a ficțiunilor și ar trebui să mă comport deci ca un învingător. Iar el, care este destinat să avanseze într-o lume necunoscută, să fie precaut, să-și premediteze la nesfîrșit deciziile.“

Fizicianul apăru exact la ora pe care o stabiliseră. Aducea un buchet de flori și arăta odihnit.

Se așezară toți trei, ca și cum lucrul acesta ar fi fost de la sine înțeles, în fața sferei și conversația

alunecă în direcții convenționale. Apoi fizicianul, trecînd abrupt la obiectivul principal al vizitei sale, îl întrebă pe D. cum de s-a decis să renunțe la sferă.

— Chiar vrei să afli cauza?! îi răspunse acesta printr-o întrebare.

— Sigur că vreau. De ce te îndoiești?

— Mă îndoiesc, zîmbi D. fiindcă pari un om care se grăbește chiar și atunci cînd este decis să-și acorde un răgaz. Și în cazul acesta de ce să ne mai pierdem timpul?

— Ai dreptate, recunosc sincer fizicianul. Ești un bun psiholog. Mă simt foarte bine aici, o să mai vin dacă mă inviți, dar astă-seară trebuie să mă mai întîlnesc cu un colaborator al meu.

— Atunci să trecem la acțiune.

— Da. Uite ce zic eu. Aici la dumneata nu se pot face analize. Propune deci ca sfera să fie mutată la institutul meu și după un timp, nu știu cit de lung, să fie instalată acolo unde te vei înțelege cu oficialitățile. Ce părere ai?

— Sînt de acord.

Vizita fizicianului dură exact cincisprezece minute.

Operația urma să înceapă la ora zece dimineața. D. îi sugeră soției sale să plece de acasă. Urma să fie zgomot și dezordine. Ea acceptă și îi spuse că se va duce la un film. Îi propuse să meargă împreună. Puse în tonul cu care rosti această banală invitație un abia sesizabil triumf. Îl chema parcă să sărbătorească împreună evenimentul ieșirii din dependența sferei. D. stătu puțin pe gînduri, apoi îi spuse că ar fi totuși mai bine ca el să rămînă acasă pentru a-i întîmpina pe cei care trebuiau să vină. Îi tre-

cuse prin minte, o clipă, să le lase doar un bilet în care să le indice topografia casei, ei urmînd să scoată sfera operînd direct asupra acoperișului și tavanului. Îi spuse că o va aștepta la ieșire și apoi se vor plimba, mergînd, eventual, să vadă noua amplasare a sferei.

Ea plecă pe la nouă. Rămas singur, D. începu să scoată din încăperea unde se afla sfera ce era de scos: dormeza, biroul, draperiile, covoarele, rafturile de cărți (puține, cîte mai rămăseseră după instalarea sferei). Făcu această corvoadă cu o plăcere ce ținea de preferința sa ciudată pentru îndeletniciri cît mai îndepărtate de profesia lui. O refuzase pe soția lui cînd îi propusese să-l ajute. Voia să facă totul singur.

Tot trăgînd și împingînd asudă de-a binelea. O oră trecu foarte repede. De abia avu timp să facă un duș și să se schimbe. Echipa ce urma să transporte sfera apăru cu o punctualitate desăvîrșită. Șeful ei era un om pătrat, cu ațură de fost halterofil, bine hrănit, mobil, schimbîndu-și fulgerător mimica atunci cînd trebuia să dea un ordin vreunuia dintre cei ce-l însoțeau.

Propriu-zis, operația era coordonată de un altul, un tînăr inginer destul de șters cu care D. nu schimbă decît cîteva cuvinte convenționale.

Punctul de atracție era un elicopter de transport, care găsisese loc de aterizare în fața casei lui D., blocînd strada și chemînd prin șuieratul ce-l făcuse numeroși copii și chiar cîteva maturi. Aceștia formau un cordon respectuos, urmărind în tăcere ce se petrece. Nimeni nu îi îndepărtă. Cîteva dintre cei

ce coborîră din elicopter discutară chiar în treacăt cu ei, dîndu-le cîteva informații sumare.

Demolarea porțiunii de acoperiș, care se afla deasupra sferei, fu executată foarte repede.

Apoi, dinăuntru fură practicate vreo șase perforații în tavan, spre a se delimita bucata ce urma să fie scoasă. Operația era foarte simplă, după cît se părea. Prin orificii fură introduse cabluri ținute de brațul lung al unei macarale. Apoi găurile fură unite prin tăieturi. Porțiunea de tavan fu ridicată ca un capac și imediat elicopterul se înălță stîrnind praful puțin al străzii, făcînd geamurile să zăngăne și împrăștiind copiii.

În timp ce se rotea pe deasupra cartierului ca o libelulă greoaie, în jurul sferei fu instalată un fel de plasă formată din cabluri de oțel. Alte patru cabluri, care urmau să fie lăsate din elicopter, trebuiau să fie cuplate la această plasă.

În acest moment, cînd pînă la ridicarea sferei mai erau cîteva minute, D. își ceru deodată scuze de la cei ce erau în jurul său, zicînd că trebuie să meargă neapărat la o întîlnire de care uitase. Îl rugă pe șeful echipei să incuie locuința și îi indică un loc unde să pună cheia. Acesta, cam uimit, acceptă și D. se îndepărtă grăbit. Nu-și dădea nici el prea bine seama de ce luase această decizie, care ar fi putut să pară nepoliticoasă. Simțise însă dintr-o dată impulsul de a pleca cît mai departe de acel loc.

Se îndepărtă mergînd foarte repede. Mai avu timp să vadă cum elicopterul face un ultim tur și apoi rămîne suspendat deasupra casei sale. Nu mai putu să zărească cum acesta se lăsă încet în jos, pentru a rămîne apoi suspendat la mică înălțime.

Patru cabluri coborîră și se cuplară la plasa de oțel, care strălucea în bătaia soarelui de parcă ar fi fost special lustruită. Zbirniitul elicei se auzi mai tare și elicopterul se înalță încet, drept în sus. Sfera apăru, o masă cenușie, dungată de șerpii strălucitori ai cablurilor. D. o văzu cum se îndepărtează peste acoperișuri.

VII

D. reintra încet în vechile sale obiceiuri, cînd avu loc un eveniment ciudat.

Soția lui veni într-o zi acasă surescitată și i-l relată.

Trecuse prin parc, îndreptîndu-se spre casă. Tocmai se afla în vecinătatea unui spațiu rezervat copiilor, cînd, ca la un semnal numai de ei auzit, cîțiva dintre micuții ce se jucau în nisip începură să țipe: „Uite, uite, se înalță, e colorată, ce frumoasă e“, și așa mai departe. Și ceilalți copii își încetară imediat jocurile. Strigătele se întetiră și deveniră în cîteva clipe un adevărat vacarm. Maturii nu întîrziară să intre în acea horă nemaipomenită a exclamațiilor de uimire. Răcneau toți cei care se aflau de față, fiecare după cît îl ajutau plămîinii și gîtlejul. Strigase și ea. Răcneau bătrînii cu glasuri sparte, strigau tinerele mame cu voci de soprane. Motivul era o sferă, care stătea suspendată deasupra parcului și arunca lumini multicolore, feerice.

— Era sfera ta, zise ea cu convingere. Sînt sigură.

— Cum poți să spui una ca asta? replică D., fără chef.

— Cu toate acestea, insistă ea. Eu am văzut-o, știu.

D. dădu din mână împăciuitoare. Nu era important dacă fusese sfera lui sau alta. Îl interesa însă scena ca atare.

— Dar tu de ce ai strigat? începu el să ceară amănunte.

— M-am întrebat și eu, imediat după ce sfera a dispărut și toată lumea s-a liniștit. Nu prea știu cum să-ți explic. Nici nu aș avea, de fapt, ce să-ți explic. M-am pomenit și eu strigând ca atunci când am fost cu tine la primul meu meci de fotbal, îți amintești, și am început să încurajez una dintre echipe, deși atunci o vedeam pentru prima oară.

— Dar ce se striga? Ai reținut ceva?

— Nu țin minte aproape nimic. Doar la început copiii care au văzut primii sfera au strigat niște cuvinte pe care mi le amintesc. Ți le-am spus.

Era firesc să nu-și amintească. În asemenea situații fiecare se aude doar pe sine.

— Dar nu găsești, o întrebă D., încercând să dea discuției o turnură mai speculativă și căutînd, de fapt, prilejul de a reflecta cu voce tare, că acele țipete erau cam exagerate? Oare acel obiect merita atîta exagerată admirație? Doar nu este primul care se vede deasupra orașului nostru. Ce zici?

Ea nu răspunse nimic la această întrebare. Cum el o privea întrebător în continuare, zise după un timp că strigătele nu au fost deplasate din moment ce s-au produs.

Acest răspuns îi plăcu lui D., care avu ocazia să remarce din nou, pentru sine, că femeile au foarte multă logică.

— Ai dreptate, zise el bine dispus.

Cu această constatare discuția lor se sfârși.

D. făcu o serie de investigații. Voia să afle ce se petrecuse deasupra parcului. Merse acolo și discută cu tot felul de oameni. Găsi, după cum era și firesc, pe mulți dintre cei care fuseseră martorii neobișnuitului eveniment, pensionari care își făceau veacul în parc, citind ziarele, jucînd șah, discutînd cu colegii de generație, mame sau femei care îngrijeau de copii, chiar și cîțiva tineri. Datele pe care le obținu (se dăduse drept ziarist) coincideau în mare cu ceea ce îi spusese soția sa. Apăruse o sferă mare, unii spuneau foarte mare, deosebit de frumos colorată. Ea stătuse la vreo cîteva zeci de metri deasupra parcului și oferise un spectacol coloristic dintre cele mai atractive.

Se nimeri ca printre tinerii care văzuse frumoasa sferă să fie și un pictor. Acesta îi vorbi lui D. într-un mod foarte sugestiv, aproape emoționîndu-l. Folosi denumiri ciudate de nuanțe, pe care D. nu le mai auzise, făcu tot soiul de asociații cu pînzele unor mari colorişti. Cu el D. stătu foarte mult timp de vorbă. Se împrieteniră.

— Dar de ce stai aici? îl întrebă D. după un timp, cînd discuția lor devenise suficient de amicală pentru ca o asemenea întrebare să devină posibilă.

— Nu prea știu nici eu, răspunse pictorul cu sinceritate. De un timp încoace îmi place foarte mult să vin în parcul acesta și să pierd ore în șir. Mă uit la copii, mai intru în vorbă cu cîte un pensionar,

cam atît. Dar dacă e să răspund la întrebarea dumitale printr-un sofism, atunci îţi voi răspunde că am stat aici pentru a vedea sfera.

— Cum adică?

— Exact așa cum am spus. Apariția sferei a fost pentru mine o întîmplare cu totul deosebită, extraordinară. Poate că venirea mea aici în parcul acesta cu cîteva zile înainte de apariția ei a fost rodul unei inspirații nemaipomenite pe care am avut-o. Nu?

— Poate, zise D. gînditor.

Se despărțiră prietenește. Pictorul îi promise că va încerca să realizeze un tablou, pornind de la scena petrecută în parc.

În ziua următoare, D. își continuă investigațiile. Află că sfera fusese văzută doar de către lumea care se afla în interiorul parcului, nu și de cei de pe străzile alăturate. Mai mult chiar, nici cei care erau pe aleile mai îndepărtate nu văzuseră obiectul zburător. Discută la telefon despre aceasta cu fizicianul, întrebîndu-l într-o doară dacă nu cumva sfera a lipsit cîtva timp din institut. Acesta rise și îi spuse că sfera n-a plecat nicăieri și că ceea ce s-a petrecut în parc pare să fi fost o sugestie în masă, deși parcă de prea mare anvergură.

Mai află că, atunci cînd sfera apăruse pe cerul parcului, erau de față și niște fotoreporteri (faptul acesta era neobișnuit deoarece sfera se văzuse doar vreo cinci minute). Lui D. nu îi fu prea greu să-i găsească. Ceea ce aceștia îi arătară erau însă niște fotografii care înfățișau un cer cu nori mici. Sfera, presupusa sferă nu impresionase hîrtia fotografică.

Această împrejurare era, în adevăr, un argument

al ipotezei că, prin absurd, obiectul ce fusese văzut în parc fusese sfera lui. Nici el nu reușise s-o fotografieze.

În ziare apărură în zilele următoare o serie de reportaje dedicate ciudatei apariții. Se nimerise ca la fața locului să fie nu numai fotoreporteri, ci și jurnaliști, de parcă toată presa ar fi știut că în acel loc și la acea oră un obiect zburător o să apară pentru o perioadă de timp foarte scurtă și că este cazul să-și trimită reprezentanți spre a consemna evenimentul.

Cît privește explicațiile care se dădeau fenomenului, acestea erau dintre cele mai extravagante. Una dintre ele spunea că, de fapt, nu s-a văzut nici un obiect zburător și că deci era foarte normal să nu se poată face nici o fotografie. În realitate, scria autorul articolului, niște amatori de farse începuseră la un moment dat să strige că văd ceva pe cer. Toți cei prezenți se angrenaseră spontan în acest joc. Nu e de mirare că unii dintre cei care au strigat atunci au persistat în jocul lor și după ce el ar fi trebuit să se termine și au declarat că au văzut, în adevăr, un obiect zburător.

Lui D. îi plăcu maniera foarte decisă cu care teoria era avansată. Iată ce înseamnă un sofist cu vocație, își zise el amuzat. Dar poate că teoria lui este totuși cea mai realistă. Bine, dar atunci înseamnă că soția mea m-a mințit. Asta ar mai trebui. De ce nu, în definitiv? Poate să facă și ea o glumă mai deosebită. Iar dacă a făcut-o trebuie să mă bucur pentru că a dat dovadă de spirit.

Pe D. nu-l prea interesa dacă scena respectivă

pornise de la un joc sau de la o apariție reală. Voia să o reconstituie pentru că i se păruse foarte neobișnuită. Parcurse aproape toată presa acelor zile, pînă la cele mai obscure ziare. Răbdarea sa fu răsplătită, deoarece, tocmai atunci cînd nu se mai aștepta, descoperi într-un ziar modest o relatare scurtă, dar esențială. Cel ce o semna declara că a fost la fața locului și a filmat totul. Mai menționa că doritorii pot să se prezinte la sediul redacției, pentru a viziona filmul.

În aceeași dimineață D. se prezentă la respectivul sediu, care se dovedi a fi mult mai impozant decît ar fi fost de așteptat, judecînd după ziar. Cum se întîmplă uneori, niște condiții foarte bune se concretizau într-un mod modest. Sosirea lui produse animație. Redactorul-șef fu imediat anunțat și îi oferi tot sprijinul, invitîndu-l imediat în biroul său.

Cel ce realizase filmul nu era acolo, dar trebuia să sosească dintr-un moment în altul.

Într-adevăr, apăru după vreun sfert de oră. Era un tînăr de vreo treizeci de ani, foarte solid, pătrat, cu mîini mari și încheieturi groase. Îi ceru rapid scuze lui D. pentru că îl făcuse să aștepte și îl invită în sala de proiecție.

De fapt nu era o sală de proiecție. La ordinele energice ale redactorului-șef apărură însă rapid niște pînze de culoare închisă. Două femei de serviciu le agățară în dreptul ferestrelor, făcînd gesturi foarte economicoase și punînd în ele un soi de frenezie servilă. Se instalează și un ecran. Asistînd la aceste preparative, redactorul-șef privea îngăduitor zelul femeilor.

Fu adus aparatul de proiecție și D. văzu filmul.

După cum se așteptase, nu apărea nici urmă de sferă. În schimb operatorul avusese buna inspirație de a filma și ambianța, oprindu-se insistent asupra ei, de parcă ar fi știut că nu dinspre cer trebuie să aștepte la realizarea celor mai interesante imagini. Scena era, într-adevăr, neobișnuită. D. avusese o bună intuiție căutînd s-o reconstituie, să obțină cit mai multe amănunte ale ei. Oamenii de vîrste diferite, copii, bătrîni, femei tinere, bărbați maturi, toți cu mîinile ridicate, voci amestecate strigînd cuvinte ce nu se aud (filmul nu avea sonor, după cum era și firesc la o filmare aparținînd unui amator). Cîteva grosplanuri ce prezentau fețe emoționate, cîte un bătrîn cu fața brăzdată de zeci de riduri, cu atît mai impresionant cu cit aparatul de filmat, oricît fusese ridicat de mîinile operatorului, nu reușise să-i prindă figura altfel decît oblic, dar dintr-o poziție cu neașteptat de mari resurse artistice. Apoi cerul, cîte un norișor, nici urmă de obiect cosmic sau altceva asemănător.

Pentru D. sîrpriza cea mare fu însă fața soției sale, cu o expresie total necunoscută. În clipa cînd o recunosc, simți că sub toate motivările investigațiilor sale stătuse dorința de a o vedea pe soția lui într-o ipostază neobișnuită, de a afla pe calea aceasta neașteptată mai mult decît aflase în atîția ani de conviețuire. Așteptările nu îi fură înșelate. Văzu într-un grup eterogen o figură de femeie cu trăsăturile răvășite de patimă, cu gura deschisă într-un strigăt nestăpînit.

La început crezu că se înșeală, deși simțea că ea este. Ceru oprirea secvenței și reluarea ei cu încontinitorul. Era, într-adevăr, un spectacol dintre cele

mai impresionante pentru D. Privea cu aviditate pe femeia aceea aproape necunoscută și simțea o satisfacție extraordinară. Vedea o față pînă atunci ascunsă. Și îi plăcea. Nu era nimic dezagreabil, deși trăsăturile erau strîmbate, urîțite de o încruntare ciudată, ca de durere. Dar era viață, o viață încontestabilă, pe care D. o savură și o comentă cu voce tare, ascultat cu deferență de către redactorul-șef, care cu siguranță nu era de fel impresionat de chipul acelei femei frumoase, care striga ceva cu toată puterea.

— O cunoașteți cumva? îl întrebă el pe D.

— Nu o cunosc, răspunse acesta prea repede, dar mi se pare extrem de interesantă.

Și mai dădu cîteva explicații ale preferinței sale. Îl întrebă apoi pe redactorul-șef dacă s-ar putea ca el, D., să obțină o copie după secvența respectivă. Acesta spuse că sînt încîntați să-i facă un astfel de serviciu. Chiar cel care realizase filmul se oferi să facă operația.

Băură cafele, coniacuri, redactorul-șef îi povesti despre cîteva dintre succesele recente ale ziarului și, după vreo jumătate de oră, reporterul sosi cu fotografiile. Făcuse mai multe, de mărimi diferite, fără ca D. să-i fi cerut. Cea mai mare era de dimensiunile unui tablou și îi plăcu lui D. în mod deosebit.

Fotografiile fură ambalate. Redactorul-șef oferi mașina sa. D. zise însă că vrea să meargă pe jos, motivînd că ar fi păcat ca pe un timp atît de frumos să nu o facă.

Se despărțiră cordial. Ieși în stradă, dar nu făcu

prea mulți pași cînd se auzi strigat discret. Era reporterul, respectuos și familiar în același timp.

— Știți, începu acesta, n-am avut ocazia să vă întreb. Ce mai face sfera?

— Care dintre ele? replică amuzat D.

Reporterul întrebase despre sferă de parcă s-ar fi referit la un membru al familiei.

— Ei, care, rîse respectuos reporterul. Numai una există. Acea de la dumneavoastră de acasă.

— Cum, dumneata ai auzit de ea?

— Dar bineînțeles că am auzit. Nu vă mai aduceți aminte de mine. E normal. Am fost și eu atunci, de mult, cînd v-ați întîlnit cu ziariștii. Cînd erau de față și savanții aceia, cu președintele lor. Am fost și la dumneavoastră acasă. Atunci cînd au vrut să facă măsurători asupra sferei.

— Da? făcu D. căruia amănuntele date, de către tînărul ziarist îi dădeau o stare de spirit bună, aducînd parcă lucrurile pe făgașul lor normal. Nu-mi mai amintesc de dumneata. Probabil că stăteai în rîndul din spate. Mi-l mai amintesc dintre ziariști numai pe bărbosul acela, care punea întrebări nepotrivite.

Reporterul nu mai spuse nimic. Pășea alături de D., privindu-l întrebător.

— Ce mai face sfera, zici? Ce să facă? S-a mutat.

Și îi indică locul unde poate să o găsească dacă dorește.

Reporterul promise că se va duce neapărat să o vadă și apoi se despărțiră. D. cumpără o ramă pentru cea mai mare dintre fotografiile și plecă spre casă. Ajuns, se apucă imediat să înrămeze fotogra-

fia, dovedind îndemînare. Bătu apoi un cui în perețele din dreapta biroului său și o agăță.

Imaginea era întrucîtva norocoasă. Aceasta fiindcă toți cei care fuseseră filmați în parc priveau spre cer și aparatul de filmat nu putea să-i surprindă decît de jos în sus, oricîte eforturi ar fi făcut operatorul (care, spre ghinionul său, nu avusese inspirația să se urce pe una dintre băncile, ce se aflau din belșug în parc). Femeia privise însă, într-un mod cu totul incidental, exact spre aparatul de filmat. Și astfel imaginea putea să-i arate frontal fața cumva rătăcită. Pe ea bucuria sau acea stare intensivă fără nume era atît de accentuată, încît se-măna în chip frapant cu durerea. O mască în cele din urmă indescifrabilă, dominată de un singur sentiment, covîrșitor prin intensitatea lui. Pe D. îl fascinase tocmai pentru această calitate de a fi pură, neamestecată cu nimic altceva.

La puțin timp se întoarse din oraș soția sa. Văzu imediat tabloul.

— Îmi place, zise ea. Parcă seamănă cu mine.

— Chiar tu ești, zise D. fără chef. În parc. Atunci cînd a apărut sfera aceea pe cer. Uite ce figură de exaltată ai.

Acel da prelungit muzical la care D. se aștepta ca răspuns la afirmația sa nu se produse. Ea se uită doar cu atenție la fotografie, mai întîi de aproape, apoi mai de departe, foarte serioasă, simțind poate că în imaginea aceea răvășită se află un mare secret al existenței ei.

— Și ce dacă am figură de exaltată? spuse ea într-un tîrziu.

Trecuseră cîteva săptămîni de la transferarea sferei. D. nu se decisese încă să meargă la institut spre a o vedea, deși fizicianul îi telefonase de vreo trei ori, invitîndu-l. Se gîdea din ce în ce mai puțin la ea.

Într-o dimineată telefonul sună foarte devreme, pe la șase și jumătate. Era fizicianul, care îl ruga să vină pînă la institut, cît putea de repede. Își cerea scuze pentru ora nepotrivită.

— Dar ce s-a întîmplat? se interesă D.

— O să vezi. Vino imediat. Este ceva foarte important. Te aștept.

Și închise.

D. se conformă. Vocea celui care îl chemase părea convingătoare prin blazarea ce părea a masca o vie emoție.

Institutul nu era prea departe. La intrare îl aștepta un tînăr îmbrăcat în halat alb, a cărui față trasă și nebărbierită arăta că nu dormise deloc în noaptea aceea. Trecură prin niște coridoare și intrară în cele din urmă într-o anticameră. Tînărul îi arătă o ușă capitonată și apoi îl părăsi. D. intră. Fizicianul îl aștepta. Era atît de obosit, încît părea cotropit de o mare durere. Buza de jos îi atîrna ușor, pupilele negre ale ochilor săi păreau că înoată în sînge.

— Ia loc! se auzi vocea lui slabă, dar distinctă. Și să știi că nu sînt chiar atît de istovit precum par.

D. se așeză, fără să zică nimic. Refuză cu un gest cafeaua ce i se oferea și se pregăti să asculte. Fizicianul se ridică încet și deschise o fereastră.

— Uite despre ce e vorba. Materia din sferă nu mai există. Când ți-am dat telefon procesul de dispariție era foarte avansat. Am crezut, totuși că vei mai apuca să vezi ultimele rămășițe. Dar, în mod surprinzător, procesul s-a accelerat. Acum sfera este perfect goală. Poți să o vezi, dacă vrei.

— Aș vrea să o văd, dar mai întâi spune-mi ce s-a întâmplat. Dacă nu ești prea obosit, bineînțeles.

— Sînt istovit, dar mă tentează să-ți dau niște explicații. Știi, în plină oboseală apare uneori o luciditate deosebită. Pur și simplu, am chef de vorbă. Și apoi, explicațiile acestea ți le datorez. Deci, unu: analizele făcute atunci la dumneata acasă nu au dat rezultate fanteziste, cei ce citeau însă aceste rezultate, și eu printre ei, au fost sugestionați. Doi: materia din sferă a fost constituită din elemente cunoscute, dar starea ei, pe care am convenit s-o numim plasmatică (extrapolînd anumite proprietăți ale plasmei) nu are nici o echivalență pe planeta noastră și nu poate fi explicată mulțumitor prin cunoștințele și prin noțiunile de care dispunem deocamdată. Trei: materia din sferă ne-a transmis un mesaj, pe care nimeni nu l-a putut descifra pînă acum, dar pe care sperăm să-l putem înțelege datorită unui mare calculator analogic programat în acest sens. Patru: dispariția materiei din sferă se explică prin foarte mica ei densitate (de aici analogia cu plasma) și prin stabilitatea ei temporară, dependentă de surse energetice exterioare ei. Asta-i tot.

— La ce mesaj te-ai referit? Întrebă D., pe care detaliile științifice nu-l interesau în mod deosebit.

— Cît timp a stat la dumneata sfera s-a distrat,

dacă putem spune așa. De îndată ce a fost instalată aici însă, a început să înfățișeze imagini ce aveau un vădit caracter coerent. Nu mai erau reproduceri ale unor oameni sau ale unor situații, ci doar un sistem de linii ondulatorii, combinat cu apariția intermitentă a unor puncte. Toate acestea au fost filmate.

— Filmate? Eu nu am reușit s-o filmez.

— Da. De data aceasta a fost posibil. Am folosit însă o peliculă specială.

— Și crezi că liniile acelea înseamnă ceva?

— Înseamnă. Trebuie să însemne.

Fizicianul se inviorase. Aerul rece al dimineții îi făcuse bine.

— Vezi, continuă el după cîtva timp, lucrurile nu sînt senzaționale. Toate eforturile noastre au ajuns la dumneata sub forma cîtorva fraze, nesigure și acelea.

— Însăși sfera s-a transformat în cuvinte.

— Da. Poate că te gîndești că viața ei ar fi fost mai lungă dacă nu o mutam aici. Nu cred să fie așa. După cum ți-am mai spus, stabilitatea ei eră temporară. Dar dacă vrei cu tot dinadinsul o explicație poetică, atunci...

— Atunci, îl întrerupse D., vom spune că materia din sferă a dispărut fiindcă cineva a vrut s-o analizeze...

PARTEA A DOUA

După vreo șaptezeci de ani, cînd D. murise de mult, se descoperi un manuscris, ce cuprindea vreo cîteva zeci de pagini. Experții stabiliră că el fusese redactat de D. și era probabil o parte dintr-un roman inedit, scris la persoana întîii. Restul paginilor nu mai existau. Iată acel text ce stîrni în epocă un oarecare interes:

Dacă mă gîndesc bine, cred că încep să scriu pentru a scăpa de obsesia că viața mea este intrată în mod iremediabil pe un făgaș bine trasat, că alunecă pe el cu mare viteză, ca un trunchi de copac ce coboară pe jgheab din munte, spre a se afunda în apele riului.

Nu pot în nici un chip să mai acord importanță vieții pe care am dus-o înainte de acest eveniment fantastic; oricîte eforturi aș face, ea îmi rămîne învăluită în ceață, neinteresantă, meschină, scurtă, un vis sau o poveste citită undeva.

Trăiesc într-un perpetuu prezent. Privesc atent mișcările acestea line. Iată-le, unduiesc fără oprire, așa vor fi pînă la sfîrșitul timpurilor. Dar eu le voi urmări. Mi-e greu să mănînc, mi-e greu să dorm, trebuie să văd tot ce se petrece; acum, cînd scriu aceste rînduri, mîna îmi merge aproape fără control, nu am dreptul să scap nici cea mai mică miș-

care. Ce mai contează viața mea, trecută deja de primele două treimi ale ei, ce mai contează preocupările mele, despre care aş fi putut spune că sînt vitale într-o perioadă atît de recentă şi atît de uitată? Acum importantă este doar contemplarea sferei.

Ce pot să fac? Ce ar trebui să fac? Nimic nu-mi vine în minte acum. Simt însă în mod constant tentația grozavă de a scrie tot timpul despre ea, de a-i descrie cele mai mici mișcări.

*
* *

Este o minune. Orice pictor s-ar lăsa de meserie dacă ar sta în locul meu cîteva ore. De unde apar nuanțele acestea nemaivăzute? Cum se păstrează unele mai mult timp? De ce persistă tocmai acelea care îmi plac mie cel mai mult? Mă las în baia aceasta de culori fără nici o împotrivire, cu o necunoscută voluptate. Cine mai sînt eu, cine conduce creionul, cine scrie aceste cuvinte? O voce străină îmi susură în urechi şi îmi porunceşte să scriu vorbe de admirație. Mă las în voia ei şi mina îmi alunecă fără încetare pe hîrtie. Iată, acum violetul acesta prevestitor de dezastre îmi aminteşte de o excursie în munți, făcută cu ani în urmă, în tinerețea mea, atît de abstractă acum. Atunci l-am văzut într-un asfințit, colorînd marginile norilor ce umpleau valea, ca o turmă de mari animale eterice, imense şi neputincioase. Iată-l, s-a oprit parcă la dorința mea, se lățește şi pe margini îi apare albul de fum nefiresc al norilor. Parcă se vede şi un colț de stîncă.

Simt întreaga bucurie curată a munților. În urechi îmi țiuie pentru o clipă ciripitul acelei păsări solitare, ce ne însoțea, ciudat, semănînd cu zgomotul lovirii a două pietre. Și iată și pasărea, lansată în salturi curbe, plonjînd cu aripile strînse, redresîndu-se apoi brusc, cenușie, neînsemnată, totdeauna singură, emițînd sunetele ei ireale, semnalizînd prezența apropiată a unei alte lumi, separată de noi printr-o peliculă extrem de subțire, dar impenetrabilă. Violetul și țipătul înalt al păsării se înrudeau, le simțeam că emană dinspre aceeași sursă străină, pentru totdeauna indescifrabilă. Pasărea, așezată pe o ieșitură de piatră, ce amintea prora unei corăbii vechi, privea și ea țintă norii, țipătul îi cutremura scurt grămada de cenușă a penelor. Și violetul se pierdea înspre negru, norii sclipeau intens încă o clipă și apoi păleau, se banalizau. Vîntul rece al serii începea să ne pătrundă. Și acum violetul mortuar și somptos se pierde cu încetineală, dispare în alte nuanțe, o clipă doar mai văd în amintire pasărea cu țipăt de piatră lovită.

*

Am trăit atîția ani fără să dau vreo importanță deosebită culorilor. Doar primăvara eram izbit de imaginea unui pom înflorit, de verdele crud al frunzelor, neverosimil de strălucitor, ca o sursă de lumină. În rest, aproape nimic. Tablouri ale maestrilor contemplete fugitiv, mai mult în reproduceri, penajul unei păsări, căldura unei țesături de rochie, transformarea ciudată a culorilor atunci cînd îm-

bracă o femeie frumoasă. Acum, cînd am în faţă însăşi sursa tuturor culorilor lumii, mă încearcă o emoţie nouă. Mă simt vinovat pentru miile de'indiferenţe cu care am trecut ani de-a rîndul pe lîngă culorile lucrurilor. Îmi scormonesc memoria şi caut nuanţele pe care le-am văzut şi nu le-am dat nici o atenţie, le scot cu eforturi din neantul uitării şi le înşir în faţa mea ca pe nişte pietre preţioase, una lîngă alta, în nesfîrşite şiraguri. Privesc sfera cu ochii întredeschişi şi, încordat, încerc să o modific încet, să o modelez după vechi şi încete amintiri. Cîmpii verzi, întinse, văzute cîndva în prima copilărie, imense, străjuite de nori ciudaţi, ce alergau cu repeziciune. În degete simt o apăsare uitată, distrusă aproape cu totul de trecerea timpului, este mîna cuiva apropiat copilului de atunci, a tatei poate. Îmi amintesc norii, fiare de fum, aleargă prea repede, omul acela mare de lîngă mine spune ceva, nu-l aud, cu capul dat mult pe spate privesc minunaţii, atît de indiferenţii nori, albi, o turmă de vite mari, incapabile de vreun sunet. Un şuielat abia perceptibil se aude, iarba cîmpiei se apleacă în valuri şi sclipeşte argintiu.

Aşa îmi trec zilele. Soţia îmi aduce de mîncare, stă uneori alături de mine, mă mîngîie distrată şi îmi spune cîte o noutate, dar parcă vorbele ei sînt rostite într-o limbă pe care am uitat-o. Recunosc din cînd în cînd doar cîte un cuvînt. O rog să tacă, să mă lase să privesc. Simt că este neliniştită. Lacrimile ei îmi ard mîna. Îi spun în treacăt cîteva vorbe, să nu fie speriată, nu s-a întîmplat nimic rău, totul este în ordine, să fie calmă, totul va trece, totul se va aranja, sigur că da, totul se va aranja

cum nu se poate mai bine, vom fi din nou la fel de fericiți ca și înainte. O uit apoi, nu pot să-mi întrerupt contemplarea decît cu prețul unor eforturi. Nu știu dacă pleacă sau mai stă încă lîngă mine. Nici nu mai vreau să știu fiindcă, iată, mișcările se întesc, îmi amintesc de ceva imprecis, o masă cumva gelatinoasă, străvezie, vag albăstruie. O, dar este meduza, una dintre meduzele ce se vedeau în mare după o noapte de furtună, forme aproape iluzorii, stații cosmice miniaturale, grațioase clopote vii, ce apar între două ape înotătorilor. Mototolite apoi pe nisipul ce începe să se încălzească, meduzele.



Dimineata vine și trece fulgerător, la fel ziua, mă trezesc cuprins de o nouă înserare. Furibunde trec zilele, abia de mai apuc să scriu cîteva cuvinte în fiecare dintre ele. Pe întuneric fosforescența culorilor e feerică. Cîte o sclipire bruscă îmi rănește ochii. Punctele acestea de o luminozitate arzătoare se eșalonează în adîncime, parcă de-a lungul unei șosele ce se pierde în întunericul nopții. Niște bucăți de fier înroșit urmează o linie dreaptă, iluzia adîncimii este perfectă. De undeva de la sfîrșitul șirului de lumini roșii apare un disc portocaliu, un fel de soare obosit, ca de sfîrșit de lume. El se apropie, stinge pe rînd punctele roșii. E tot mai aproape, vine tot mai repede spre mine. Îl privesc cu ochii înlăcrimați de strălucire. S-a atins fără nici o tranziție și pe retină îmi rămîn cîteva clipe fulgerări roșii și galbene.

E perfect întuneric acum și un moment mă îndoiesc de existența sferei. Privesc înspre locul unde știu că se află și mâna conduce creionul cu ezitări, în rînduri tremurate, ce se încălecă, probabil, într-o țesătură indescifrabilă. Nu mă opresc însă, scriu în continuare.

Ar trebui să fiu obiectiv cel puțin cîteva clipe, să-mi privesc etapa aceasta de viață din exterior, să încerc să mă delimitez, să vorbesc, să scriu, adică, frazele cele mai logice cu putință și aceste fraze să cuprindă situația ca un șarpe atotputernic, s-o strîngă din ce în ce mai tare și să o sugrume. Să găsesc o explicație ce să îmi convină, să-mi ucidă și ultimele rămășițe ale acestei senzații neplăcute, care mă încearcă în unele momente. Căci e mai presus de orice îndoială că nu pot să mă îndepărtez de sferă, deși mă încapățînez să cred că aş putea s-o fac oricînd.

O, dar iată că sfera a aprins chiar în momentul acesta o lumină foarte odihnitoare, un fel de sursă indirectă, vag verzuie, ce stă suspendată în uriașa masă întunecată. A aprins-o exact după ce scrisesem că nu pot să mă îndepărtez de ea.

Sînt tentat să cred lucrurile cele mai extravagante cu privire la posibilitățile ei. Și, în fiecare zi, mi se dau anumite confirmări. Iată, nu mai departe decît azi-dimineață am asistat la un soi de ceartă amuzantă între sferă și soția mea. Ea a venit pentru a-mi aduce micul dejun și a făcut, în timp ce eu mîncam o surprinzătoare scenă a indignării. Privea înspre sferă și spunea că nu mai știu ce despre nebunie, despre oamenii senilizați prematur. A continuat cîtva timp și după ce eu terminasem de mîn-

cat. Se uita ținută la sferă, în timp ce strîngea masinal ce era pe masă. Apoi s-a îndreptat. Ținea tava cu amîndouă mîinile, strîngînd-o la piept, ca pe un lucru foarte prețios. Obrajii i se înroșiseră de furie. Motivul, ascuns pentru mine la început, ieșea încet la iveală. Pe fața sferei, o numesc astfel nu întîmplător, se desenau parcă liniile unui rictus disprețuitor. O gură, foarte aproximativă de altfel, se strîmba, ridicîndu-și un colț. Niște ochi foarte mari, cu rețele de riduri în jurul lor, se deschideau ca într-un coșmar, unul dintre ei clipea parcă în șagă. Era poate o simplă iluzie, dar ea vedea probabil același lucru, din moment ce se înroșise pînă și pe gît și buzele îi tremurau. Îmi mutasem privirea la ea și o urmăream cum își învinge tremuratul buzelor, cum ridică, printr-un gest ce m-a făcut să tresar, tava deasupra capului, spre a o arunca. Ceștile, tacîmurile s-au rostogolit pe masă cu mare zgomot. Era încordată, cu capul dat pe spate, cu trupul cambrat, aflîndu-se în mod evident în fracțiunea de secundă ce preceda gestul aruncării. Și atunci, deodată, expresia feței i s-a modificat. Privirea i s-a mărit brusc și apoi, cu genele lăsate pudic, a depus tava pe masă și a început să strîngă ceea ce era de strîns. A ieșit din încăpere fără nici un cuvînt.

M-am uitat la sferă. Dispăruse orice urmă de asemănare cu fața unui om.

Ce pot să spun despre o întîmplare ca aceasta? Că sfera a împiedicat-o pe soția mea să facă un gest deplasat? Că a hipnotizat-o, poruncindu-i să-și recapete calmul? Cred că, de fapt, ea și-a dat seama dintr-o dată că o asemenea ipostază agresivă nu i se potrivește și că e chiar imprudent să mi se arate

fără un minim de eleganță cu care m-a obișnuit de atîția ani. În orice caz, ar fi meritat s-o fotografieze în clipa în care voia să lovească pedepsitor sfera. Era înduioșătoare în furia ei femeiască.

*

*

Am întrebat-o de ce s-a comportat astfel. A zîmbit și n-a zis nimic.

Cu fiecare zi ce trece, situația mea mă nedumerește din ce în ce mai puțin. Nu mai îmi pun întrebări decît dintr-o obișnuință de a raționa. Îmi apare cu tot mai multă evidență că rolul meu acesta este. Trecutele mele activități mi se par tot mai palide, tot mai lipsite de interes și de semnificație. 'Mă las, cu o vagă senzație de atingere a unui lucru unsuros, neplăcut, în voia inactivității, ca într-o apă caldută, protectoare. M-am uitat în oglindă cu multă atenție. Un chip relaxat, cuprins de liniște, mulțumit pe deplin de situația în care se găsește, cu buze moi și privire blîndă, o blîndețe de cîine. Înainte mă surprindeam adesea încercînd să-mi accentuez aparența de om energic, încruntîndu-mă exagerat, subțîindu-mi cît mai mult linia gurii.

Am pierdut ceva? Am cîștigat ceva în schimb? Nu-mi dau seama și nici nu mă prea interesează, dacă e să fiu sincer. Situația este plăcută. Timpul se scurge pe lîngă mine ca apele unui fluviu uleios, îl privesc placid, nemaîdorînd să mă țin gîfiînd pe urmele lui. Zilele se schimbă fulgerător, dar senzația aceasta nu mai e, ca înainte, un motiv de întristare crispată. Sînt calm, nu mai doresc decît să

contemplan jocurile copilărești ale sferei, mișcările ei ciudate, atât de apropiate totuși mie.

Poate că mă aflu, cum se spune, în anul morții. Așa s-ar explica această sfârșeală contemplativă, acest sentiment că totul este aproape inutil. Îmi dau seama uneori, și acum mă aflu într-un asemenea moment, că sînt pierdut, că mă prăvălesc într-o prăpastie de inconștiență, ca un bețiv. Să fiu rece, îmi spun, să judec totul cu luciditate, să sfărîm, să distrug pe oricine mă împiedică să fiu lucid. Dar cine mă împiedică să judec, cine? Sfera se află aici, în fața mea, dar cum s-o acuz pe ea? Cum pot să acuz, cu ce cuvinte, prin ce capete de acuzare? N-a trimis-o nimeni, s-a nimerit să pice aici în viața mea, a fost secretată, de bună seamă, de către păcatele mari ale strămoșilor mei, pe care trebuie să le ispășesc acum.

Să nu mă lamentez însă, să-mi țin firea, totul e bine, viața e suportabilă. Răul, dacă este, în mine este, numai eu sînt vinovat pentru tot ce se întîmplă. Să înaintez deci prin masa asta gelatinoasă fără să mă plîng, ucigînd timpul cu sînge rece, obținînd astfel o bucurie ciudată, amestec de silă și de vie plăcere.

Mă îngrozesc aceste rînduri. Le voi uita repede. M-am angajat în mod tacit să nu recitesc niciodată o însemnare. Acum nu scriu literatură și nu trebuie deci să fiu coerent pentru a nu contraria pe cineva. Urmez doar șirul unor cuvinte, ce-mi dau impresia ciudată că vin de la sine, picurînd dintr-un recipient opac aflat în partea obscură a memoriei mele.

Dacă mă gîndesc bine, am început să scriu aici nu pentru a vorbi despre cele pe care le gîndesc și

le simt eu, ci spre a mă constitui drept cronicar al activității sferei, umil și sîrguincios cronicar. Apoi m-am trezit că scriu despre mine. Trebuie însă să-mi reprim pornirile de autoanaliză, trebuie să mă refer pe cît posibil la cele ce se petrec în fața mea, în interiorul sferei.

Transcriu dintr-un ziar un text foarte amuzant, ce îmi pare a fi legat în mod tainic de însemnările pe care eu le fac aici. Titlul său este „Dansul pinguinilor“:

„O întîmplare cu totul ieșită din comun a fost observată și filmată de cîțiva dintre membrii expediției internaționale antarctice, ce își are principala bază pe insula Ross. Iată ce ne-a declarat unul dintre participanții la expediție:

«La un moment dat, după ce stătusem cîteva zeci de ore în adăpost din pricina vîntului extrem de puternic, am observat că o mare porțiune din banciză fusese nivelată de forțe inexplicabile. Pe mai multe hectare gheața era lucie ca un patinoar. Vîntul o mătura năprasnic, întreținîndu-i nealterat luciul. N-am avut prea mult timp spre a ne mira. Dinspre marea colonie din strîmtoarea McMurdo au început să curgă sute și mii de pinguini imperiali, în rînduri strînse, grăbindu-se parcă. Au intrat cu toții, să fi fost vreo zece mii, în perimetrul nivelat și au încremenit pentru cîteva clipe strînși la mijloc într-un cerc viu. Apoi, ca la o comandă, s-au

desfăcut și au întruchipat din trupurile lor un patrulater. Apoi un triunghi, apoi un romb. Credeam cu toții că visăm. Nu visam. Un coleg, ce văzuse totul de la început, filmase și, chiar dacă fusese făcută printre rafalele vântului, filmarea reușise (aveam să constatăm asta după câteva zile). Stăteam pe înălțimea aceea de gheață pe care ne cățăraserăm și priveam la gravii pinguini, ce ofereau un adevărat spectacol de gimnastică decorativă.

Dar nu e numai atât. N-am terminat. Hai să zicem că mișcările pinguinilor au fost întâmplătoare. Poate că figurile geometrice nu erau atât de perfecte cum ni s-au părut nouă, poate că eram tentați să credem în minuni (deși, după aceea, aveam să verificăm totul, văzînd pelicula realizată de colegul nostru). Dar, de la un timp, pinguinii începură să alcătuiască figuri foarte complicate, nici pe departe întâmplătoare, arabescuri, întretăieri, valuri ce unduiau, de parcă o echipă de gimnaști îndelung pregătită le-ar fi executat.

Avurăm cu toții impresia netă că pinguinii scriu cu trupurile lor literele unui mesaj redactat într-o limbă necunoscută.

În orice caz, impresia de ansamblu era covârșitoare. Pinguinii se mișcau cu o vioiciune formidabilă, avînd o sincronizare perfectă. Semnele pe care le formau persistau circa opt sau zece secunde. La sfîrșitul acestui interval, cu mare economie de mișcări, ei se despărțeau și treceau într-o nouă alcătuire.

Totul s-a terminat brusc. La fel de organizat precum veniseră, pinguinii au părăsit întinderea netedă

și s-au îndreptat cu demnitate spre colonia lor. De abia atunci am văzut că deasupra patinoarului ace-luia uriaș stătea suspendată o sferă ce arunca lu-mini scurte, multicolore. Nu era prea mare. Stătea parcă agățată, foarte jos, la vreo cîțiva zeci de me-tri deasupra banchizei. Ne-am zis că este unul din-tre acele obiecte zburătoare neidentificate despre care se vorbește uneori. Nu se mișca. Acolo am lă-sat-o. După ce am intrat în adăpost, am privit-o cîtva timp. Se vedea bine. Apoi s-a stins și cînd ne-am culcat se mai zărea încă.»

Întîmplarea, ce pare de domeniul fanteziei, a fost confirmată de filmul despre care omul de știință vorbea. Am putut urmări mișcările stranii ale pin-guinilor, am încercat să interpretăm mesajul pe care arabescurile lor poate îl transmiteau. Totul este conform relatării de mai sus. O singură excepție: sfera ce emitea lumini multicolore nu este vizibilă. Există o serie de secvențe în care se susține că ea ar trebui să figureze. Sîntem înclinați, în bună mă-sură, să credem afirmațiile cu privire la sferă, avînd în vedere seriozitatea mai presus de orice îndoială a celui ce le emite. Trebuie totuși să menționăm că întreaga întîmplare are un marcat aer de fabulație. Cu tot respectul și admirația pe care le nutrim față de curajoșii exploratori antarctici, trebuie să ne ex-primăm îndoiala cu privire la autenticitatea fapte-lor relatate. Proba filmului, aparent incontestabilă, trebuie privită cu circumspecție. De altfel, pelicula va fi pusă zilele acestea la dispoziția unor specia-liști care vor aviza cu privire la autenticitatea ei. Vom publica opiniile acestor specialiști de îndată ce ele vor fi formulate.“

Ciudată întâmplare, orice s-ar zice! Sfera cu pricina parcă era cea de aici, ce stă cuminte în fața mea și pare atît de pașnică. Oare are posibilități de deplasare? Nu m-ar mira. În orice caz, voi urmări ziarul pentru a afla eventualele noutăți. Mai ales expertiza asupra filmului m-ar interesa.

*

Îmi dau seama că cei care reușesc să scrie zilnic sînt niște mecanisme foarte bine puse la punct. Iată, au trecut vreo șase zile de la ultima mea însemnare și parcă acum cîteva minute mai scriam încă (n-am reușit să-mi țin promisiunea de a nu revedea cele scrise; am recitit însemnările anterioare și am fost prins de lectură de parcă altul ar fi autorul și nu eu; am parcurs totul cu un bizar sentiment de vinovăție, ca și cum aș fi pătruns prin înșelăciune în intimitatea cuiva).

Timpul trece repede, poate și pentru că noi, oamenii ce nu mai sîntem tineri, nu mai putem trăi fără scopuri. Scopuri? Eu sînt poate unul dintre puținii bărbați care reușesc să trăiască încălcînd regula aceasta de fier. Dar oare, într-adevăr, să-mi fi pierdut orice scop? Ar fi prea frumos. Poate că scopul meu este tocmai acest jurnal. Desigur, așa este. M-am transformat într-un cronicar al sferei! Ce deșertăciune! Frumos ar fi fost să dispar cu totul din viața publică, să rămîn în preajma sferei într-o perpetuă contemplare mută, fără să rostesc nici un cuvînt. Acum însă lucrurile sînt pornite pe o pantă ireversibilă.

Îmi dau seama că sfera nu ar fi trebuit să vină aici, în casa mea, nu mie ar fi trebuit să-mi aparțină, eu sînt un om, prea sceptic, trecut printr-o mie de îndoieli și de contradicții. Un copil sau un nebun ar fi contemplat-o mai autentic, fără nici o reținere, dăruindu-se fără rezerve plăcerii de a sta în preajma ei. Dar nici copilul și nici nebunul n-ar fi putut să vorbească despre ea. Ar fi privit-o în tăcere.

*

*

*

Ce-ar face sfera dacă împotriva ei s-ar îndrepta raza ucigașă a unui laser? Aș vrea să văd un astfel de spectacol, în clipa aceasta aș da oricît să văd raza izbind, topind, distrugînd. Să se termine totul într-un sfîrșit sinistru, să rămînă doar un nor de fum și amintirile mele. Aș putea să iac eu însumi operația aceasta și după cîtva timp s-ar afla, nu se știe cum, de către toată lumea că sfera nu mai există. Apoi să spun netulburat că nu știu nimic despre nici o sferă, despre nici un accident ciudat, despre nici un joc coloristic. Să fiu crezut nebun sau farsor, prietenii să-mi diagnosticheze o amnezie lacunară și, de la o vreme, amintirile celorlalți despre sferă să se clatine, foarte încet la început, mai tare apoi și, în cele din urmă, sfera să alunece în uitare. Să rămînă doar o poveste bizară despre care nimeni să nu mai îndrăznească a zice că e adevărată, că s-a petrecut, că a văzut acele lucruri cu ochii lui.

De ce nu acționează, de ce nu intervine într-un fel, văzînd cît de tare mă insubordonez? Este doar

mai presus de orice îndoială că mă urmărește. Știe ea ceva, știe, de pildă, că planul meu de distrugere e doar literatură, că nu voi fi niciodată în stare să-l aplic. Și dacă acum sînt gata să scriu sau să strig spre inerta masă cenușie din fața mea că totuși pot, sînt în stare să trec la acțiune, este tot pentru că o declarație de război e infinit mai simplă decît războiul.

Cît de prostești sînt aceste elanuri belicoase! Parcă m-ar ține cineva cu sila aici, ținut pe fotoliul acesta. Nimeni nu mă obligă să stau. Degeaba mă sugestionez eu că sfera este o forță căreia îi sînt aservit pe deplin. Nici pomeneală. Dacă într-adevăr ea m-ar sugestiona să stau tot timpul în preajma ei, ar fi un ordin indiscutabil, eu aș fi transformat într-o fantoșă docilă, n-aș mai fi capabil de raționamente cu privire la libertatea proprie. Eu sînt cel slab, în mine trebuie să caut cauzele inerției care m-a cuprins. Ce e de vină sfera? Eu sînt vinovatul, cu siguranță. Dacă n-aș fi un om slab, chiar astăzi, chiar acum aș acționa, aș căuta o armă.

Folosesc cuvîntul armă, deși el nu mai are nici un înțeles pentru mine. Arma mea sînt pentru totdeauna cuvintele, nimic mai mult. Pe ele le arunc asupra sferei și o învălui în pînza lor neputincioasă și indestructibilă.

*

*

De azi de dimineață sfera a început să dea semne de agitație. M-am gîndit că, din moment ce îmi petrec tot timpul stînd în preajma ei, ar trebui să

caut să obțin anumite legături mai evidente cu ea, să încerc, de pildă, să-i modific după dorințele mele coloritul. Am făcut prima încercare cu mult timp în urmă. Atunci am avut impresia că lucrul este posibil. Acum am privit-o cu maximă concentrare vreo oră și am căutat să mi-o închipui colorată în roșu intens, ca un cîmp de maci sălbatici. Cînd începuse să mă doară capul din pricina efortării, o mică pată de culoarea la care mă gîndisem a apărut undeva pe la ecuatorul sferei, minusculă, șovăitoare, pîlpîind, ca un semnal de noapte. La început am crezut că am vedenii, dar nu era așa, pata s-a mărit lent ajungînd după cîtva timp de mărimea unei cărți. M-am felicitat pentru reușita aceasta și m-am angajat să continui. Ar fi fantastic să reușesc să-i imprim toate imaginile pe care memoria mea le derulează. N-ar fi deloc exclus să reușesc. Îmi amintesc cum, de multe ori, anumite culori evoluau paralel cu amintirile mele, într-o relație în care nu se putea spune care e cauza și care efectul. Îmi amintesc violetul acela superb, somptuos, pe care sfera îl arbora, amintindu-mi de culoarea norilor văzuți cîndva în munți. Acum roșul acesta îmi aduce în minte o cîmpie prea întinsă de maci înfloriți, deasupra căreia cerul fără nori pare vînat.

Tentația reînvierii unor vechi imagini mă încearcă tot mai insistent.

*

* *

Am presimțirea că se va termina. Am văzut totul, am spus sau am scris totul. Ce aș mai putea adăuga

ar fi numai invenții sau deformări. Iată, a trecut foarte mult timp de cînd nu am mai scris. Și aceasta din simplu motiv că mi s-a părut că fără să mai vorbesc despre ea, sfera nu mai poate să existe, trebuie să dispară, să se întoarcă de unde a venit, în a cincea dimensiune, sau în a șasea.

Mă chinuiește în ultima vreme o blazare cumplită. Degeaba privesc sfera și minunățiile pe care ea le produce, zadarnic încerc să-mi recapăt starea de admirație extremă pe care o aveam în mod constant înainte. Episodul acesta mi se pare iremediabil terminat. Altul trebuie să înceapă, altul, indiferent care.

Am fost martorul unor noi performanțe ale sferei. Mi-am putut materializa gândurile, am reușit să sculptez în carnea infinit schimbătoare a sferei, folosindu-mi amintirile și imaginația.

Acum totul se va sfîrși, o simt. Așa că este de datoria mea să raportez, cui?, cum s-au petrecut lucrurile în această perioadă în care nu am mai scris. Nu e prea mult de spus.

Vechile zvonuri s-au transformat în altele, mai perfecționate. Despre sferă s-a spus că este capabilă să ghicească viitorul.

În ceea ce mă privește, n-aș putea să spun că nu am fost tentat să cred în acest zvon superb în perfecta lui absurditate. Deși fără să fiu încă bătrîn, intuiesc cum e atunci cînd ești bătrîn, m-am lăsat de cîteva ori prins în acest joc copilăresc al speranței. Am privit mașina (este pentru prima oară că acest cuvînt îl înlocuiește sub creionul meu pe acela de sferă) cu ochii timizi și încrezători ai omului primitiv, care este dispus să adore și să aducă sa-

crificii, doar pentru a i se revela viitorul, pentru a arunca o privire prin acest perete opac și indestructibil, ce ne izolează în prezent. Au fost doar câteva zile, nu mai mult. Atunci relațiile cu soția mea s-au îmbunătățit într-un mod foarte rapid, vertiginos, așa zice. Am fost pentru o scurtă perioadă uniți într-o speranță absurdă. Priveam sfera ținându-ne febril de mină, ne transformasem în doi adolescenți, care voiau să știe ce va fi, indiferent dacă viitorul acesta vorbit sau ilustrat va fi bun sau rău, numai să afle numele acelei lumi viitoare spre care tinerii privesc ca spre o izbăvire, ca spre un panaceu al tuturor durerilor.

Priveam concentrați sfera și doream să ne arate viitorul. Însă dorințele noastre nu se puteau concretiza cu nici un chip; ceea ce apărea pe ecranul imens erau gândurile mele, imaginile pe care le gîndeam eu, fără nimic în plus. În fine, soția mea putea să vadă cum gîndesc. Cumplită ironie! Totdeauna îmi dorisem să mă pot face înțeles, să dialoghez în mod real cu ea. Acum reușeam performanța aceasta. Dar în ce mod! Eu repetam în minte cuvintele dorinței mele, sfera nu putea sau nu voia să transcrie aceste cuvinte. Doar niște linii colorate se vedeau în acele momente cînd dorințele mele erau abstracte. Cînd însă începeam să gîndesc în imagini, cînd mă forțam să renunț la dorințe alcătuite numai din cuvinte, pe ecranul sferei apăreau lucruri care ar fi trebuit să ne facă să rîdem în hohote. Și probabil că am fi rîs dacă nu am fi așteptat, cu sufletul la gură, marea revelație a viitorului. Figura mea și a soției mele în tot felul de ipostaze casnice, apoi aceleași

figuri, îmbătrinite într-un mod hilar, ca într-o comedie groasă. O imensă mustață galică, albă, lipită pe figura mea de acum, niște ochelari bătrinești pe fața soției mele, ce păstra coafura tinerească și trăsăturile actuale, dar mergea, în schimb, adusă de spate, exagerat de cocoșată, pipăind solul cu un baston. Eu, stînd pe o bancă într-un parc, încărunit, dar cu trăsăturile neschimbate — tot ca într-un film prost în care la început eroul principal se însoară pentru ca la sfîrșit să-și contemple nepoții, ei înșiși fiind pe punctul de a se însura — sprijinindu-mă cu ambele mîini într-un baston foarte decorativ, probabil cu măciulia de aur și privind cu mare demnitate înainte, către copiii care se joacă, către cei ce trec, către copacii ce se văd undeva într-un plan mai îndepărtat. Noi amîndoi, mergînd la braț pe o stradă, încet, foarte încet, zîmbindu-ne cu greutate, un zîmbet ce se vrea bătrînesc, dar este lipit pe fețe de azi, mișcări de bătrîne marionete, dar false, exagerate, nereușite.

Apoi, probabil la încercările mele de a-mi imagina și modificări ale figurilor, niște bătrîni, un bărbat și o femeie ce stau pe locurile noastre de acum, dar nu seamănă cu noi, apoi, dintr-o dată, în locul celui care trebuia să fiu eu, tata, așa cum arăta cu puțin timp înainte de moarte, avînd trăsăturile crispate de suferință, privind către mine cu un fel de bărbăție ironică, arătînd inconștiența pe care numai un bărbat tare o poate avea. Stînd culcat pe patul de spital, cu proteza dentară ieșindu-i în evidență pe fața slăbită, iar pîntecele enorm bombînd pătura de culoare incertă. Mîinile i se mișcau fără încetare, expresive în ciuda slăbiciunii, comunicînd

du-mi ceva ce eu înțelegeam, doar eu înțelegeam, dintre toate rudele adunate acolo, știind pe paturile alăturate și zîmbind convențional, fiecare după cum se pricepea mai bine, doar eu înțelegeam că mîinile acelea sînt mîinile mele, acestea ce scriu acum, că mîinile unui bărbat transmit un mesaj ce spune că trebuie să acționăm și apoi să murim. Iar în locul soției mele, o bătrinică, pe care am văzut-o o singură dată, cînd a venit acum cîțiva ani la noi în vizită, mama ei, mică, gîrbovită, păstrînd ceva din trăsăturile pe care azi le are ea. O bătrînă care nu se mira de nimic, deși ar fi voit să se mire. Afișa o falsă blazare, ce mă înduioșa foarte mult și îmi dădea un nou semn despre inocența pe care femeile o păstrează pînă la moarte, indiferent de viața pe care o duc, indiferent de gradul de uzură la care această viață le supune. O vedeam pe bătrinică ieșind intactă din memoria mea, îmbrăcată toată în negru, cu broboadă de asemenea neagră, cu mîinile deformatе de muncă, noduroase, aproape negre, avînd venele foarte pronunțate, ca niște rîme de culoarea pămîntului ars, o vedeam cum se mișcă de ici colo, încet, cu fustele ei negre aproape măturînd covoarele, cu ochii ei de copil, albaștri, de o puritate desăvîrșită, fără zîmbet, serioasă și iubitoare, mergînd printre obiecte cu care nu era obișnuită și căutînd să intre cît mai repede în rolul potrivit, acela al unei femei utile, care, deși bătrînă, se adaptează repede oricărei situații, face față.

Alături, soția mea își privea mama ca într-o oglindă vrăjită și plîngea încet. Mă strîngea de mînă și plîngea. „De ce plîngi, o întrebam, renunțînd o clipă la contemplarea acelei bătrîne, care persista

să se miște printre mobilele noastre, repetînd mișcări anterioare, de ce plîngi, nu plînge, mama ta trăiește, este sănătoasă, n-ai nici un motiv să te întristezi, ea trăiește acolo în satul ei, e fericită, nu e cazul să o plîngi, ea este poate mai fericită decît noi.“ Iar ea îmi spunea printre suspine că nu știe de ce plînge, dar simte că este aproape insuportabil să-și vadă mama în această sferă cumplită. „Parcă ar fi murit de mult, parcă n-ar mai trăi decît în amintirile noastre“, zicea ea și plîngea mai departe. Și, în sfîrșit, bătrînica dispărea încet, suptă de apele schimbătoare ale sferei.

Și parcă voind să ne arate și altele dintre posibilitățile ei în materie de bătrîni, sfera începu să scoată din trecut, nu pot spune cu precizie dacă la sugestia mea sau a soției mele, cîteva chipuri de femei bătrîne din satul de unde era și aceea pe care o văzuserăm cu numai cîteva clipe mai înainte. Mai întîi pe cineva care mă impresionase într-o vară îndepărtată, o femeie de vreo optzeci de ani, poate chiar de vreo optzeci și cinci, care mergea fără să obosească kilometri întregi și înjura cumplit la cea mai mică ocazie. Figura ei, redată cu fidelitate de către sferă, era un amestec ciudat de satisfacție și răutate. Cu fiecare zi care trece, spunea fața acelei bătrîne crîncene, iată, eu trăiesc în continuare, mă mișc, vorbesc, înjur, trăiesc. Vederea o cam lăsase, se uita printre pleoapele foarte apropiate, un zîmbet răutăcios flutura mai tot timpul pe buzele ei veștede, strînse energic peste proteză. Era parcă aievea, mergînd pe o cîmpie întinsă, înspre asfințit, venind către sat cu pași mici, dar decîși, purtînd un toiag mai înalt decît ea, privind înainte cu ochi fără lu-

mină și ținind cărarea dintr-un instinct infailibil ce o făcea să nu se rătăcească niciodată, deși numai când era soarele în toată tăria lui vedea, destul de vag, drumul pe care pășea.

Apoi, bătrînul despre care cei de seama lui spuneau că în tinerețe a fost cel mai tare om din sat și din împrejurimile acelea, slab, ascetic, numai piele, oase și tendoane, cu o privire de fanatic îmbătrînit, mergînd cu pași mari prin mijlocul drumului, purtîndu-și coasa ca pe o armă, foarte drept, încălțat cu niște bocanci uriași, deși era vară, grăbindu-se spre ținta lui, venind spre noi, de fapt, implacabil, avînd aparența unui conducător de oști pensionat. Un bătrîn de piatră sau de fier, care mergea la coasă.

Pe acești doi oameni ea nu i-a mai privit cu groază, n-a mai plîns. Se liniștise, avea ochii senini.

Ceea ce se petrecea în fața noastră era atroce chiar dacă sfera propusese divertismentul cu cei doi bătrîni atît de impresionanți și care putea fi contemplat ca un film oarecare dedicat bătrîneții și demnității cu care unii dintre bătrîni își poartă anii. Era atroce și din alte motive, pe care eu nu le puteam înțelege prea bine. Sfera dădea semnele unei forțe ce mă apăsa. Nu mai știam, nu mai puteam să decid dacă acele figuri ieșeau în adevăr din memoria mea sau erau personajele unei povești inventate de către sferă, care semănau cu niște oameni pe care eu îi văzusem cîndva, dar pe care nu reușeam să mi-i mai amintesc în amănunțime. Pe de altă parte, mă simțeam furat, frustrat de un lucru vital, pe care de asemenea nu puteam să-l definesc. Faptul că eu puteam să văd trecutul nu era, cum ar fi

fost poate de așteptat, un avantaj, ci pricina în-
ceată și grozavă a unei mari întristări. Aș fi vrut în
acele momente, când le contemplam, ca amintirile
mele să rămână undeva în ceață, cu contururile rare-
fiate, dispărînd lent în uitare.

Eram, într-un fel obscur și imposibil de explicat,
jefuit de trecutul meu. Ceea ce trăisem cîndva urca
din străfunduri, încet, ca un animal marin ucis,
spre o prinde contururi în fața mea. Eu evocasem
totul. Eu sugestionasem sfera să producă acele ima-
gini. Era o performanță, o mare performanță. Obți-
nusem un fel de mașină a timpului ce putea, e drept,
să circule numai înspre trecut. Această realizare,
dacă pot să o numesc astfel, nu îmi aducea însă
sentimentul care ar fi fost de așteptat să apară în
astfel de ocazii. Nu simțeam nici o clipă că orgoliul
îmi este satisfăcut, doar o tristețe indescriptibilă mă
înceerca tot mai des, tînzînd să-mi devină o stare de
spirit obișnuită. Regretăm perioada cînd sfera era
doar o sursă de culori și de lumini, cînd producea
nesfîrșitele ei jocuri? Cred că da. Regretul acesta
era poate acela al părăsirii imperiului tuturor posi-
bilităților pe care sfera îl reprezenta la începutu-
rile sale.

Dar cîte lucruri nu au mai putut fi văzute pe
ecranul sferei! Totul a fost vizibil. Copilăria mea cu
toate întîmplările pe care mi le aduceam aminte,
adolescența, tinerețea, prezentul devenit trecut, nu-
mai de cîteva zile, totul. Priveam la nesfîrșit, cău-
tam să-mi birui plictiseala care mă ataca pe nesim-
țite prin diferite artificii mincinoase. Căutam să
mint, să combin amintirile, întocmai cum făcusem
cîndva în literatura pe care o scrisesem, să le fal-

sific, obținînd în felul acesta niște imagini noi, care nu mai respectau atît de exact adevărul, și el atît de relativ în ceea ce privește terenul alunecător al amintirilor. Eu nu mai eram un adolescent subțiratic, debil, fără nici un succes fizic, ci reușeam prin minime antrenamente să devin un atlet precoce, cu umeri impresionanți și cu picioare de alergător, eram mai înalt, nu mai purtam ochelari, nu mai aveam platfus. Mă plimbam pe străzi în compania unor superbé fete blonde la care în realitatea adolescenței mele nici nu îndrăznisem aproape să mă uit. Participam la diferite întreceri sportive și cîștigam întotdeauna, primeam cupe și zîmbetele unor fete neverosimil de înalte și de frumoase. Ieșeam în mod triumfal din adolescență, deveneam într-o singură noapte, ca în poveste, un bărbat tînăr sortit să cu-leagă numai succese, să fie primul în toate. Realizam toate visele la care nu renunțasem pe deplin niciodată în viața mea reală, participam la mari vî-nători în junglă, ocheam cu sînge rece un leu și tră-geam doar în clipa în care acesta se repezea asupra mea, răpunîndu-l fără greș, călăream un elefant, ce fugea greoi, cu trompa în vînt, scoțînd probabil su-nete de trompetă pe care sfera nu le putea însă reproduce, lăsînd întotdeauna totul fără sunet, ca în vise, unde și vorbele sînt parcă simțite și nu auzite, urcam, împreună cu un grup de oameni atît de bronzăți, încît păreau lustruiți, niște munți înzăpe-ziți, pe trasee periculoase, cu mari riscuri, trăgeam cu tot soiul de arme de foc fără să greșesc, niciodată măcar, ținta. Luptam corp la corp cu ciudați agresori care se iveau de nu se știe unde spre a ataca grupul

nostru sau pe mine singur și eram învingător, salvam o femeie aflată în pericol de a se îneca.

Nu eram atât de lucid în acele clipe, când îmi modificam în mod fictiv prima parte a vieții, încît să-mi dau seama că toate acele isprăvi erau împrumutate de prin filme de mîna a șaptea, unde performanța fizică era singurul lucru socotit bărbătesc, și intelectualii făceau, de regulă, o figură ridicolă. Nu mă supăra faptul că imaginația mea se dovedea atât de deznădăjduitor de săracă, fiind silită să recurgă la cele mai banalizate clișee. Savuram o stare cumva demiurgică, fără să-mi amintesc cine sînt în realitate, fără să mai mă simt de patruzeci și atîția de ani, intrat în domeniul nesfîrșit al ficțiunii ca într-o apă agreabilă ce te susține și te duce într-o direcție incertă, pe un drum plăcut, atât de plăcut.

Soția mea stătea cu consecvență alături de mine, privea totul fără să se plictisească, dar și fără să dea vreun semn de participare deosebit de intensă. Mă păzea parcă de niște pericole numai de ea simțite. Nu prea stăteam de vorbă. Doar de cîteva ori m-a întrebat dacă lucrurile fuseseră chiar așa. Ce să-i răspund? În acele momente mă îndoiam eu însumi de trecutul meu. Nu mai puteam spune cu certitudine dacă în adolescență fusesem un băiat sfios, cu ochelari, mare amator de lecturi prelungite și, din toate sporturile, priceput numai la fotbal de masă, sau un tînăr om, care își dovedea setea de succes și începea să și-o potolească prin mijloace tot mai numeroase odată cu înaintarea în vîrstă. Uneori, ea se uita parcă pe furiș la mine, confruntînd imaginea pe care sfera o prezenta cu cea actuală, aceea a unui om bine păstrat, care nu mai poartă

ochelari din pricina unui capriciu al cristalinului său îmbătrînit și care arată rodul unor interminabile eforturi de păstrare a formei fizice, un corp surprinzător de tînăr și un cap păstrînd în riduri toate grimasele miilor de exerciții sportive.

Dar nu mă interesa care este adevărul. El ar fi putut, de altfel, să fie reconstituit cu ajutorul fotografiilor pe care părinții mei mi le făcuseră cu o stranie încăpăținare, umplînd nu știu cîte albume. Ce rost ar fi avut însă confruntarea acelor moarte imagini ale unui adolescent dispărut pentru totdeauna cu ceea ce arăta sfera?

*
* *

Da, cred că totul se va termina. Poate că episodul acesta s-a și sfîrșit și doar aceste cuvinte ale mele îl mai prelungesc într-un mod artificial. Ceea ce a arătat sfera a fost miraculos? A fost minunat, sau supraomenesc? Acele interminabile șiruri de imagini dintre cele mai emoționante pentru mine trebuie descrise prin asemenea calificative? Nu știu ce să răspund la astfel de întrebări. Numai emoție și iluzie. Prea puțin. Degeaba arăta sfera lucrurile așa cum ar fi trebuit să fie, în zadar îmi vedeam prima tinerețe refăcută, modificată, după un ideal luat și acela din niște filme de duzină. Și această plăcere a alunecării liniștite prin apele uleioase ale ficțiunii trebuie să se termine. Și s-a terminat mai repede decît aș fi putut eu să-mi închipui. A venit o zi cînd am simțit că nu mai vreau să-mi văd viața falsificată, construită din nou în interiorul aceluia obiect

miraculos, cînd n-am mai vrut să realizez nesfîrșite jocuri în care amintirile se încălecau una pe alta, contopindu-se pînă la monstruos, ca în vise.

Trebuia altceva, o noutate, o nouă dimensiune. Fiecare etapă a performanțelor sferei fusese, atunci cînd apăruse, ceva senzațional. Culoarele comandate, jocurile dirijate de capriciile fanteziei, ilustrarea unor întîmplări inventate, ca un joc de oglinzi ce multiplică ceva la rîndul lui inexistent, inventat, scene ce aduceau cu niște filme fără generic, fără dialoguri, cu actori pe care nimeni nu i-a văzut în realitate vreodată, înfiorători prin inexistența lor desăvîrșită, materializarea gîndurilor mele cu mii de nuanțe, cu mii de aberații, ideale pentru cine studiază mecanismele activității nervoase superioare, dar plictisitoare, în cele din urmă, pentru mine, toate acestea fuseseră cîndva de domeniul miracolului. Se învechiseră, nu-mi mai plăceau.

Dar, e cazul să recunosc aceasta, peste toate amănuntele, sfera dădea semnele unei capacități în adevăr uriașe de a simți cele ce se petrec în conștiința mea. Fiecare dintre treptele performanțelor sale a apărut doar cînd cea precedentă reușea realmente să mă obosească, atunci cînd doream în mod deplin o schimbare.

Așa a avut loc și ultima dintre aceste schimbări, aceea a cărei relatare va încheia însemnările mele. A fost atunci cînd sfera a început să „prezică“ viitorul. Ea îndeplinea în felul acesta ultima dintre dorințele noastre, pe cea mai dificilă, pe cea mai absurdă. Dincolo de acest act final se întindea neantul, nu mai avea ce să fie. Mai fusese vorba despre aceasta mai înainte. Pe atunci sfera nu găsise că este

cazul să facă asemenea pronosticuri, socotea probabil că această etapă nu a sosit încă.

În ziua aceea a fost un pelerinaj ciudat în casa noastră. Nu se știe prin ce mijloace, toată lumea aflase, cu toții știau. Veneau în valuri, nimic nu îi putea opri. Ce era să fac în această situație? Aș fi putut să mă opun, să-mi păstrez ușa încuiată, așa cum făcusem atîta timp după apariția sferei. Dar oamenii aceia erau prea persuasivi, prea plini de o tenacitate aproape bolnăvicioasă. Stăteau în curte, pe scări, în stradă, liniștiți, așteptînd să-i poftesc înăuntru, lipsindu-se de mîncare sau desfăcînd pachete cu hrană rece luate ca pentru o excursie de lungă durată, tăcînd și privindu-mă cu o încredere ce mă mișca. Unii vorbeau și puneau în cuvintele lor o bizară retorică, căutau să mă convingă într-un mod ce îmi plăcea, mă cucerea. Nu s-a ajuns niciodată la scene penibile. Nici o femeie nu și-a smuls părul, intrînd într-o criză de isterie, pentru a mă convinge, nici un bărbat n-a ridicat vocea și nu a schițat gestul de a mă brusca, în scopul de a pătrunde în casă. Erau cu toții calmi și reculeși.

Această atitudine m-a impresionat și m-a determinat să accept. I-am primit în casă. Au intrat cu demnitate, fără să se grăbească, după o ordine anumită, de parcă ar fi făcut în prealabil minuțioase pregătiri și repetiții. După ce vreo douăzeci au trecut pragul, șirul s-a întrerupt și ceilalți au rămas afară, la fel de liniștiți, păstrîndu-și vechile locuri.

Și a început ultimul act al acestei piese stranie, în care fusesem personaj principal. Oamenii s-au așezat în liniște, fiecare pe unde găsisse loc, fără să mai aștepte invitația mea. Și imediat după aceea,

unul dintre ei s-a postat în fața sferei, în jilțul meu.

Acest gest nu m-a indispus de fel. Îmi dădeam seama că oamenii au intuiția că sfera nu este proprietatea mea, ci e o emanație inexplicabilă a timpului pe care cu toții îl trăim și din acest motiv fiecare are drepturi egale să beneficieze de avantajele ei. Acest sentiment de posesiune colectivă se transmisese probabil și oamenii considerau casa mea un soi de templu, care prin simplu fapt că adăpostea sfera devenea pînă la un punct proprietate colectivă. Gîndindu-mă la asemenea posibilități n-am intervenit în ritualul pe care ei îl desfășurau. M-am așezat undeva într-un colț și am privit. Eu știam în ce mod face sfera pronosticuri, trecusem prin experiența aceasta, dar n-am spus nici un cuvînt, am așteptat desfășurarea evenimentelor. Mă interesau acei oameni reculeși în cel mai înalt grad, îi urmăream cu mare atenție căutînd să memorez cît mai mult amănunte ale scenei ce se desfășura în fața mea.

Cel ce stătea în fața sferei era un om în vîrstă, mic de statură, cu părul de un alb foarte frumos. Începuse să vorbească în șoaptă, parcă rostind o rugăciune. În liniștea care domnea în încăpere am reușit să aud ce spunea. Omul monologa, pur și simplu, despre copiii lui, dintre care unul suferea de o boală primejdioasă, iar altul era plecat într-o expediție, nu știu unde, în chip de alpinist, se pare, apoi despre niște nepoți, încă mici, și despre care bătrînul voia să știe ce profesii vor avea și dacă vor fi fericiți. Era ca una dintre acele discuții naive și ciudate care se leagă adeseori în tren, cînd un bătrîn sau

mai adesea o bătrână încep să-ți spună toate păsurile lor, toate necazurile copiilor, toate succesele nepoților, mult timp, neavînd nevoie de replici, doar asigurîndu-se din cînd în cînd că ascuți, că nu ai adormit, un discurs interminabil, pe care eu îl provoecam ori de cîte ori aveam ocazia pentru că îmi oferea prilejul unei revelații care mă uimea, aceea că viețile oamenilor sînt asemănătoare, că doar nuanțele diferă, că oricîți bătrîni vei întîlni în tren, ei la fel îți vor vorbi despre fiul lor, care are probleme cu cel mai mare dintre copii, sau despre fiica cea mică care și-a făcut o frumoasă casă sau a plecat într-o excursie în străinătate. Aveau nevoie să se spovedească cuiva, să spună ce îi frămînta și apoi să coboare în stația lor aproape fără să zică la revedere aceluia care îi ascultase cu stoicism atîta timp.

Cel ce vorbea sferei despre necazurile lui era unul dintre aceștia. Parcă îl mai văzusem cîndva și doar trebuia să închid ochii și să-mi imaginez zgomotul făcut de roțile trenului pentru ca iluzia să fie perfectă. Vocea monotonă nu invoca, nu cerea, se întreba doar pe sine cum va fi, oare ce o fi mai departe, și apoi, parcă aducîndu-și aminte de noi amănunte, mai spunea cîteva știri uitate înainte, ce făcuse cutare în cutare situație, cum nepotul avea defectul acela și acela, cum nepoata merita o altă soartă, cum băiatul cel mic, alpinistul, nu ar fi trebuit să facă acele călătorii primejdioase, fiindcă el știe că unii mor în asemenea escaladări (bătrînul nu le numea escaladări, am uitat cum le zicea, în orice caz folosind un termen foarte expresiv).

De la un timp nici nu se mai uita la sferă, privea undeva în jos, de fapt doar în memoria lui, și continua să vorbească, cu o voce egală, monoton, ținându-și coatele pe genunchi, cu spinarea curbată, istovit de povara amintirilor sale.

Cred că a vorbit vreun bun sfert de oră. Ceilalți așteptau cu un calm în adevăr extraordinar. Nimeni nu se foia, nici o șoaptă măcar nu se auzea, nici o tuse. Când termină, bătrînul se ridică și voi să plece, fără să mai arunce măcar o privire către sferă. Gestul său mi s-a părut perfect motivat psihologic și m-am felicitat în sinea mea că îl prevăzusem. Într-adevăr, de ce să se mai uite la obiectul acela ciudat, ce trona în fața lui cu impasibilitate? Ce era sfera aceea pentru el, om trecut prin încercările vieții? Importante erau doar cuvintele. El, cel ce își îndeplinise misiunea, își crescuse copiii, lucrase pe cine știe unde cu demnitate, își iubise nepoții, lepăda pentru cîtva timp toate preocupările lui, mari, mici, acelea care erau și formau viața lui. Nu voia, de fapt, să afle viitorul, voia doar să vorbească și să beneficieze de efectul curios al cuvintelor, efect pe care el nu-l înțelegea și nici nu voia să-l înțeleagă, dar îl simțea, îl găsea binefăcător din moment ce atunci cînd și-a ridicat privirile și a vrut să plece ochii îl erau limpezi, o satisfacție vădită se întindea pe trăsăturile lui. Semăna foarte bine cu bătrînii mei din trenuri, care plecau foarte satisfăcuți că își mai spusese încă o dată toate ofurile.

A făcut cîtiva pași către ieșire, dar unul dintre cei de față l-a oprit, printr-un gest sau printr-un cuvînt. Bătrînul a rămas nedumerit pentru cîteva clipe și apoi s-a întors spre sferă cu aerul net că

indeplinește o formalitate. Sfera se colorase într-un mod inedit, greu de descris. Niște zigzaguri, de diferite culori se succedau lent, puncte luminoase apăreau și se stingeau aproape imediat în unghiurile pe care liniile le alcătuiau. Poate că aceste mișcări ar fi putut să fie interpretate în sensul datelor pe care bătrînul le spusese cu privire la descendenții lui. Poate că liniile acelea frînte erau viețile copiilor săi, iar aceea care se întrerupea mai repede decît celelalte era viața temerarului alpinist, ce urma să se încheie mai repede decît celelalte. Punctele ar fi fost copiii. Poate că și numărul corespundea. Dar cine stătea să facă asemenea calcule și deducții? Cel mult eu, amatorul de speculații nesfîrșite. Sau poate că mă înșelam, poate că și ceilalți, și chiar bătrînul făceau calcule, încercînd să descifreze datele pe care acele linii și acele puncte le furnizau în codul lor straniu.

Apoi sfera a mai arătat o serie de arabescuri, frumoase, minunate, dar, ce folos?, de nimeni înțelese. Bătrînul și toți ceilalți le priveau cu mare calm, dispuși parcă să stea așa la nesfîrșit, fără murmur. Eu știam că așa va fi, la fel îmi arătase și mie sfera cum va fi viitorul. Tot așa procedase și în ceea ce o privește pe soția mea. Niște linii, niște puncte și apoi, pentru încheiere, arabescuri.

Cum să interpretez toate acestea? O teorie am construit eu. Mi-am zis că tocmai cum viețile oamenilor acelora din tren sînt asemănătoare, după cum apoi, de fapt, toate viețile sînt asemănătoare, tot astfel trebuie să fie și viitorul și că sfera nu trebuia să ofere, dacă era să fie cinstită, variante concrete,

deoarece acestea nu ar fi fost necesare, trebuind doar să indice niște trasee abstracte, din moment ce nu aparțineau nimănui anume și concomitent tuturor.

Îmi amintesc acum, cînd rememorez scena aflării viitorului, cum am fost odată la o ghicitoare, pe vremuri, în copilărie, cum acea femeie hidoasă, făcută parcă pentru a ului minți simple, amesteca niște cărți soioase pe care erau scrise cuvintele fundamentale: moarte, fericire, drum, boală, copii, cam atît. Era o femeie foarte scundă, schilavă, picioarele nu i se vedeau niciodată, cu mîini scurte, incredibil de scurte, degetele ei late și turtite amestecînd cărțile ornamentate cu figuri curioase și purtînd cuvintele cele mai importante pentru cei ce veneau acolo căutîndu-și viitorul. Apoi spunea cum va fi, folosind aceleași cuvinte la toți cei cărora le ghicea, cuvinte în număr limitat, după cum limitate sînt situațiile prin care putem să trecem în viață. Cei ce voiau să știe cum va fi nu erau mirați, dimpotrivă, emoția lor era sinceră de fiecare dată cînd femeia aceea îngrozitoare rostea ceea ce scria pe cărțile de joc, cu care nici un joc nu se putea juca în afară de acela al ghicirii viitorului. Acele treizeci și două de cărți sau cîte or fi fost puteau să se amestece în foarte multe combinații și din acest motiv nici unul dintre cei veniți acolo nu se simțea frustrat sau jignit pentru că viitorul lui urma să fie la fel cu acela al vecinului.

Dar erau cuvinte, se înlănțuiau spuse de vocea frumoasă, în adevăr frumoasă și bine modulată, pe care acea stîrpitură o avea, și îi mulțumeau pe oamenii care plăteau pentru a afla ce se va petrece

cu ei și cu cei dragi lor. Erau cuvinte, și muzica lor simplă construia o a doua realitate în care acei oameni intrau cu voluptate, cu o plăcere pe care eu, copil fiind, nu reușeam s-o înțeleg, și din acest motiv priveam totul străbătut de o uimire prostească. Sfera însă nu oferea cuvinte; cel care voia să afle viitorul nu avea parte de magicele cuvinte cu privire la un drum, ce neapărat trebuie făcut, și apoi la o vizită ce urma să se producă în trei zile, trei săptămîni sau trei luni... Ce se vedea era ceva prea încurcat, neinteresant.

Sau poate că mă înșel? Poate că toți oamenii aceia, care umpleau încăperea, pricepeau sau erau convinși că pricep acele semne misterioase și fără nici un sens? N-am putut să aflu niciodată părerea lor.

Îi priveam cu atenție. Erau îmbrăcați în mod convențional, niște orășeni lipsiți de ostentație, cu haine obișnuite pentru o zi de lucru. Bătrînul, la rîndul lui, nu lăsase să se priceapă, după felul cum vorbea, care este apartenența sa socială. Prin bătrînețe ieșise din categoria socială din care făcuse parte cîndva și intrase în cea a pensionarilor. Era un bătrîn care spune tot ce-l mai interesează și repetă ceea ce îl leagă de lume.

În cele din urmă sfera s-a stins. Pronosticul oferit bătrînului se sfîrșise.

A urmat un alt om, de data aceasta o femeie între două vîrste. Ea n-a mai vorbit atît de mult, a spus numai datele problemei pe care ar fi vrut s-o vadă elucidată. Era vorba despre o fată care intrase în nu știu ce necaz, urma să fie închisă pentru o perioadă destul de lungă. Femeia nu părea deloc descumpănită de rezultatul ciudat, indescifrabil pe care

bătrînul îl obținuse. Vorbea cu mare convingere, fără să ridice vocea; se simțea că este convinsă că va obține știrea care o interesa. Sfera dădea dovadă de amabilitate. S-a aprins pentru a doua oară și a înfățișat lucruri asemănătoare celor precedente. De data aceasta, linia zigzagată era una singură. Pe lângă ea nu au întârziat să se aprindă punctele acelea luminoase de diferite culori, apoi arabescurile, în fine, tot tacîmul. Era altceva, dar compus din aceleași elemente. Femeia privea cu mare atenție, din cînd în cînd cîte un suspin îi ridica pieptul masiv. La urmă s-a ridicat și a părăsit casa fără să-mi mai spună nimic. De altfel, tot așa făcuse și bătrînul. Să fi înțeles ceva din jocul coloristic al sferei? Nu se poate ști. În orice caz, atunci cînd se îndrepta spre ieșire avea ochii plini de lacrimi.

Au urmat alții. Toată ziua a trecut așa. Eram din ce în ce mai mirat. De ce perseverau? Era doar evident că semnele sferei sînt cu totul criptice, inutilizabile ca mesaj rațional. Să fi fost mînați doar de curiozitate? Dar atunci de ce continuau să relateze cu cea mai mare seriozitate în fața sferei tot felul de întîmplări pe care fiecare le socotea esențiale pentru viața lui?

A fost o zi grea. Ultimul amator de pronosticuri asupra vieții lui viitoare a fost un bărbat tînăr, să tot fi avut vreo treizeci sau treizeci și doi de ani. Figura lui vădea, dacă nu neapărat o inteligență excepțională, deși acest lucru s-ar fi putut spune, atunci cel puțin o preocupare constantă pentru ceea ce se petrece în jurul său, un spirit de observație deosebit și un apetit constant pentru aflarea dedesubturilor lucrurilor. Spre deosebire de toți ceilalți, care

calm, la fel de detașat: un om care contemplă tot mai aproape bătrînețea și care și-a dat seama că timpul trece ștergînd contururile misterelor, transformîndu-le în niște povestiri ciudate, ce nu mai impresionează pe nimeni. Exasperarea de a nu înțelege ceva se transformă într-o încredere senină în viitorul ce conține tot ce azi nu e posibil sau explicabil...

Fantastic Club



ÎN ACEEAȘI COLECȚIE

au apărut:

Mary W. Shelley:
FRANKENSTEIN

G. Anania, R. Bărbulescu:
PARALELA-ENIGMĂ

Gerard Klein:
PLANETA CU ȘAPTE MĂȘTI

Edgar Rice Burroughs:
TĂRIMUL UITAT DE TIMP

Leonida Neamțu:
BLONDUL IMPOTRIVA UMBREI SALE

Andre Maurois
MAȘINA DE CITIT GÎNDURILE

sub tipar

Mircea Opriță
NOPTILE MEMORIEI